รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก

Economical, Social and Environmental Changes due to the Construction of

Nakhon-In Road in Rama V Bridge-Kanchanapisek Road Intersection

โดย

นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์

ปีการศึกษา 2553

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก

Economical, Social and Environmental Changes due to the Construction of

Nakhon-In Road in Rama V Bridge-Kanchanapisek Road Intersection

โดย

นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์

ปีการศึกษา 2553

ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ 2554

ชื่อโครงการวิจัย การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก

ชื่อผู้วิจัย นางสาวนิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์

ปีที่ทำการวิจัย 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนที่อาศัยอยู่บริเวณถนนนครอินทร์ส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี 2538-2544 และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนนครอินทร์ ในช่วงปี 2545 – 2553 กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม คือกลุ่มครัวเรือน ที่หัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากกว่า 30 ปี จำนวน 305 ตัวอย่าง จาก 16 หมู่บ้าน ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณ 2 ข้างถนนนครอินทร์ เลือกแบบเจาะจงและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย ดังนี้

1. วิถีชีวิตของครัวเรือน ก่อนการตัดถนนนครอินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544 ด้านเศรษฐกิจ ครัวเรือนมีอาชีพหลักทำการเกษตรกรรม มีรายได้จากการทำสวนผลไม้ รายจ่ายมีน้อย ต้นทุนการผลิตไม่สูง การผลิตแบบดั้งเดิมโดยภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ หนี้สินมีน้อย กู้ยืมจากญาติพี่น้อง ด้านสังคม มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านสุขภาพ ครัวเรือนมีสุขภาพแข็งแรง การเจ็บป่วยมีบ้างแต่ไม่ใช่โรคระบาดร้ายแรง ด้านแบบแผนการบริโภค ครัวเรือนชาวสวนมีวิถีชีวิตการกินอยู่อย่างเรียบง่าย โดยแหล่งอาหารมีอยู่ในสวน ครัวเรือนจะปรุงอาหารเอง ด้านการคมนาคมใช้เส้นทางน้ำเป็นหลัก ใช้เรือเป็นยานพาหนะ ด้านการเมืองการปกครอง มีผู้ใหญ่บ้านและกำนันคอยดูแลทุกข์สุขของครัวเรือน ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ครัวเรือนมีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณี เข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีที่สำคัญ ด้านความขัดแย้งของคนในหมู่บ้านมีน้อยและได้รับการไกล่เกลี่ยจากผู้นำตามธรรมชาติ ด้านการช่วยเหลือกันและกันของคนในหมู่บ้าน ครัวเรือนมีความสามัคคีกันมาก เป็นสังคมเครือญาติ ไม่มีระบบการจ้าง

แรงงาน ด้านสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม น้ำในคลอง ในท้องร่องใสสะอาด สามารถดื่มกินได้

2. การเปลี่ยนแปลงจากการตัดถนนนครอินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2553 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมลดลง อาชีพรับจ้าง ค้าขาย เพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีเงินออม การถือครองที่ดินของครัวเรือนลดลงและยังไม่ตัดสินใจขายที่ดิน อาศัยอยู่ในย่านชุมชน ใกล้วัดและติดถนน มีหนี้สินเพิ่มขึ้น โดยกู้ยืมจากธนาคาร เพื่อนบ้านและเงินกู้นอกระบบ ความคิดเห็นการตัดถนนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ อันดับหนึ่งราคาที่ดินสูงขึ้น อันดับสองการเดินทางสะดวกและรวดเร็วขึ้น อันดับสามมีอาคารพาณิชย์ สถานที่ราชการและสวนอาหารมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม พบว่า บุตรหลานศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมากขึ้นแต่ความสนิทสนมคุ้นเคย การช่วยเหลือซึ่งกันและกันจำกัดอยู่ในวงแคบ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทราบข่าวสารจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้านและแหล่งอื่น ๆ ยานพาหนะ เปลี่ยนจากการใช้เรือมาเป็นการโดยสารด้วยรถประจำทาง ด้านความคิดเห็นการตัดถนนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม อันดับหนึ่งความสามารถในการติดต่อระหว่างกันสะดวกสบายยิ่งขึ้น อันดับสองประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากขึ้น อันดับสามความเป็นชุมชนชนบทลดลง การเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้านด้วยโรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีความรุนแรงมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การตัดถนนไม่ได้ส่งผลต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน แต่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม เสียงดัง คุณภาพน้ำต่ำ ปัญหาด้านฝุ่นละอองและควันพิษ ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้น กลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ที่เกิดจากการตัดถนน พบว่า อันดับหนึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรร อันดับสองการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร อันดับสามรัฐขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ อันดับสี่การอพยพของแรงงานจากต่างจังหวัด และอันดับห้าการคมนาคมที่สะดวกสบาย

โดยภาพรวมครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการตัดถนนนครอินทร์ ร้อยละ 53

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลง, เศรษฐกิจ, สังคม, สิ่งแวดล้อม, ถนนนครอินทร์

Research Title: Economical, Social and Environmental Changes due to the Construction of Nakhon-In Road in Rama V Bridge-Kanchanapisek Road Intersection

Researcher name: Nitradee Wongsawat

Year 2010

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the way of life of households living in Nakhon-In Road next to Rama V Bridge-Kanchanapisek Road Intersection during 1995 to 2001 and 2) the economical, social and environmental changes due to the construction of Nakhon-In Road, in Rama V Bridge-Nakhon-In Road intersection, during 2002-2010. There were two groups of the sample sizes. The first group consisted of 305 samples, who were the heads of the family aged more than 30 years old living in 16 villages situated near Nakhon-In Road, and the second group consisted of 34 people, who were significant information providers. The tool used for this research was questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, means, and standard deviation.

The research results were as follows;

1. The way of life of the households in the economical aspect during 1995 to 2001, before the construction of Nakhon-In road, was simple. They earned a living by farming and selling their agricultural products. Even they earned a little, but the cost of traditional way of production was also low. So they had very less debt. For social aspect, the members of the households graduated at grade 4 which was a compulsory educational level. Most of them had good health. They got sick sometimes but not from dangerous decease. For consumption aspect, the main source of food was from their farms. For communication aspect, the river was the main route of transportation. The boat was the main vehicle. For governing aspect, there were village head man and sub district headman to take care of the households. The villagers didn't have the right to participate in the administration. For

traditional aspect, the members of households were rigorous to culture and tradition. They participated in religious activities. For contradiction aspect, since there were not many people in the communities, so the contradiction could be solved by the village headman using natural way. For assistance aspect, the villagers helped each others as relatives and had social harmony. There was no employment system. For environmental aspect, there was no environmental problem.

2. After the construction of Nakhon-In road during 2002-2010, the economical change could be clearly seen. The traditional profession, agriculture, decreased sharply but the new professions like company's employments and vending increased. Most villagers had an increasing income. Many of them decided not to sell their plots of land. Their houses were situated near the temple and the new road. However, some of the villagers had more debt that they borrowed from the banks for investment. The opinions of the people living in the construction area towards the construction of Nakhon-In road in the economical aspect were, ranging from more to less, as follows; 1) the price of land was higher, 2) the transportation is more comfortable, 3) there were more business buildings, official buildings and restaurants in the area. For social change aspect, it was found that 1) descendants had higher education, 2) villagers increasingly participated in village activities but on the contrary the intimation and helping each other were less. For information acknowledgement aspect, most villagers got information from sub-district headman, village headman, neighbors and other sources. For transportation aspect, the transportation was changed from boat to bus. The opinions of the people towards the social change caused by the construction of Nakhon-In road could be ranked from more to less as follows; 1) the communication among people was much convenient, 2) more people migrated to settle in the area, 3) the form of rural community was decreased, 4) the number of patients concerning to breathing system increased and moreover 5) there were more violence in the area. For the environmental change aspect, the construction of the new road didn't have any impact on the environmental problems around the villages but it caused the environmental change such as

loud sound, low quality of water, dust problem and pollution, increasing of garbage, pollution from garbage and excretion.

The opinions of people towards the causes of economic, social and environmental problems in the villages were, ranging from more to less, as follows; 1) the increasing of housing development 2) the increasing of the population, 3) state lacks of the proper plan to utilize the land effectively, 4) migration of labor from provinces and 5) convenient transportation.

In the overall image, 53% of the households living in the construction area satisfied with the construction of Nakhon-In road.

Key words : Changing, Economical, Social, Environmental, Nakhon-In Road

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยการสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินการวิจัย จากวิทยาลัยราชพฤกษ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ รศ.ดร.ญาดา ประภาพันธ์ อาจารย์ที่ปลูกจิตสำนึกของการเป็นนักวิจัย

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอบคุณนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมและเศรษฐกิจที่ได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาในรายวิชานี้

ขอขอบคุณ ผศ.ดร. นเรศ สุรสิทธิ์ อาจารย์สมศรี อ้นประดิษฐ์ อาจารย์อาภาภรณ์ ดิษฐเล็ก อาจารย์อมรรัตน์ คำบุญ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจทานและเป็นกำลังใจ

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ ครู อาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประศาสตร์วิชาให้ และบิดา มารดา ผู้ให้ชีวิตและโอกาสทางการศึกษา

นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย……..	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ…….....	(3)
กิตติกรรมประกาศ……..	(6)
สารบัญตาราง……..	(9)
สารบัญภาพ…….....	(11)
บทที่	
1 บทนำ……...	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา……..	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา…….....	4
ขอบเขตของการศึกษา…….....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ…….....	5
นิยามศัพท์……...	6
2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……	7
แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ…….	7
แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม……..	13
แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม…….	23
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชานเมือง…….	30
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง…….	33
กรอบแนวคิดในการวิจัย……..	46
3 วิธีดำเนินการศึกษา……...	47
การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและบุคคล…….	47
การศึกษาข้อมูลจากประชากร……..	48
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา……...	51

หน้า

การทดสอบเครื่องมือ..... 53

การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 53

การตรวจสอบข้อมูล 54

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 54

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 56

5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 89

สรุปผลการวิจัย..... 89

อภิปรายผล..... 93

ข้อเสนอแนะ..... 97

บรรณานุกรม..... 99

ภาคผนวก..... 106

ภาคผนวก ก..... 107

ภาคผนวก ข..... 117

ภาคผนวก ค 165

ภาคผนวก ง 168

ประวัติผู้วิจัย..... 178

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน……..	50
2	ข้อมูลพื้นฐานของหัวหน้าครัวเรือน……..	69
3	การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน…….....	71
4	การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเสริมของครัวเรือน……	72
5	รายได้ของครัวเรือน……..	72
6	การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของครัวเรือน…….....	72
7	รายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ……...	73
8	เงินออมของครัวเรือน……	73
9	การตัดถนนต่อปัญหาต่อการประกอบอาชีพของครัวเรือน….....	74
10	การตัดถนนได้ก่อปัญหาในการประกอบอาชีพ…….	74
11	การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินของครัวเรือน…….....	75
12	การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน……	75
13	การขายที่ดินของครัวเรือนหลังตัดถนน…….....	75
14	การเปลี่ยนแปลงทำเลที่อยู่อาศัยของครัวเรือน…….....	76
15	การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของครัวเรือน…….....	76
16	การเปลี่ยนแปลงแหล่งกู้ยืมหนี้สินของครัวเรือน…….....	77
17	การเปลี่ยนแปลงหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน…….....	77
18	การตัดถนนนครอินทร์ได้ตัดผ่านที่ดินของครัวเรือน……	78
19	พื้นที่ของครัวเรือนที่ถนนนครอินทร์ตัดผ่าน…….	78
20	ครัวเรือนประสบปัญหาจากการตัดถนน……...	78
21	ปัญหาที่ครัวเรือนประสบจากการตัดถนน…….	79
22	การเปลี่ยนแปลงการศึกษาของบุตรหลาน…….....	79
23	ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในด้านวัฒนธรรม ประเพณี …….....	80

24 ความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน..... 80
25 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้าน……..... 81
26 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอันดับการใช้ยานพาหนะในการเดินทาง 81
เข้า – ออกในพื้นที่ของครัวเรือน…….....
27 ความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจจากการตัดถนนนครอินทร์ 82
4 อันดับ…….....
28 ลำดับความคิดเห็นของครัวเรือนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม 83
จากการตัดถนน …….....
29 ความคิดเห็นการให้บริการของโรงพยาบาล /คลินิก / สถานีอนามัย ……. 84
30 ความคิดเห็นด้านการเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้าน……..... 85
31 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาวะสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านหลังตัดถนน…….. 85
32 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอันดับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม……... 86
33 ความคิดเห็นของครัวเรือนต่อปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม 87
และสิ่งแวดล้อมหลังตัดถนน…….....
34 ความพึงพอใจของครัวเรือนต่อการตัดถนนนครอินทร์…… 87

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	แนวคิดในการวิจัย……	46
2	ประเพณีทำบุญตักบาตรพระ 108…….	108
3	การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดิน จากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นบ้านจัดสรร……..	109
4	สภาพสวนผลไม้ที่รกร้างรอนายทุนมาซื้อ……...	110
5	ห้างสรรพสินค้าในย่านถนนนครอินทร์…….....	111
6	การจราจรที่ติดขัด……	112
7	แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขินและเน่าเสีย……..	113
8	เสียงดังจากร้านอาหารสองข้างถนนนครอินทร์ยามค่ำคืน……...	114
9	ฝุ่นละออง ควันรถยนต์ การเผาขยะ…….....	115
10	ขยะและสิ่งปฏิกูล…….....	116

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดเวลาของการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ได้ส่งผลให้ประเทศมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วและทำให้กรุงเทพมหานคร เมืองเอกนครเพียงเมืองเดียวของประเทศกลายเป็นเมืองศูนย์กลางของความเจริญในทุก ๆ ด้าน และด้วยเหตุนี้จึงดึงดูดให้ผู้คนจากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศอพยพเข้ามาอาศัย ศึกษาหาความรู้ ตลอดจนประกอบอาชีพที่กรุงเทพมหานครกันเป็นจำนวนมาก ทำให้กรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาการจราจรที่ติดขัด ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะ ปัญหาฝุ่นละออง ปัญหาควันพิษ และปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย เกิดเป็นแหล่งชุมชนแออัดและความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 25 45) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น กรุงเทพมหานคร จึงมีความจำเป็นต้องขยายเมืองทั้งในด้านสถานที่ราชการ ตลอดจนที่อยู่อาศัยของประชากร สู่เมืองรอบ ๆ และเมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่โดยรอบเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครแล้ว พบว่าพื้นที่ที่เหมาะสม ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จึงได้กำหนดให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเมืองบริวารรอบนอกเขตกรุงเทพมหานคร โดยการนำมาผนวกกันแล้วเรียกว่า “กรุงเทพหานครและปริมณฑล” และได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละพื้นที่ไว้อย่างชัดเจน และในห้าจังหวัดเมืองบริวารกรุงเทพมหานคร พบว่าจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครมากที่สุด มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน ประกอบกับการคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งทางน้ำและทางบก จังหวัดนนทบุรีจึงได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในด้านที่อยู่อาศัยของประชาชน (ปราณี อุทานวรพจน์, 2545:2)

จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 20 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำพระยา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีคูคลองจำนวนมากทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและถูกขุดขึ้นมาในยุคสมัยต่าง ๆ คลองแต่ละสายเชื่อมต่อกันและใช้เป็นเส้นทางในการสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้าน ตำบลและจังหวัด เกิดเป็นชุมชนที่หนาแน่นตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและจาก

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา จึงทำให้สภาพพื้นที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับทำการเกษตร ดังนั้นอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรจังหวัดนนทบุรี คือ การทำเกษตรกรรม อาทิ การทำนาข้าว ทั้งข้าวนาปีและนาปรัง การทำสวนผลไม้ มะพร้าว มะม่วง มังคุด กล้วยน้ำว้า และการเพาะปลูกผัก เช่น ผักคะน้า ผักบุ้งจีน ผักกาดหอม เป็นต้น ผลไม้ที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดนนทบุรีมากที่สุดคือทุเรียนและคนทั่วไปมักเรียกว่า "ทุเรียนเมืองนนท์" จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านได้แบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็น 2 ฝั่ง คือพื้นที่ด้านฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ 3 ใน 4 ของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมถึง มีคูคลองขนาดต่าง ๆ เชื่อมโยงกันหลายสายเหมือนใยแมงมุม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ ทำนา พื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท ประกอบด้วยอำเภอบางใหญ่ บางบัวทอง ไทรน้อย และบางกรวย อีกด้านหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยาคือนนทบุรี ฝั่งตะวันออกมีพื้นที่ 1 ใน 3 ของจังหวัด ได้แก่ เขตเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ประชากร อาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น กล่าวได้ว่าพื้นที่บริเวณ นี้เป็นส่วนหนึ่งของเมืองหลวง เพราะเขตแดนระหว่าง จังหวัด นนทบุรีกับกรุงเทพมหานคร นั้นไม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน

พื้นที่ฝั่งตะวันออกและตะวันตกถูกเชื่อมต่อกันด้วยสะพาน ได้แก่ สะพานพระราม 4 เป็นสะพานที่ ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาจากห้าแยกปากเกร็ดไปยังฝั่งบางบัวทอง สะพานพระนั่งเกล้า เป็นสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเชื่อมการเดินทางระหว่างพื้นที่ตำบลไทรม้ากับตำบลบางกระสอตามแนวของถนนรัตนาธิเบศร์ และสะพานพระราม 5 เป็นสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่เชื่อมระหว่างตำบลสวนใหญ่กับตำบลบางไผ่และ ถือเป็นส่วนหนึ่งของถนนนครอินทร์ การเชื่อมพื้นที่ทั้งสองฝั่งเข้าด้วยกันทำให้การเดินทางติดต่อมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นและจากการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรีได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สำหรับรองรับการขยายตัวในด้านที่อยู่อาศัย จึงพบว่ามีการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ อันเป็นผลมาจากความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่ รวมทั้งผู้ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่และผู้ที่ต้องการบ้านพักอาศัยในราคาที่ไม่แพง ได้ทำให้ความเจริญในทุก ๆ ด้านได้ขยายเข้าสู่จังหวัดนนทบุรีอย่างรวดเร็ว มีการสร้างอาคาร ที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม และอาคารพาณิชย์จำนวนมาก ส่งผลให้มีความต้องการที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจการต่าง ๆ เช่น การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการที่ดินที่เพิ่มขึ้นนี้ ได้ส่งผลกระทบไปยังพื้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดซึ่งเป็นพื้นที่ปิดยังไม่ได้รับการพัฒนา กล่าวคือพื้นที่ส่วนนี้ยังมีความเป็นชนบท อันได้แก่ที่นาและสวน และเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร (จิตชัย เผ่าอินจันทร์, 2531 : 5) จะเห็นว่าพื้นที่ในบางอำเภอซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้และมีอาณาเขตติดกับกรุงเทพมหานครจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ย้ายถิ่นมาจากทุกภูมิภาคของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นที่รองรับการขยายตัวในด้าน

อุตสาหกรรมและธุรกิจจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมือง ปากเกร็ด บางกรวย บางใหญ่และบางบัวทอง ได้มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อก่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวดังกล่าวทำให้พื้นที่เพื่อการเกษตรของจังหวัดนนทบุรีลดน้อยลง ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 39 ของพื้นที่จังหวัด (สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี, [ออนไลน์]. 23 มีนาคม 2554) สภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดนนทบุรีได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ไปเป็นที่อยู่อาศัย ย่านการค้า และโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของดินในด้านคุณสมบัติและสภาพพื้นที่ของจังหวัดนนทบุรีที่มีน้ำล้อมรอบแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากดินผิดประเภท เพราะเมื่อพิจารณาถึงคุณสมบัติของดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงควรจะใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร ดินเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการใช้ดินเพื่อการเกษตรผลิตอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ นอกจากนี้ การเกษตรกรรมนั้นยังมีความสำคัญต่อประเทศชาติในด้านการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะทุกประเทศจะต้องมีการเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานอย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีการผลิตอาหารให้เพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศ ประเทศที่มีประสิทธิภาพการผลิตสูงย่อมหมายถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (ฤดีกร ทับทิมทอง, 2536:13) ดังนั้นการลดลงของพื้นที่ทางการเกษตรจึงส่งผลถึงความมั่นคงของประเทศด้วยเช่นกัน

สะพานพระรามห้าซึ่งเป็น หนึ่งในจำนวนสามสะพานที่เชื่อมนนทบุรีฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตกเข้าด้วยกันและเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงชนบท (นบ.1020) หรือถนนนครอินทร์ ซึ่งเป็นถนนที่ใช้สัญจร เพื่อสร้างความสะดวกแก่ประชาชนในการเดินทางติดต่อกัน การตัดถนนเชื่อมพื้นที่ฝั่งตะวันออกกับพื้นที่ฝั่งตะวันตก ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมจากสังคมชนบทให้กลายเป็นสังคมเมืองเร็วยิ่งขึ้น จากผล การวิจัยการพัฒนาชุมชนชนบทที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาชุมชนชนบทให้เป็นชุมชนเมืองย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ของสภาพชุมชนเดิมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การมีสาธารณูปโภคต่าง ๆ เข้าไปในชุมชนชนบท ได้แก่ การสร้างถนน ทางเดินเท้า ไฟฟ้า โรงเรียน เป็นต้น ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทได้รับความสะดวกสบายในการคมนาคมขนส่ง เป็นเหตุให้โครงสร้างอาชีพเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะลดลงและเปลี่ยนแปลงไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น เช่น รับจ้าง ประกอบธุรกิจการค้า เป็นต้น เนื่องจากให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าอาชีพเกษตรกรรม นอกจากโครงสร้างอาชีพเปลี่ยนแปลงแล้ว โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือ ความทันสมัยของสังคมเมืองจะปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนให้กลมกลืนกับสภาพการดำรงชีวิตในสังคม คือ ประชาชนมีรายได้รายจ่ายเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านจะเปลี่ยนไปจากเดิม กลายเป็นการแข่งขันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากขึ้น เนื่องจากการ

ได้รับวัฒนธรรมใหม่จากสังคมเมือง(ปราณี อุทานวรพจน์, 2545:4) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินที่เปลี่ยนแปลงไปอาจไปมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมก็กลับมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรดินอีก โดยทั่วไป มักเป็นผลทางด้านลบคือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการคงอยู่ของที่ดินเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปเป็นหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนที่สุดคือปัญหาน้ำเสีย ซึ่งมีผลต่อการผลิตเป็นอย่างมากเพราะน้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการทำการเกษตร แต่ในสภาพปัจจุบันคุณภาพน้ำที่ใช้ในการเกษตรในพื้นที่ยังมีคุณภาพที่สามารถใช้ในทางการเกษตรกรรมได้อยู่ถึงแม้คุณภาพน้ำต่ำลงกว่าเดิมก็ตาม แต่จากที่หมู่บ้านจัดสรรและโรงงานเริ่มเข้ามาตั้งในเขตพื้นที่ใกล้เคียงจำนวนมากขึ้น ปัญหาน้ำเสียก็มีแนวโน้มเกิดขึ้นได้อย่างมากในอนาคต (พรวิทย์ ผาตินุวัติ, 2541:9)

จากแนวคิดและประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการสร้างสะพานพระรามห้า เพื่อเชื่อมพื้นที่ทั้งสองฝั่งเข้าด้วยกันดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์จากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการกำหนดการวางแผนพัฒนาชุมชนชนบทกึ่งเมืองของจังหวัดนนทบุรีและอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของครัวเรือนในท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนที่อาศัยอยู่บริเวณถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544

2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษกในช่วงปี พ.ศ. 2545 – พ. ศ. 2553

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มครัวเรือน ที่ตั้งบ้านเรือน อาศัยอยู่บริเวณ 2 ข้างถนนนครอินทร์ตั้งแต่สะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2538 ได้แก่พื้นที่ ได้แก่ ตำบลบางไผ่ (หมู่ 1, 2, 3) ตำบลบางศรีเมือง (หมู่ 5) ตำบลบางสีทอง (หมู่ 4) ตำบลบางขนุน (หมู่ที่ 1, 2) ตำบลบางขุนกอง (หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6) และตำบลบางคูเวียง (หมู่ 5,

6, 7) รวม 16 หมู่บ้าน จำนวน 305 ตัวอย่างสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อนปี 2538

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 34 คน แยกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค์การบริหารตำบล ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 10 คน และกลุ่มครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 15 ปี จำนวน 24 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตเนื้อหาเป็น 3 ด้าน

1.1 วิถีชีวิตของครัวเรือนในหมู่บ้านในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ หนี้สิน เงินออม การถือทรัพย์สิน ด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา แบบแผนการบริโภค การคมนาคม วัฒนธรรมประเพณี ความมีส่วนร่วม ความขัดแย้ง การเมืองการปกครองและด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำ ดิน เสียง อากาศ ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

1.2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์จากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2553 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ หนี้สิน เงินออม การถือทรัพย์สิน ด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา แบบแผนการบริโภค การคมนาคม วัฒนธรรมประเพณี ความมีส่วนร่วม ความขัดแย้ง การเมืองการปกครองและด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำ ดิน เสียง อากาศ ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ขอบเขตด้านเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์จากสะพานพระราม 5 ถึงถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – พ. ศ. 2553

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนที่อาศัยอยู่บริเวณถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544

2. ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนนครอินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – พ. ศ. 2553

3. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการและอาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม แก่ครัวเรือนในท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี

4. กระบวนการวิจัยครั้งนี้ ทำให้อาจารย์และนักศึกษาได้เรียนรู้ชุมชน และนำองค์ความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน อันสอดคล้องกับภารกิจของสถาบันระดับอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

1.5 นิยามศัพท์

ครัวเรือน หมายถึง ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณสองข้างถนนนครอินทร์ตั้งแต่ส่วนต่อสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

การเปลี่ยนแปลง หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์จากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี 2545 – 2553 ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ได้แก่ การผลิต แรงงาน รายได้ รายจ่าย ทรัพย์สิน เงินออม และหนี้สินของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแบบแผนหรือวิถีการดำรงชีวิตของครัวเรือน เช่น การศึกษา ความสัมพันธ์กันภายในครอบครัว กับชุมชน เพื่อนบ้าน สุขภาพอนามัย การย้ายเข้า-ออก อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำ อากาศ ดิน เสียง ขยะ และภูมิทัศน์ อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ โดยมีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

2.2 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.3 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชานเมือง

2.5 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด จะมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายหรือซับซ้อนล้วนแล้วต้องการปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งสิ่งเหล่านั้นล้วนมาจากทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมาในภายหลัง มนุษย์ในยุคแรก ๆ นั้นมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ เมื่อหิว เข้าป่าหาอาหาร จับสัตว์ เก็บผัก เก็บผลไม้ เมื่อกาลเวลาหมุนเวียนเปลี่ยนไปจำนวนประชากรโลกเพิ่มมากขึ้นได้ทำให้วิถีการได้มาซึ่ง ปัจจัย 4 มีความยุ่งยากยิ่งขึ้น จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ เริ่มมีการจับจองป้องกันไม่ให้คนอื่นเข้ามาหาประโยชน์ เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรที่ดิน แหล่งน้ำ ทะเล เป็นอาณาเขตประเทศ ตลอดจนอาณาบริเวณเลือกสวนไร่นาของประชาชนในสังคม ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของคนใน

สังคมนั้นต่อมาได้รับการขยับฐานะขึ้นเป็นศาสตร์อีกศาสตร์หนึ่ง เรียกว่า เศรษฐศาสตร์

2.1.1 ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528) ได้กล่าวถึงความหมายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจว่า ระบบเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานทางสังคมที่สำคัญระบบหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์ต้องบำบัดความต้องการในด้านความหิวและความกระหาย อันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาสิ่งของหรืออาหารบริโภค ความต้องการได้มีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงได้สร้างแบบแผนพฤติกรรม ซึ่งได้แก่ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มานั้นให้ประโยชน์อย่างยุติธรรมแก่สมาชิกในสังคมให้มากที่สุด ดังนั้นหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การแจกจ่าย การบริโภค การแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจทำให้เห็นถึงระบบการเปลี่ยนแปลงในอดีตระดับชุมชน หมู่บ้านเป็นระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ทั้งในด้านการผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภคและการแจกจ่าย ก็เพื่อใช้อุปโภคบริโภคพอประทังชีวิตและเพียงพอภายในครอบครัวเท่านั้น ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผสมในลักษณะของเศรษฐกิจแบบเงินสดมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการถือครองที่ดิน รายได้ อาชีพต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนแรงงาน มีความสำคัญในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

สมยศ ทุ่งหว้า (2534:72-73) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงระบบการทำมาหากินที่พอเลี้ยงชีพเป็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนแบบโบราณที่มีรายได้เป็นตัวเงินน้อย ซึ่งรายจ่ายก็มีน้อยเช่นกัน ความจำเป็นในการขวนขวายหางานมาเสริมรายได้จึงมีน้อย

2. การเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นจากการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ในขณะที่รายจ่ายก็เพิ่มขึ้นด้วย มีการติดต่อกับศูนย์กลางเพื่อเพิ่มความเจริญ มีการค้าขายการผลิตและสอดส่องหาโอกาสในการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ แม้จะมีข้อจำกัดในเรื่องทุนและความรู้ทางวิชาการ

3. มีการบุกเบิกที่ดินแปลงใหม่เพื่อให้เพิ่มรายได้มากขึ้น ชุมชนได้รับบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ คือ ถนน ประปา และไฟฟ้า ทำให้มีการติดต่อกับศูนย์กลางความเจริญได้สะดวกรวดเร็วขึ้น สภาพรายได้ของชุมชนจะอยู่ในระดับสูงขึ้นจากการเพิ่มปริมาณกิจกรรมการปลูกพืชและการรับจ้าง

4. การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ประกอบด้วยระบบชลประทาน ระบบสินเชื่อ รวมทั้งเทคนิคการเกษตรแผนใหม่และการใช้ระบบการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น

นิยพรรณ (ผลวัฒนะ) วรรณศิริ (2536:24-103) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงการผลิต จากการล่าสัตว์ เปลี่ยนมาเป็นการนำสัตว์มาเลี้ยง การเพาะปลูกแบบเร่ร่อน เปลี่ยนเป็นเพาะปลูกในที่โล่งและเป็นหลักแหล่งและปลูกพืชหลากหลายชนิด การเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคและใช้แทนแรงงาน เปลี่ยนมาเป็นเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า การทำการเกษตรแบบเก่าหรือดั้งเดิมที่ใช้เทคโนโลยีแบบเก่า ได้พัฒนาเปลี่ยนเป็นนำเอาเทคโนโลยีแบบใหม่เข้ามาใช้ มีการลงทุนในการทำการเกษตรสูงขึ้น มีการจ้างแรงงานจากภายนอก มีระบบการจัดการที่ซับซ้อนมากขึ้นและมีการนำเอาระบบการแลกเปลี่ยนหรือเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. มีการเปลี่ยนแปลงการแลกเปลี่ยนหรือการจำหน่ายจ่ายแจก ดังนี้

2.1 การแลกเปลี่ยนหรือการจำหน่ายจ่ายแจกสิ่งของ การแลกเปลี่ยนหรือการจำหน่ายจ่ายแจกสิ่งของผลิตผลกันในระหว่างคนที่อาศัยใกล้เคียงกัน แรกทีเดียวทำกันในระหว่างคนที่รู้จักกันสองคน ต่อมาก็ทำกันระหว่างกลุ่มและระหว่างสังคมเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่มีระบบการตลาดแต่เป็นพฤติกรรมง่าย ๆ ไม่มีสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ไม่มีระบบการค้าและราคา แต่เมื่อเวลาผ่านไปจาการแลกเปลี่ยนง่าย ๆ ก็กลายเป็นซับซ้อนมากขึ้น

2.2 การพึ่งพาอาศัย เป็นลักษณะการให้และการรับโดยไม่มีเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการแลกเปลี่ยนของต่อของและการบริการด้วยน้ำใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

2.3 ระบบปันส่วน เป็นการเฉลี่ยผลผลิตให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีกินมีใช้กันทั่วถึง ใครผลิตอะไรได้ก็นำมารวมกันเป็นส่วนกลางแล้วแจกจ่ายกันไปในจำนวนเท่า ๆ กัน

2.4 การค้าขาย เป็นการแลกเปลี่ยนผลิตผลและบริการเพื่อให้สิ่งของเหล่านั้นกระจายไปถึงมือผู้บริโภคในวงกว้างโดยทั่วถึงกัน มีการกระจายสินค้าโดยผ่านระบบการค้าขายผ่านสื่อกลางคือเงินตรา

3. การเปลี่ยนแปลงการบริโภค ดังนี้

3.1 บริโภคสิ่งของและอาหารที่หาหรือผลิตได้ตามธรรมชาติ แล้วค่อย ๆ รับเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ได้เห็นหรือลอกเลียนแบบจากชุมชนภายนอกเข้ามาในชุมชน

3.2 ชาวบ้านมีการบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น

3.3 มีสินค้าหลากหลายขึ้นทำให้ประชาชนมีโอกาสเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้มากขึ้น

3.4 ชาวบ้านได้นำวัฒนธรรมการบริโภคของสังคมเมืองมาใช้ในชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าชนิดของสินค้าและวิธีการบริโภค

2.1.2 ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและได้กล่าวถึง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้ พอประมวลได้ดังนี้

ปทุมมาศ แดงบุปผา (2535:1) ได้ให้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อสังคมไทยและวิธีการดำรงชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนการก่อให้เกิดปัญหาแก่คนในสังคม คือ

1. ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ การพัฒนาที่ผ่านมาจะประสบผลสำเร็จในการขยายตัวของเศรษฐกิจแต่ปรากฏว่าสภาพความยากจนของประชาชนโดยเฉพาะในชนบทกลับทวีความรุนแรงขึ้น ส่วนปัญหาการกระจายรายได้ระหว่างเขตมหานครและส่วนภูมิภาคมีความแตกต่างกันมาก

2. ปัญหาการปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดความแออัดของเมืองและมีสถานการณ์ต่าง ๆ ตามมา เช่น ค่าครองชีพสูงขึ้น ความห่างเหินไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับและการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกโดยไม่

มีการจำแนก ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเครียด ไม่พอใจในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และแสวงหาทางออกด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา

3. ปัญหาการขาดโอกาสและบริการในการดำรงชีวิต การพัฒนาที่ผ่านมาแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จในเชิงปริมาณ คือ การเพิ่มของบริการสังคมต่าง ๆ แต่ในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการกระจายบริการสังคมยังคงรวมตัวอยู่ที่กรุงเทพมหานครและเขตเมืองใหญ่ มีปัญหา ดังนี้

3.1 ด้านสาธารณสุข ในวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้แบบแผนการเจ็บป่วยของประชาชนเปลี่ยนแปลงด้วย เป็นโรคที่เกิดจากการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นแบบลักษณะการตั้งรับทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงบริการ

3.2 ด้านการมีงานทำ พบว่า ผู้ไม่มีงานทำส่วนใหญ่เป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมักเป็นผู้ที่ยากจน ขาดโอกาสหรือเดือดร้อนทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือ

3.3 ด้านที่อยู่อาศัย ในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่มีการกระจุกตัวของที่อยู่อาศัยบนพื้นที่หลายส่วนเป็นแหล่งชุมชนแออัดเกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรง คนยากจนที่อพยพเคลื่อนย้ายจากชนบทและมาอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดจะถูกไล่ที่กลายเป็นคนเร่ร่อนและเกิดกรณีการบุกรุกที่ดินแหล่งใหม่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

3.4 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จะมีความสั่นคลอนเป็นอันมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้บางคนปรับตัวไม่ทัน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธีและคณะ (2537: 8) ได้สรุปว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชนบทอาจมองเห็นได้ง่ายจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งทำให้ชาวชนบทต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นในขณะที่รายได้ไม่เพิ่มเท่าที่ควร ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นถูกนำไปใช้ร่อยหรอลงไปมาก ทรัพยากรบางอย่างอาจหมดสิ้นไปหรือเหลือน้อยลง เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุทั้งหลาย ได้มีนักวิชาการบางท่านกล่าวว่าโอกาสทางเศรษฐกิจยังไม่ยุติธรรม ยิ่งพัฒนาชาวชนบทก็ยิ่งยากจน ยิ่งทำงานมากยิ่งได้ผลตอบแทนน้อย

เพราะการเอารัดเอาเปรียบชาวชนบทมีมากขึ้น เช่น การรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรในราคาที่ต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น แต่กลับขายสินค้าสำเร็จรูปในราคาที่แพง

สุธี สังข์หิรัญ (2542:131-132) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนคูขุด ตำบลคูขุด อำเภอสะทิ้งพระ จังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไว้ว่า ชาวบ้านมีรายได้สูงขึ้น เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากการทำนาและ/หรือทำประมงไปเป็นการทำไร่ทำนาสวนผสมและการทำงานรับจ้าง ครัวเรือนในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ยวดยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการในการบริโภคมากขึ้น เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และมีภาระหนี้สินสูงขึ้น เนื่องจากรายได้มีไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในครอบครัว ทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินไปใช้จ่ายหรือซื้อของใช้แบบเงินผ่อนหรือเครดิต เช่น รถยนต์ เครื่องไฟฟ้า เป็นต้น

ภัทธนันท์ ไชยประภา (2542: 88-171) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้ว่า ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน ส่งผลให้ชาวบ้านมีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการผลิต ทำให้ได้ผลผลิตจำนวนมากและมีคุณภาพ เพียงพอกับความต้องการของประชาชนและจากการขยายตลาดภายในหมู่บ้านไปสู่ระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ชุมชน ส่งผลให้ผลผลิตจำหน่ายได้มากและหลายชนิดขึ้น ด้านรายจ่ายของประชาชนเพิ่มสูงขึ้นและมีการกู้หนี้ยืมสินมากขึ้น รายจ่ายในการผลิตเพิ่มมากขึ้นและเกิดภาระการเป็นหนี้สิน จากการที่ทรัพยากรลดน้อยลงไม่เพียงพอกับการผลิตเพื่อขาย มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ประชาชนได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ร้านค้าในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้น จำหน่ายสินค้าที่ทันสมัย ประชาชนเลือกบริโภคสินค้าได้หลากหลายมากขึ้น มีโอกาสเลือกบริโภคเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้มากขึ้น เกิดระบบราคา เงินตรา การเก็บออมและการกู้หนี้ยืมสินขึ้นในตำบล

สัญญา ศรีคงทอง (2546 : 145-147) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสทิ้งหม้อ ตำบลสทิ้งหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาตั้งแต่สมัยเรือเมล์ถึง ปัจจุบัน (พ.ศ. 2465-2546) ได้

กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้ว่า ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้ชาวบ้านมีรายได้สูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชน เช่น การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพหรือปรับปรุงอาชีพของชาวบ้านในชุมชน ชาวบ้านมีรายจ่ายสูงขึ้น เนื่องจากความต้องการในการบริโภคมีมากขึ้น เช่น จากเครื่องอุปโภคบริโภค จากสิ่งอำนวยความสะดวก ชาวบ้านมีภาระหนี้สินสูงขึ้น เช่น จากการใช้เครื่องมือในการผลิตที่ทันสมัยยิ่งขึ้น ทำให้ชาวบ้านต้องลงทุนสูงหรือการซื้อของใช้แบบเงินผ่อนหรือเครดิต เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักยานยนต์ รถยนต์ เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยีที่ทันสมัย ยวดยานพาหนะ เป็นต้น

เมื่อระบบเศรษฐกิจซึ่งเป็นระบบพื้นฐาน ใน โครงสร้างทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการพัฒนา ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวชนบท ก่อให้การ เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำมาหากิน เกิด อาชีพใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงทางด้านการผลิต จากการใช้แรงงานมนุษย์เป็นการใช้เครื่องจักร ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ รายจ่าย การบริโภคสินค้าจากนอกท้องถิ่นมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน การถือครองที่ดิน ทรัพยากรของชุมชนถูกนำมาใช้ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนทั้งในด้านบวกและด้านลบ

2.2 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

2.2.1 ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สรรพสิ่งทั้งหลายในโลก นี้ไม่มีอะไร จะคงสภาพเดิมอยู่ชั่วนิรันดร กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือมิใช่วัตถุ ล้วนแล้วแต่เผชิญกับการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงอาจ ปรากฏให้เห็น อย่างเด่นชัดหรือไม่ชัด ก็ได้ การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นไปอย่างรวด เร็วหรือเชื่องช้า สังคมมนุษย์ก็ เช่นเดียวกัน ได้ มีการเปลี่ยนแปลง เป็นไปตามยุคสมัย นักสังคมวิทยาได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไว้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น เช่นความสัมพันธ์ระหว่างชนบทกับเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

เกิดขึ้นได้ทั้งในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว เครือญาติ การสมรส การครองเรือน และสถาบันการเมืองเศรษฐกิจ (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์, 2543:32)

จำรัส นวลนิ่ม (2540) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นไปทั้งทางก้าวหน้าหรือถดถ้อย ถาวรหรือชั่วคราวก็ได้

ณรงค์ เส็งประชา (2541:45) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะของสังคม เช่น ขนาด ความหนาแน่น ระดับการศึกษา สุขภาพอนามัย ฯลฯ โดยจะเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความสัมพันธ์ เช่น มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเป็นแบบทางการหรือแบบทุติยภูมิเพิ่มขึ้น

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล (2550:238-241) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงการเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมทางสังคม ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เช่น การเปลี่ยนจากระบบครอบครัวขยายเป็นระบบครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองจากระบบเผด็จการเป็นระบบประชาธิปไตย การเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากระบบเกษตรกรรมเป็นระบบอุตสาหกรรม เป็นต้น การเปลี่ยนรูปแบบของพฤติกรรมทางสังคม เช่น การเปลี่ยนพฤติกรรมจากผลิตเพื่อบริโภคเป็นผลิตเพื่อขาย การเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรจากแบบบังคับเป็นแบบให้อิสรเสรี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมอาจรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณของพฤติกรรม เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราการหย่าร้าง อัตราการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน อัตราการย้ายถิ่น อัตราการใช้เครื่องจักรกลในภาคเกษตรกรรม อัตราการก่ออาชญากรรม เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551:5-8) ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคม ได้แก่ ขนาดขององค์การสังคม คือใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง ประเภทขององค์การสังคม เช่นจากกลุ่มเพื่อนไปเป็นครอบครัว จากครอบครัวเป็นชุมชน ลักษณะขององค์การสังคม เช่น จากยึดเหนี่ยวกันหลวม ๆ เป็นยึดเหนี่ยวกันหนาแน่น จากแบ่งแยกมาเป็นสมัคร

สมานสามัคคี สถานภาพและบทบาท เช่น เคยสถานภาพสูงมาเป็นต่ำจากเคยต่ำมาเป็นสูง จากเคยเป็นเพื่อนกันมาเป็นสามีภรรยากัน บทบาทก็พลอยเปลี่ยนไปด้วย

สุริชัย หวันแก้ว (2553:155-156) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น เช่นความสัมพันธ์ระหว่างชาวชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม

จากความหมายที่นักสังคมวิทยา กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า มนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคมซึ่งต้องอาศัยอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและมีการพบปะสังสรรค์ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ต่อกันของคนคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคมในลักษณะต่าง ๆ ของการดำรงชีวิต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจ ก้าวหน้าหรือถดถอย และถาวรหรือชั่วคราวก็ได้

2.2.2 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ไม่มีสังคมใดที่จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นมนุษย์จึงต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตเพื่อให้เข้ากับสภาพใหม่ที่เกิดขึ้น นักสังคมวิทยาได้กล่าวถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของสังคมไว้ ดังนี้

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล (2550:238-239) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่กำหนดการดำรงชีวิตของมนุษย์ สภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงก็เป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่นความแห้งแล้งหรือแผ่นดินไหว อาจทำให้เกิดการอพยพและการตั้งถิ่นฐานใหม่ สังคมที่ตั้งอยู่ในทำเลเหมาะสม เช่นปากน้ำ ชายฝั่งทะเล หรือเป็นจุดศูนย์กลางเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศมักเจริญกว่าเขตอื่น ๆ

2. ปัจจัยทางประชากร ขนาดและองค์ประกอบทางประชากร เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สังคมที่มีประชากรน้อยเกินไปหรือลดจำนวนลงมากสังคมนั้นอาจสลายตัวได้ ในขณะที่สังคมที่มีประชากรมากเกินไป หรือมีอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูงอาจประสบกับปัญหาการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมีภาระในการเลี้ยงดูประชากรมาก ประชากรที่อาศัยอยู่ตามชนบทมักใช้ชีวิตแบบประเพณีมากกว่าประชากรที่อยู่รวมกันหนาแน่นในเขตเมือง การจัดบริการสาธารณะต่าง ๆ ทำได้ยากในเขตชนบท สังคมที่ประชากรประกอบด้วยคนวัยเด็กและวัยชราในสัดส่วนสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มวัยทำงานย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ กลุ่มคนที่ชอบย้ายถิ่นมักมีโอกาสยกระดับความเป็นอยู่มากกว่ากลุ่มคนที่ไม่ย้ายถิ่น

3. โลกทัศน์ของคนในสังคม สามารถกำหนดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บางสังคมยึดอดีตเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ยึดถือคำสอนและประเพณีดั้งเดิมให้กับคนรุ่นหลังโดยมองว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การฝ่าฝืนประเพณีเป็นความผิดและอันตรายต่อสังคม การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเป็นแบบใหม่ในสังคมกระทำได้ยากหรือช้า

4. การมีนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ โดยการประดิษฐ์ขึ้นเองในสังคมหรือโดยการรับสิ่งใหม่จากสังคมอื่นเข้ามาใช้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีใหม่ทางการผลิต เช่น การใช้เครื่องจักรกลในการเกษตรแทนการใช้แรงงานคนและสัตว์ทำให้เกิดการทำไร่ขนาดใหญ่และลดการใช้แรงงาน เกิดการย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง การมีรถยนต์ใช้ทำให้การขนส่งและการค้าขายขยายตัวอย่างกว้างขวาง เมืองกับชนบทมีการติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้น ผู้หญิงสามารถเดินทางได้สะดวกและออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้เกิดการแพร่ข่าวสาร ความรู้ การโฆษณาสู่มวลชนอย่างกว้างขวางทำให้เกิดวัฒนธรรมมวลชนกระจายทั่วไป กรรมวิธีการผลิตแบบใหม่แพร่เข้าไปในชนบท ชาวนาใช้เครื่องทุ่นแรงมากขึ้น เช่น การใช้เครื่องเกี่ยวข้าวทำให้ประเพณีขอแรงการลงแขกเกี่ยวข้าวน้อยลง ความสัมพันธ์ในชนบทมีลักษณะเป็นการใช้เงินว่าจ้างมากขึ้น ชาวนาต้องทำงานมากขึ้นเพื่อจ่ายค่าจ้างและการลงทุนอื่น ๆ ในการทำนา วิถีชีวิตของชาวนาถูกดึงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดมากขึ้น

5. การเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม เช่นการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเสมอภาคของขบวนการสิทธิสตรี ขบวนการสิ่งแวดล้อม ขบวนการประชาธิปไตย ขบวนการเหล่านี้จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เช่นการปกครอง กฎหมาย ประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร์ (2551:57-59) กล่าวว่า สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจาก

1. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุมาจากภายในระบบสังคม

1.1 การประดิษฐ์คิดค้น (Invention) สังคมประดิษฐ์คิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ ๆ หรือเป็นการสร้างสิ่งใหม่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง การประดิษฐ์จำแนกได้ 2 ประการ คือ การประดิษฐ์คิดค้นทางวัตถุ ได้แก่ รถยนต์ โทรทัศน์ เครื่องบิน เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการประดิษฐ์คิดค้นทางสังคม ได้แก่ การคิดสร้างกฎหมายใหม่ ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือธรรมเนียมใหม่ ๆ ลัทธิศาสนาใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการดำเนินชีวิตในสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไป

1.2 การอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคมอย่างไม่ครบถ้วน จากเดิมการอบรมสั่งสอนสมาชิกผู้เยาว์เป็นของครอบครัวแต่ในปัจจุบันได้มีสถาบันการศึกษารับช่วงในการดูแลอบรมสั่งสอนสืบเนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ครอบครัวต้องทำมาหากินจึงไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนได้อย่างเพียงพอและได้ผลักภาระนี้ให้กับคนใช้ พี่เลี้ยง โรงเรียน ซึ่งมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสมาชิกเป็นรายบุคล จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของสังคม อันมีผลต่อพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ นอกจากนี้บางครอบครัวมอบภาระการอบรมให้กับ ปู่ ย่า ตา ยาย อาจได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมแบบเก่า ทำให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมไม่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสังคมที่เขาจะมีชีวิตอยู่ในอนาคตต่อไปได้

2. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุมาจากภายนอกระบบสังคม

2.1 การแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งสู่สังคมอื่น เช่น สังคมไทยรับเอาการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องการแต่งกาย สวมเสื้อนอก ผูกเนคไท สวมกระโปรง รองเท้าส้นสูง การรับเอาวัฒนธรรมอินเดียในด้านพุทธศาสนา รับค่านิยมในด้านความขยันอดทนจากวัฒนธรรมจีน เป็นต้น

2.2 การยืมทางวัฒนธรรมระหว่างมิตรประเทศ เช่น สังคมไทยได้ยืมวัฒนธรรมตะวันตกในด้านภาษาพูด การแต่งกาย ทัศนคติ ค่านิยม ลัทธิการปกครองแบบประชาธิปไตย รถยนต์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

สำเริง แก้วเรืองฤทธิ์ (2551:93-94) กล่าว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. สังคมเปลี่ยนแปลงเพราะความต้องการของคนในสังคมเปลี่ยนไป โดยทั่วไปคนในทุก ๆ สังคมจะมีความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกัน คือ ปัจจัย 4 อันประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งมักไม่เปลี่ยนแปลง แต่ความต้องการชั้นรองลงไปมักเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น ความต้องการด้านอาหารจากการบริโภคอาหารปกติ เปลี่ยนเป็นการบริโภคอาหารจานด่วน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถาบันของสังคม มีภัตตาคาร มีคอฟฟี่ช๊อป มีร้านอาหารจานด่วนเกิดขึ้นในสังคม

2. สังคมเปลี่ยนแปลงไปเพราะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมนั้น ๆได้ เช่น ปัจจุบันครอบครัวไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการให้ความรักความอบอุ่นกับเด็ก เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก ทำให้เกิดสถาบันรับเลี้ยงเด็ก ทำหน้าที่แทนสถาบันครอบครัว

3. สังคมมีการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่นการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย โทรศัพท์มือถือ อินเตอร์เน็ต ทำให้การพบปะกันของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป

สุริชัย หวันแก้ว (2553:162-163) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีสาเหตุมาจากปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ เช่นบางคนเชื่อว่าภูมิอากาศที่อบอุ่นทำให้สังคมพัฒนาอุตสาหกรรมได้สำเร็จ

2. ปัจจัยทางด้านชีววิทยา การถ่ายทอดทางพันธุกรรมของความสามารถทางปัญญา เช่นการส่งเสริมการมีบุตรในหมู่ปัญญาชนแต่คุมกำเนิดในหมู่ประชากรระดับการศึกษาต่ำของรัฐบาลสิงคโปร์ของนายลีกวนยู

3. ปัจจัยทางด้านการเมืองและการทหาร การเปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดจากบทบาทของมหาบุรุษและผู้นำ

4. ปัจจัยทางเทคโนโลยี เช่น การประดิษฐ์คิดค้นบางอย่างได้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำโดย เจมส์ วัตต์ โทรศัพท์ เครื่องพิมพ์ ระเบิดปรมาณู คอมพิวเตอร์ การใช้แสงเลเซอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในโลกยุคปัจจุบัน จนทำให้เรียกว่าโลกยุคไร้พรมแดน

5. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมนุษย์ต้องทำมาหากิน ด้วยเหตุความต้องการทางเศรษฐกิจเหล่านี้เองของมนุษย์อาจก่อการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

6. ปัจจัยทางด้านศาสนาและอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางศาสนา อาจเป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เช่นจริยธรรมแบบโปรเตสแตนต์เป็นรากฐานของกำเนิดระบบทุนนิยมในยุโรปตะวันตก

7. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขีดจำกัดด้านทรัพยากรและระบบนิเวศ อุบัติภัยด้านอุตสาหกรรม

8. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมระดับรากหญ้า ขบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นโดยสรุป ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ใช้ในกระบวนการผลิตสินค้า ทำให้มีสินค้าแปลกใหม่ส่งผลให้การดำรงชีวิตของมนุษย์มีความสะดวกสบายขึ้น ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ อิทธิพลของดวงดาวและดวงอาทิตย์ ได้ส่งผลด้านความเชื่อของมนุษย์และอาจเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ตราบเท่าที่มนุษย์ยังให้ความสำคัญกับโชคชะตาและการเปลี่ยนแปลงของดวงดาว ปัจจัยทางด้านประชากร การเพิ่มขึ้นและการลดลงของประชากร ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สังคมที่ประชากรเพิ่มขึ้นอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชากรได้ เช่น การว่างงาน การขาดแคลนที่อยู่อาศัย การแย่งกันทำมาหากิน ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การขยายตัวของวัฒนธรรม การเลียนแบบ

วัฒนธรรม การยืมวัฒนธรรมและการผสมผสานของวัฒนธรรมจะเป็นผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป เช่น การเลียนแบบวัฒนธรรมการบริโภคอาหารแบบตะวันตก การแต่งกายแบบเกาหลี ทรงผมแบบญี่ปุ่นของวัยรุ่น การสร้างบ้านเรือนแบบไทยผสมฝรั่ง เป็นต้น

2.2.3 ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

เป็นที่ประจักษ์ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้สังคมมีความเจริญแต่ในการเปลี่ยนแปลงนั้นแม้จะมีผลในด้านบวกก็มีผลในด้านลบเช่นกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจทำให้ สังคมเสียระเบียบและก่อให้เกิดปัญหากับสังคม ได้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจนผู้คน ในสังคมไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พรนิภา อ่อนเกิด (2550:27) กล่าวว่าผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้แก่

1. จากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป มีอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย การติดต่อสัมพันธ์กันเปลี่ยนแปลงไป ผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อช่วยเหลือตนเอง วิถีชีวิตแบบใหม่อาจทำให้มีปัญหาในการปรับตัว กลายเป็นคนว่างงานและอาจมีปัญหาทางเศรษฐกิจ

2. จากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดการประดิษฐ์เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ ที่สามารถนำมาแทนแรงงานคนและสัตว์ เมื่อแรงงานถูกทดแทนด้วยเครื่องจักร อาจก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมได้

3. ผลจากการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจา กระบบเผด็จการไปเป็นประชาธิปไตย ถ้าประชาชนยังยึดมั่นผูกพันอยู่กับระบบเดิมย่อมจะมีการต่อต้านเกิดขึ้นหรือถ้าผู้คนยังไม่พร้อมกัน เช่น ยังไม่เข้าใจระบบนั้น ๆ ดีก็จะมีปัญหาตามมาได้ เช่น การใช้อำนาจผูกขาดทางการเมือง การซื้อคะแนนเสียง เป็นต้น

4. การล้าหลังทางวัฒนธรรม เช่น การมีเครื่องใช้ไฟฟ้าแต่มีการสูญเสียจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่เกิดกับชีวิตและทรัพย์สิน มีโรงงานผลิตพลังงานปรมาณู มีโรง งานผลิตยาปราบศัตรูพืช แต่ไม่รู้จักใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ หรือใช้อย่างไม่ถูกต้องก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้

พันธวัศ สัมพันธ์พานิช (2541:2-29) กล่าวว่าการเพิ่มขึ้นของประชากรของจังหวัดนนทบุรี ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม ดังนี้

1. ด้านแรงงาน ผลกระทบด้านบวก การทำงานภาคอุตสาหกรรม ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความชำนาญเพิ่มขึ้น ดังนั้นในการพัฒนายกระดับคุณภาพทางการศึกษาของประชากร มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมถึงทำให้ประชากรมีรายได้สูงขึ้นมากกว่าภาคการเกษตร สามารถเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดโดยรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลกระทบด้านลบ การที่ประชากรเคลื่อนย้ายจากภาคการเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นแรงงานที่มาจากจังหวัดนนทบุรีและแรงงานที่มาจากจังหวัดอื่นอพยพเข้ามาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ทำให้ประชากรโดยรวมของจังหวัดเพิ่มขึ้น โดยอาจส่งผลกระทบทางด้านปัญหาครอบครัว สถาบันครอบครัวถือว่ามีความสำคัญมาก แต่การที่ผู้ปกครองเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมดูแล เลี้ยงดูบุตร ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นเกิดเป็นปัญหาทางครอบครัวที่สังคมต้องแบกรับภาระในรูปแบบต่าง ๆ และส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคม เกิดปัญหาอาชญากรรม การปล้นจี้ต่าง ๆ จนกลายเป็นปัญหาทางสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2. การจราจร จากสภาพการคมนาคมที่สามารถติดต่อสัญจรได้อย่างสะดวกสบายเชื่อมต่อถึงกันได้ทั้งในเมืองและรอบนอก ประกอบกับจำนวนประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นต้องพึ่งพารถยนต์ส่วนบุคคลและรถประจำทางในการสัญจรไปมาสูงขึ้น จึงมีผลกระทบต่อการจราจรโดยตรง โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้าและเย็น ในเขตชุมชนใหญ่ เช่น เขตบริเวณอำเภอเมืองและในเขตเทศบาลเมือง บริเวณที่มีปัญหาการจราจรติดขัดอย่างรุนแรง ทำให้มีแนวโน้มการเกิดปัญหาของคุณภาพชีวิตที่ต่ำลง เกิดความเครียด อันก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพตามมา

3. ที่อยู่อาศัย จากการที่จังหวัดนนทบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทำให้จังหวัดนนทบุรีกลายเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานครไปโดยปริยายและคนทุกชนชั้นไม่สามารถปฏิเสธได้กับการเปลี่ยนแปลงและจากการปรับปรุงโครงการคมนาคมต่าง ๆ หลายสาย หลายเส้นทาง จึงทำให้จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองที่เป็นพื้นที่รองรับการอพยพของประชากรในทุกภูมิภาค แต่เดิมความหนาแน่นของประชากรจะอยู่บริเวณอำเภอเมือง อำเภอปากเกร็ดและอำเภอบางกรวย เท่านั้น แต่ปัจจุบันการ

ขยายตัวของสังคมเมืองมีมากขึ้น จนถึงพื้นที่อำเภอบางใหญ่ และบางส่วนของอำเภอไทรน้อย โดยลักษณะการใช้ประโยชน์ของที่ดินส่วนใหญ่ จะเป็นการใช้ประโยชน์ในรูปแบบของที่อยู่อาศัย การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม เป็นต้น สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในบริเวณที่มีการขยายตัวของสังคมเมืองดังกล่าว บริเวณบนเส้นทางคมนาคมสายต่าง ๆ การจัดสรรพื้นที่อาศัยนี้ได้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่กำหนดจังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยเป็นไปในหลายลักษณะ ทั้งบ้านเดี่ยว ทาวเฮาส์ หอพัก บ้านเช่า ตลอดจนสิ่งปลูกสร้างที่เป็นเพิงพักหยาบ ๆ เป็นเหตุให้ที่ยู่อาศัยในเมือง เกิดความแออัดกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรม และสามารถเชื่อมโยงให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้อีก เช่น ปัญหาสุขภาพอนามัย โรคติดต่อ และอื่น ๆ เป็นต้น

สุธี สังข์หิรัญ (2542:131-132) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนคูขุด ตำบลคูขุด อำเภอสะทิ้งพระ จังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชนลดลง มีการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น มีการรวมกลุ่มในชุมชนมากขึ้น เช่น กลุ่มประมงอาสา กลุ่มออมทรัพย์ มีการพึ่งพาชุมชนภายนอกมากขึ้น เช่น เครื่องมือในการผลิต การขายผลผลิต เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น มีปัญหาสังคมมากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาเด็กและเยาวชนติดยาเสพติด เป็นต้น

ภัทธนันท์ ไชยประภา (2542: 88-171) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ ได้กล่าวถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ไว้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและภายในชุมชนลดน้อยลง เกิดการติดต่อสัมพันธ์ภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชนเมืองและต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ประชาชนนำผลผลิตออกจำหน่ายและพบปะพูดคุยกับบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เช่น พ่อค้าคนกลาง นักธุรกิจ เป็นต้น เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน จากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจส่งผลให้มีการลดจำนวนแรงงาน ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งต้องไปทำงานนอกชุมชนจากการที่ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวกทำให้มีโอกาสติดต่อกับภายนอกชุมชนมากขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างตำบลสูงขึ้น ประชาชนต้องพึ่งพาชุมชนภายนอกมากขึ้น เช่น เครื่องมือในการผลิต การขายผลผลิต เครื่องอุปโภคบริโภคและสินค้าจากในเมืองมากขึ้น เป็นต้น

สัญญา ศรีคงทอง (2546:142-145) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสทิ้งหม้อ ตำบลสทิ้งหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาตั้งแต่สมัยเรือเมล์ถึง ปัจจุบัน (พ.ศ. 2465-2546) ได้กล่าวถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมไว้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนลดลง มีการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น มีการรวมกลุ่มในชุมชนมากขึ้น เช่นกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มน้ำตาลแว่น กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น มีการพึ่งพาชุมชนภายนอกมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีในการผลิต การขายผลผลิต เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น และสังคมมีปัญหามากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจน อุบัติเหตุและปัญหาหนี้สิน เป็นต้น

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า ทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วเมื่อสังคมได้ติดต่อกับสังคมภายนอก ผลของการเปลี่ยนแปลงมีทั้งด้านบวกคือคนในสังคมได้รับประโยชน์ เช่น ได้รับความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถนำไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพ ทำให้ผลผลิตในชุมชนเพิ่มขึ้น การติดต่อกับสังคมภายนอกทำให้สามารถขยายตลาด ขายผลผลิตได้มากขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในทางกลับกันการติดต่อกับสังคมภายนอกก็อาจเกิดผลกระทบด้านลบ เช่น การรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาในสังคมทำให้วัฒนธรรมเดิมสูญไปได้ ได้แก่ การรับวัฒนธรรมบริโภคนิยม เกิดค่านิยมในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เกิดปัญหาภาระหนี้สิน เกิดปัญหาทางสังคมตามมา เป็นต้น

2.3 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตและทำให้สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่ได้ สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดก็ตามล้วนมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ เป็นตัวกำหนดลักษณะการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันทำให้มนุษย์มีลักษณะการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน (มีชัย, 2536:1) สิ่งแวดล้อมนั้นมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งแนวลึกและแนวกว้าง ทั้งทางบวกและทางลบ จึงทำให้มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน สิ่งแวดล้อมยังเอื้อต่อปัจจัยความเป็นอยู่ของมนุษย์ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม พลังงาน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความสะดวกสบาย นอกเหนือจากนี้มนุษย์ใช้สิ่งแวดล้อมสร้างวัฒนธรรมของตนเองในเรื่องความเชื่อ การกิน การแต่งกาย วิถีชีวิต การตั้งถิ่นฐานและสถาปัตยกรรม (เกษม, 2540:1)

2.3.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น (กฎหมายดอตคอม, [ออนไลน์]. 3 มีนาคม 2554)

พจนานุกรมไทย ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบตัวมนุษย์ทั้งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นและที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (ประยงค์ วังผา, [ออนไลน์]. 3 มีนาคม 2554)

วิจิตร บุณยะโหตระ กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือมีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ ทะเล มหาสมุทร พืชพรรณสัตว์ต่าง ๆ ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ (วิจิตร บุณยะโหตระ, [ออนไลน์]. 23 ตุลาคม 2554)

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2540:9-10) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งกระตุ้นและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ แบ่งเป็น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (biological environment) สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (socio-cultural environment)

เกษม จันทร์แก้ว (2540:2-4) ได้อธิบายว่า สิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (natural environment) เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า น้ำ ดิน อากาศ มนุษย์ ฯลฯ และเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (man made environment) เช่น บ้านเรือน เมือง วัฒนธรรม ศาสนา ถนน เป็นทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา สิ่งที่เป็นทั้งที่ให้คุณและให้โทษ

สิทธิชัย ตันธนะสฤษดิ์ (2541:2) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งของวัตถุสารประกอบและกลุ่มสรรพสิ่งที่มีชีวิต ไม่มีชีวิต เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มนุษย์สร้างขึ้น ที่อยู่ในรูปของแข็ง ของเหลว ก๊าซ เศรษฐกิจ สังคมและสัมผัสด้วยอาการทั้งห้า คือรส กลิ่น สี เห็นได้ สัมผัสได้

เปรมจิต ลิมปะพันธุ์ (2547:2) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งที่มนุษย์มีความจำเป็นต้องการใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์

สมบูรณ์ขึ้น มีทั้งสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่มีชีวิตกับสิ่งที่ไม่มีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะทั้งที่มองเห็นได้และมองเห็นไม่ได้

ยุพดี เสตพรรณ (2546:6) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึงสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มองเห็นได้และไม่สามารถมองเห็นได้ (ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ) สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนกันและกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้นผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายสภาพแวดล้อมอีกส่วนหนึ่งได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น โดยสรุปสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ผืนดิน ป่าไม้ ทะเล แร่ธาตุ และที่ไม่ใช่ธรรมชาติ บ้านเรือน รถยนต์ ถนน เป็นต้น สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะมนุษย์นำสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำรงชีวิตของตน

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

การดำรงชีวิตของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อ มเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ แต่มนุษย์มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ โดยมนุษย์ มีความสามารถในการประดิษฐ์ เครื่องมือเครื่องใช้ มาบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามความต้องการในขณะที่ สิ่งมีชีวิตอื่นๆ ทำได้แต่เพียงปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอด ดังนั้นการดำรงชีวิตของมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตอื่นๆ รวมทั้งชีวิตของมนุษย์ด้วย

บุญจง ขาวสิทธิวงษ์ (2542) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นอยู่ในสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจเกิดกระบวนการธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด จากกระแสลม กระแสน้ำ รวมทั้งการกระทำของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายโดยเฉพาะมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การถมแหล่งน้ำ การสร้างเขื่อน เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะดีหรือเลว ลบหรือบวก เรียกว่าผลกระทบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจเกิดผลดีแก่คนบางกลุ่ม แต่อาจจะเกิดผลเสียแก่คนบางกลุ่มหรือบางคน ซึ่งการพัฒนาใด ๆ ย่อมต้องเกิดผลกระทบบ้างไม่มากก็น้อย และจะส่งผลกระทบต่อดุลธรรมชาติและกระบวนการทางธรรมชาติต่าง ๆ

จันทวัน เบ็ญจวรรณ์ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมสามารถจำแนกสาเหตุออกได้ 2 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ และการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไป เช่นการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝน

2. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากมนุษย์ ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยสารพิษ การทำเหมืองแร่ การล่าสัตว์ การเพาะปลูกเพื่อการค้า (จันทวัน เบ็ญจวรรณ์, [ออนไลน์]. 3 มีนาคม 2554)

สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีดังนี้

1. การเพิ่มของจำนวนประชากร เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นมาก ความต้องการใช้ทรัพยากรก็สูงมากขึ้น โอกาสการถูกทำลายของทรัพยากรก็สูงขึ้นด้วย

2. มนุษย์มีความต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น

3. ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ทำลายทรัพยากรได้มากขึ้น

4. กิจกรรมเพื่อความบันเทิงของมนุษย์ เช่น การล่าสัตว์ การสร้างบ้านพักตากอากาศ ซึ่งเป็นสาเหตุของการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง

ราตรี พารา (2540:52) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง มีสาเหตุดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มขึ้นประชากร มีแนวโน้มสูงขึ้นในปัจจุบันและการเพิ่มของประชากรก็ยังอยู่ในอัตราทวีคุณ (Exponential growth) ทำให้ความต้องการในการพยายามแสวงหาและทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

2. การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป มีการบริโภคทรัพยากรเกิดความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิตสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้การบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันให้คนบางกลุ่มฉกฉวยโอกาสกอบโกยผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ จนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมถูกทำลายจนเสียสมดุล

3. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้วิธีการนำเอาทรัพยากรมาใช้ได้ง่ายขึ้นและมากขึ้น

4. การก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น การสร้างถนน เขื่อน เป็นต้น ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

6. การดำเนินนโยบายของรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ เห็นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติน้อยมาก แม้ว่าจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือ และมีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแล้วก็ตาม

ประยงค์ วังผา กล่าวว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาวะแวดล้อมของโลกเปลี่ยนแปลง (ประยงค์ วังผา, [ออนไลน์]. 3 มีนาคม 2554) เช่น

1. การเพิ่มจำนวนของประชากรอย่างมากและรวดเร็ว ในอัตราทวีคูณความต้องการบริโภคทรัพยากรจึงเพิ่มมากขึ้นทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และพลังงาน

2. ความต้องการใช้ทรัพยากรและวัตถุเพิ่มมากขึ้น การที่ประชากรเพิ่มมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องจัดหาปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตมนุษย์ เพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชากรส่วนใหญ่

3. วิถีชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น มนุษย์จึงได้ทำลายทรัพยากรต่าง ๆ เป็นจำนวนมากอย่าง

4. ความไม่ทัดเทียมในการกระจายตัวของประชากร ความเจริญส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเมืองจึงเป็นแรงดึงดูดทำให้ประชากรในเขตชนบทอพยพเข้าสู่เขตเมือง นำไปสู่สภาพความเป็นอยู่ที่แออัดการให้บริการด้านสาธารณูปโภค ไม่เพียงพอกับความต้องการความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยและปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา

5. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ขาดมาตรการควบคุมที่ดีพอ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ส่งผลเสียทำให้มลภาวะด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับความรุนแรงที่เป็นอันตรายต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย

6. ความต้องการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวกระตุ้นให้รัฐเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรม การเพิ่มขึ้นอย่างมากของโรงงานอุตสาหกรรมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมอย่างกว้างขวาง เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ปัญหาสารเคมีและการอุตสาหกรรม

การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ย่อมเกิดขึ้นได้ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพการเปลี่ยนแปลง เช่น การตัดถนน เป็นการนำความเจริญอย่างสังคมเมืองเข้ามาในชุมชน ชนบท เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการบริโภค ตามอย่างลัทธิบริโภคนิยม เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การเน่าเสียของน้ำ การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะพิษ เป็นต้น

2.3.3 ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ บนพื้นฐานของการผลิตและการบริโภคได้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้จำนวนมาก ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะที่ผ่านมามีอัตราสูงมาก ทำให้มีการระดมทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะ ป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ แร่ธาตุ มาใช้อย่างสิ้นเปลืองและไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความร่อยหรอและเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เกิดความเสียหายต่อการดำรงชีวิต

วศิน อิงคพัฒนากุล (2548:156) กล่าวว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจำแนกได้ 2 ทาง คือ ผลกระทบด้านบวก หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านลบ หมายถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะการทำลายคุณภาพ

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (กฎหมายดอตคอม, [ออนไลน์]. 3 มีนาคม 2554) กล่าวว่าผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือคุณค่าต่าง ๆ อันเนื่องจากการทำของมนุษย์หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ

พรนิภา อ่อนเกิด (2550:161-162) ได้ศึกษาการขยายตัวของเมืองต่อวิถีชีวิตชุมชนตำบลท่าทราย เขตเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาแหล่งน้ำตามธรรมชาติเน่าเสีย เกิดจากการปล่อยน้ำทิ้งของบ้านเรือน หมู่บ้านจัดสรร และตลาด ส่งกลิ่นเหม็นและไม่สามารถนำมาใช้อุปโภคบริโภคได้

2. การสร้างถนน สร้างบ้านเรือนทับเส้นทางน้ำธรรมชาติ ทำให้คลองตื้นเขินและอุดตัน การปิดประตูน้ำที่ปากคลองถาวรเพื่อป้องกันน้ำท่วม ทำให้การระบายถ่ายเทของน้ำไม่เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้น้ำเน่าเสีย

3. ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลอุดตัน ขวางทางระบายน้ำ ทำให้เกิดน้ำท่วมขังในบางพื้นที่และน้ำท่วมในฤดูฝน

4. การลดลงอย่างรวดเร็วของต้นไม้และพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อใช้พื้นที่ในการสร้างที่อยู่อาศัยและสถานที่ต่าง ๆ ทำให้ชุมชนขาดอากาศบริสุทธิ์และความร่มรื่นของต้นไม้

5. ปัญหามลพิษทางอากาศมีสูงขึ้น เช่น ฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง ควันพิษจากท่อไอเสียรถยนต์ ส่งผลให้คนในชุมชนเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจและเพิ่มความเครียดทางจิตใจมากขึ้นเรื่อย ๆ

6. ปัญหาขยะตกค้างและส่งกลิ่นเหม็น เนื่องจากระบบการจัดเก็บไม่สามารถทำได้ทันกับปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรถขยะมีจำนวนน้อย

พันธวัศ สัมพันธ์พานิช (2541:6-5) ได้ศึกษาผลกระทบที่มีต่อระบบวนเกษตรแบบสวนบ้าน บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการขยายตัวของสังคมเมือง สรุปได้ดังนี้

1. มลพิษทางน้ำ เกิดจากการปล่อยน้ำเสียจากบ้านพักอาศัย หมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยขาดการบำบัดก่อนที่จะลงสู่แม่น้ำลำคลองส่วนรวม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองสายต่าง ๆ โดยคุณภาพของน้ำในอำเภอเมืองนนทบุรี ไม่สามารถใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้จากคลองสายต่าง ๆ ของพื้นที่ได้แล้ว

2. มลพิษทางเสียง ที่เกิดจากการจราจรที่คับคั่งและหนาแน่นขึ้น มีปริมาณการใช้รถยนต์มากขึ้นทุกปี ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเสียงรบกวน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่บริเวณถนนทางหลวงสายหลักต่าง ๆ ซึ่งจะมีการจราจรที่หนาแน่นมาก โดยเฉพาะในช่วงเช้าและเย็น ทำให้ต้องรับฟังเสียงรถยนต์ต่าง ๆ เป็นชีวิตประจำวัน โดยกลายเป็นความเคยชิน ที่อาจเป็นอันตรายต่อการทำงานทางด้านการรับฟังของหูเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังก่อให้เกิดความเครียดโดยไม่รู้ตัว

3. มลพิษทางอากาศ ซึ่งเป็นผลมาจาก ควันจากท่อไอเสียรถยนต์ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดผลกระทบข้างเคียงต่อสุขภาพอย่างมาก สาเหตุเกิดจากการจราจร จากโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยควันพิษต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลผลิตที่เหลือทิ้งจากการผลิต โดยขาดความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งฝุ่นละอองต่าง ๆ จากการก่อสร้างที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน ถนนสายต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่อยู่บริเวณทางหลวงสายหลักจะได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก

4. มลพิษทางด้านกลิ่นต่าง ๆ ซึ่งเกิดจาก ปัญหาน้ำเน่า ปัญหาขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ที่มีการกำจัดที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

5. มลพิษทางด้านมลทัศน์ เช่น การเกิดชุมชนแออัดต่าง ๆ โดยเฉพาะตามชุมชนแออัดบริเวณริมแม่น้ำและยังเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ได้มากมาย เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสียและปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยจะมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตมนุษย์

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชานเมือง

การขยายตัวของชานเมือง เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง เมื่อชานเมืองมีประชากรเคลื่อนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานหนาแน่นมากขึ้น มีความเจริญทั้งด้านสาธารณูปโภคและอุปโภค สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ส่วนหนึ่งของลักษณะกระบวนการกลายเป็นเมือง (กรมโยธาธิการและผังเมือง , [ออนไลน์]. 3 มีนาคม 2554) ชานเมืองเป็นพื้นที่ที่อยู่รอบๆ เมือง มีประชากรอาศัยอยู่รวมกันหนาแน่นน้อยกว่าเมืองแต่มากกว่าชนบท ประชากรในเขตชานเมืองสามารถเดินทางเข้าไป

ทำงานในเมืองแบบไปเช้า-เย็นกลับได้ ถึงแม้เขตชานเมืองจะแยกการปกครองจากเขตเมืองแต่ก็ยังพึ่งพาอาศัยระบบเศรษฐกิจจากเมือง การขยายตัวของเมืองออกสู่ชานเมืองทำให้เกิดการรุกล้ำทางกายภาพของเมืองเข้าสู่พื้นที่ชนบท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม

อดุลย์ เชาว์วาทิน (2527:1) กล่าวว่า การที่จะให้ประเทศมีความเจริญอย่างทั่วถึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนา เพราะการพัฒนาจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนในลักษณะผลที่เกิดขึ้น แต่การพัฒนาควรมีทั้งปัจจัยหลัก ปัจจัยรองเพื่อให้ทำหน้าที่สอดคล้องทันต่อเหตุการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งในการพัฒนาปัจจัยหลักนั้นจะต้องมี 3 ประการ คือ ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิตและปัจจัยประชากร องค์กรต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน ถนนและแหล่งน้ำมีความสำคัญอยู่ในอันดับต้น ๆ เนื่องจากถนนเป็นสื่อเบื้องต้นของการคมนาคมขนส่งจากแหล่งหลักออกสู่ตลาด ยิ่งในปัจจุบันชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมากเกี่ยวกับถนนและรถยนต์ทุกวัน ทั้งการเดินทางติดต่อธุรกิจ การเดินทางไปทำงานและขนส่งสินค้า ล้วนแต่ใช้ถนนเป็น เส้นทางคมนาคมติดต่อเบื้องต้น สนับสนุนท้องถิ่นที่ห่างไกลให้เจริญก้าวหน้า

สุนันทา สุวรรณโญดม และคณะ (2531:36) กล่าวว่า การพัฒนาในยุคนี้ เป็นยุคที่มีการพัฒนาทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเมืองเป็นอย่างมาก ทำให้ชุมชนเมืองขยายออกไปสู่ชานเมืองมากขึ้นและการพัฒนาที่สำคัญที่นำไปสู่การขยายตัวของชุมชนเมืองก็คือ การสร้างถนน ถนนนี้จึงนับได้ว่าเป็นถนนที่เกิดศักราชของการใช้พื้นที่เมืองอย่างทันสมัยเป็นครั้งแรกเพราะทำให้เกิดมีชุมชนพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในระบบของเมือง ดังนั้นถนนจึงมีความสำคัญโดยตรงแก่บ้านเมืองรวมทั้งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นอยู่ของมนุษย์ชาติทั่วโลกในขณะนี้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536:214-218) ได้อธิบายปรากฏการณ์ ทางสังคมของชนบทในประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามหลักทฤษฎี เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมือง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร ที่เห็นได้ชัดเจนคือการย้ายถิ่น เช่น การย้ายถิ่นของชาวชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ไม่เพียงแต่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ในชนบทเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อชุมชนเมืองด้วย เพราะการที่ชาวชนบทได้ย้ายถิ่นออกไปทำงานต่างถิ่นนี้เนื่องจากมีการคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านและเมืองสะดวกขึ้น สังคมชนบทเริ่มมีความเจริญจากการติดต่อจากโลกภายนอก

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ เป็นลักษณะของการที่ชาวชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการพัฒนาท้องถิ่นจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่นมีการส่งเสริมวิธีการหรือเทคนิควิธีการเกษตรสมัยใหม่ หรือมีโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภทไปตั้งอยู่ในเขตชนบท ทำให้ชาวชนบทที่อยู่ใกล้มีงานทำมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการทำนา นอกจากนั้นการพัฒนาถนนหนทางต่าง ๆ เข้าไปสู่หมู่บ้านนับว่ามีความสำคัญต่อการที่สังคมชนบทเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย

3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวชนบทในลักษณะความสัมพันธ์แบบเดิมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งค่านิยมทางสังคม เช่น ชาวชนบทได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษามากขึ้น โดยนิยมส่งบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้หนุ่มสาวมีค่านิยมที่จะไปทำงานในเมืองใหญ่มากขึ้นด้วย

4. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สิ่งที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชาวชนบทในหมู่บ้าน มีการปลูกบ้านเรือนสมัยใหม่ เช่น การปลูกบ้านสองชั้น ชั้นล่างก่อเป็นตึก เครื่องใช้ภายในครัวเรือนสมัยใหม่ขึ้น มีโทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม และสิ่งอำนวยความสะดวกแบบสังคมเมือง แม้เทคนิคในการทำนาก็เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แสดงว่าเป็นการรับสิ่งใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม หรือไม่ใช่เกษตรกรรม เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ตลอดจนการกระจายวัฒนธรรมแบบสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท

พันธวัศ สัมพันธ์พานิช (2541:2-21) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเติบโตของชานเมืองที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเมืองขนาดใหญ่ โดยสรุปดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นของประชากรของเมืองในอัตราที่รวดเร็ว อันเนื่องมาจากการพัฒนาในระดับประเทศ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนบทและเมือง เป็นปัจจัยที่ทำให้ประชากรเข้าสู่เมืองจนเกินความสามารถที่จะรองรับได้ จึงเกิดการขยายตัวของเมืองออกสู่พื้นที่รอบนอก

2. ความเหมาะสมของพื้นที่รอบนอก ได้แก่ การมีพื้นที่ว่างและการมีเส้นทางคมนาคม ซึ่งแต่เดิมมีเพื่อเชื่อมโยงชุมชนเมืองหลักกับชุมชนรอบนอก เขตพื้นที่รอบนอกดังกล่าวจึงเหมาะสมแก่การรองรับกิจกรรม ที่อยู่อาศัย การผลิต การให้บริการสำหรับประชาชนที่เพิ่มขึ้นเกิดตลาดขนาดใหญ่ขึ้น เกิดโอกาสและความเหมาะสมในการผลิตและลงทุนของภาคเอกชน

3. นโยบายและการบริหารของรัฐในด้านการพัฒนาเมือง ถือได้ว่าเป็นแรงเสริมที่ก่อให้เกิดการขยายตัวออกสู่ชานเมือง เนื่องจากไม่มีการวางแผนพัฒนารองรับเกี่ยวกับขนาดและการขยายตัวของเมือง รวมทั้งการผลักดันอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นแหล่งงานสำคัญของประชากรให้ตั้งในเขตนอกเมือง

4. กระบวนการพัฒนาเมืองและการให้บริการของรัฐแก่ประชากร ตลอดจนการควบคุมดูแลดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การขาดแคลนทรัพยากร ปัญหาทางด้านการบริหารและการจัดการ เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การขยายตัวของชานเมืองเป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการที่ประชากรได้มีการเคลื่อนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่กันอย่างหนาแน่นบริเวณแถบชานเมืองและมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชานเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ แบบคนเมือง อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์โดยมนุษย์มากกว่าสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ถนน อาคาร และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การดำเนินชีวิตประจำวันผูกพันกับเวลา การทำงาน และการเดินทาง มีความเป็นปัจเจกบุคคลและพึ่งตนเอง ความผูกพันภายในครอบครัวและเพื่อนบ้านมีน้อย ใช้เงินกำหนดราคาและคุณค่าการได้มาซึ่งเครื่องอุปโภค บริโภค และสิ่งของต่าง ๆ

2.5 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่สำคัญและสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษา โดยแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยการสร้างถนนทำให้ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็ว สรุปได้ดังนี้

วิโรจน์ อยู่วนิชชานนท์ (2531) ได้ศึกษาการวิเคราะห์รูปแบบการขยายตัวของเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินแต่ละประเภท วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ที่ดินแต่ละประเภทในเมืองนครราชสีมา และเสนอรูปแบบโครงสร้างของเมืองนครราชสีมา ในช่วงปี พ.ศ. 2512 และ 2528 กรณีศึกษาเทศบาลเมืองนครราชสีมา กล่าวว่า รูปแบบการใช้ที่ดินมีลักษณะปะปนประเภท ชนิดของการใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย และการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม ลักษณะการขยายตัวเป็นแนวยาวไปตามสองฟากของเส้นทางคมนาคมคือ ถนน สำหรับโครงสร้างของ

เมืองสอดคล้องกับแบบจำลองรูปเสี้ยว และได้พบว่ามีย่านธุรกิจการค้ากลางเมืองและย่านที่พักอาศัยของผู้มีรายได้สูง ได้ตั้งอยู่ใกล้กับย่านธุรกิจการค้ากลางเมืองแทนที่จะตั้งอยู่ห่างไกลออกไปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินโดยส่วนรวมพบว่า กลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม ซึ่งได้แก่ การเป็นทำเลที่ดีในการประกอบอาชีพ เป็นทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม ที่ดินราคาถูกและสถานที่กว้างขวาง เมื่อพิจารณาแยกย่อยตามการใช้ที่ดิน พบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อการค้าเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่ การเป็นทำเลที่ดีในการประกอบอาชีพ เป็นทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม ค่าเช่าถูก

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยเรียงลำดับตามความสำคัญคือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคมและปัจจัยทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งได้แก่ ใกล้ตลาด ใกล้สถานที่ทำงาน ค่าเช่าถูก อยู่มาตั้งแต่เกิด การคมนาคมสะดวกฯ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้ปานกลางเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านกายภาพและปัจจัยทางด้านวิทยาสมัยใหม่ ได้แก่ เป็นทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม ที่ดินราคาถูก ใกล้สถานที่ทำงาน การคมนาคมสะดวก

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้สูงเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านกายภาพและปัจจัยทางด้านวิทยาสมัยใหม่ ได้แก่ ที่ดินราคาถูก เป็นทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม สภาพแวดล้อมดี

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อเป็นสถานที่ราชการเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานที่กว้างขวาง นโยบายของรัฐ ประหยัดค่าใช้จ่าย

6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อเป็นสถานศึกษาเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านการเมือง ได้แก่ ใกล้แหล่งชุมชน เป็นทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม นโยบายของรัฐ

7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อเป็นศาสน าสถานเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ การมีที่ตั้งประจำทิศ ตามความเชื่อทางศาสนา สถานที่กว้างขวางและเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม

8. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินเพื่อเป็นอุตสาหกรรมเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ ได้แก่ สถานที่กว้างขวาง เป็นทำเลที่ดีในการประกอบอาชีพ ที่ดินราคาถูก และการคมนาคมสะดวก

วันดี วิศาลโภคะ (2533) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ที่มีต่อชุมชนชนบท เนื่องมาจากการสร้างทางหลวงชนบทหมายเลข 306-01 (ถนนรัตนาธิเบศร์) ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้างทางหลวงชนบทสายนี้ เพราะว่าก่อให้เกิดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนที่อาศัยอยู่ ซึ่งได้แก่ การได้รับความสะดวกจากการเดินทางเพื่อไปติดต่อกับชุมชนอื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านเวลาหรือรายจ่ายและสิ่งที่ได้รับประโยชน์อย่างมากในขณะนี้ ได้แก่ แนวโน้มของราคาที่ดินที่สูงขึ้นตลอดเวลาและจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาของประชาชนในพื้นที่ที่ถนนตัดผ่านมีลักษณะแบบผสมผสาน เนื่องจากลักษณะของชุมชนดั้งเดิมยังต้องใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคทางการเกษตร เมื่อชุมชนหนาแน่นขึ้น น้ำเสียจากบ้านพักอาศัยที่มีจำนว นมากขึ้นและไหลลงแม่น้ำลำคลองทำให้น้ำเน่าเสีย ส่วนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร ปัญหาสำคัญคือ ปัจจัยการผลิตและเงื่อนไขของราคาผลผลิต ดังนั้นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อเป็นการรักษา/คงไว้ซึ่งอาชีพทางการเกษตร ส่วนปัญหาทางด้านสังคมของชุมชน มีการพัฒนาไปสู่ความเจริญอย่างรวดเร็วและต้องการให้บุตรหลานของตนมี/เป็นเหมือนสังคมเมือง ซึ่งนับว่าค่านิยมแบบสังคมเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชุมชนชนบทเป็นอย่างมาก

สายัณห์ มั่นมะโน (2533) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง จงหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2523 และ พ.ศ. 2530 โดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานลักษณะทางกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจละสังคม พร้อมทั้งศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินตลอดจนการขยายตัวของเทศบาลเมืองบางบัวทอง เพื่อที่จะใช้ในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองต่อไป

การศึกษาใช้การแปลภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขเทศบาลเมืองบางบัวทองปี 2523 และ 2530 เป็นเครื่องมือในการหาพื้นที่การใช้ที่ดินแต่ละประเภทตลอดจนการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ส่วนข้อมูลพื้นฐานลักษณะบางประการทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความคิดเห็นของประชากร ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและความต้องการของประชากร ซึ่งศึกษาจากการสัมภาษณ์ สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินก็อาศัยข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชากร

ผลการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเล็กน้อย ที่สังเกตได้อย่างชัดเจนคือที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นและพื้นที่เพื่อการเกษตรลดลง พื้นที่ว่างเปล่าลดลง ส่วนความคิดเห็นของประชากรส่วนใหญ่

พอใจกับความเป็นอยู่รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของเทศบาลฯและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จะพบว่ามีแนวโน้มการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ส่วนพื้นที่เพื่อการเกษตรและพื้นที่ว่างเปล่ามีแนวโน้มลดลงทิศทางการขยายตัวของชุมชนจะขยายออกจากที่พักอาศัยหนาแน่นและเป็นศูนย์กลางทางการค้าของเทศบาลฯและจะขยายตามแนวถนนหลักและจะขยายตัวตามแนวถนนต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล

สัมพันธ์ ไชยะ (2536) ได้ศึกษาการขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่ กล่าวว่า ปัญหาสำคัญของการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร คือ ปัญหาในการใช้ที่ดินและปัญหาในเรื่องน้ำ ปัญหาแรงงาน ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ในระยะสั้น ภาครัฐจะต้องมีมาตรการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพต่อการขยายตัวของเมือง มีการวางแผนการใช้น้ำอย่างชัดเจน ตลอดจนหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมเพื่อรองรับธุรกิจโรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม และสนามกอล์ฟซึ่งใช้น้ำเป็นอันมาก ในระยะยาวรัฐจะต้องออกกฎหมายควบคุมการขยายตัวของเมืองอย่างรัดกุม โดยให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทให้มากขึ้น ในส่วนของปัญหาแรงงานรัฐควรที่จะมีการพัฒนาแรงงานเปลี่ยนอาชีพมาเป็นกรรมกร ได้รับการพัฒนาฝีมือให้เป็นกรรมกรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน อันเป็นผลทำให้กรรมกรได้รับค่าแรงสูงขึ้น

อดิศร เสมแย้ม (2540) ได้ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนชาวนาเป็นชุมชนเมือง : กรุงเทพมหานคร พบว่า การเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นชุมชนชานเมืองเกิดจากกระบวนการขยายชุมชนไปสู่ชานเมืองของกรุงเทพมหานคร อันมีปัจจัยสำคัญจากราคาที่ดินซึ่งต่ำ จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการลงทุนของนักจัดสรรที่ดินรวมถึงเส้นทางคมนาคมใหม่ ๆ ที่ตัดผ่าน การเปลี่ยนแปลงนี้ ส่งผลกระทบให้ชาวนาต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ด้วยการสร้างเอกลักษณ์ของตนเองขึ้นเป็นแบบแผนชีวิตที่อยู่กึ่งกลางระหว่างเมืองกับชนบท เรียกว่า แบบแผนชีวิตชานเมือง ความรู้สึกเป็นชุมชนเดียวกันจะปราก ฏให้เห็นในกลุ่มผู้ที่เคยเป็นชาวนามาก่อน แต่ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่เข้ามาอยู่ใหม่จะมีลักษณะผิวเผิน ชาวบ้านยังคงยึดความสัมพันธ์เดิมในกลุ่มอันเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะของความเป็นเครือญาติและเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน แม้ปัจจุบันเครือข่ายทางสังคมดังกล่าวจะมีลักษณะค่อนข้างหลวม แต่มีความสำคัญในแง่ของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันยามมีปัญหาซึ่งช่วยรองรับให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

พรวิทย์ ผาตินุวัติ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกษตรกรรม จังหวัดนนทบุรี พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นาและสวนผัก โดยมากพื้นที่ได้มาจากการเช่าและจากมรดก มีระยะเวลาถือครองสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างสูง มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับภาคบังคับ คือประถมปีที่ 4 แต่เป็นผู้มีความชำนาญในการเกษตรที่มีประสบการณ์ในการทำฟาร์มมาเป็นเวลานาน สภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ มีรายได้จากภาคการเกษตรและรายได้จากนอกภาคการเกษตร มีความแตกต่างกันในสองตำบลที่ทำการศึกษา ในตำบลบางรักพัฒนามีรายได้จากภาคการเกษตรสูงกว่านอกภาคการเกษตรมาก แต่ในตำบลบางรักพัฒนามีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรสูงกว่าในภาคการเกษตรเป็นอย่างมากเช่นกัน ซึ่งส่งผลต่อความพอเพียงของรายจ่ายในครัวเรือนแต่ส่วนใหญ่แล้วครัวเรือนมีรายได้พอเพียงเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และมีรายได้ในภาคการเกษตรนั้นดอกไม้ให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงสุด รองลงไปเป็นผัก แต่อย่างไรก็ตามผลตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของราคาที่ดินที่มีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ค่าเสียโอกาสในการใช้ที่ดินสูงขึ้นตาม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไป

เกษตรกรมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินอย่างเห็นได้ชัดเจนเนื่องจากแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ที่มีอยู่ในพื้นที่ เพราะฉะนั้นหากรัฐบาลประสงค์ที่จะสงวนพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์และมีอยู่อย่างจำกัดให้ยั่งยืนต่อไป ควรนำข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน การบังคับใช้กฎหมายและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเข้ามามีส่วนในการพิจารณาทั้งที่เกี่ยวข้อกับภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจัง

ลักษณ์ เสงี่ยมจิตต์ (2543:38) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้างทาง : ศึกษากรณีทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สายกรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่ สรุปผลดังนี้

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า นโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้างทางส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังนี้ รายได้จากอาชีพหลักเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มาจากอาชีพรับจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างถนนสายนี้ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเดินทางไป-กลับสะดวกมากขึ้น ประกอบกับวิถีชีวิตที่เป็นแบบเกษตรเปลี่ยนเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับแรงงานมากขึ้น ในส่วนของรายได้รวมต่อปีของ

หัวหน้าครัวเรือนพบว่ารายได้รวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากทั้ง ๆ ที่หลังการสร้างทางจะทำให้หัวหน้าครัวเรือนไม่มีรายได้จากอาชีพรอง แสดงว่าหลังการสร้างถนนทางครัวเรือนตื่นตัวกับการเดินทางสะดวก ทำให้เกิดการจ้างงาน ในด้านรายจ่ายของครัวเรือน พบว่ามีรายจ่ายรวมใกล้เคียงกับรายได้รวม โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลานและการบริโภค นอกจากนี้หัวหน้าครัวเรือนยังมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว สามารถเดินทางไปซื้อสินค้าในเมืองได้สะดวก สำหรับการกู้ยืมหนี้สินส่วนใหญ่กู้ยืมจากญาติพี่น้อง หลังการสร้างทางพบว่ามีการเช่าที่ดินเพิ่มมากขึ้นและมีการขายที่ดินเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลกระทบทางสังคม หลังการสร้างทางพบว่าครัวเรือนได้ส่งบุตรหลานศึกษาต่อสูงขึ้น การตั้งบ้านเรือนอยู่ในย่านชุมชน เนื่องจากการเดินทางที่สะดวก รวดเร็ว ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการศึกษาของบุตรหลาน ลักษณะของบ้านเรือนเป็นตึกแถวและบ้านจัดสรร มีการย้ายเข้ามากกว่าการย้ายออก ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น โทรทัศน์ รถจักรยานยนต์ ตู้เย็น รถยนต์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ทันสมัยขึ้น

นิภาภรณ์ ภูจำนง (2542) ศึกษาผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวัชรพลและถนนสายไหมต่อการพัฒนาทางกายภาพในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า

ภายหลังจากการปรับปรุงถนนวัชรพลและถนนสายไหม จากการเป็นถนนในระดับท้องถิ่นที่ใช้สัญจรภายในชุมชนให้มีศักยภาพสูงขึ้นในการเป็นถนนในระดับสายรองนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพต่อพื้นที่ 2 ประการคือ ประการแรกในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่าการปรับปรุงถนนส่งผลให้พื้นที่มีการเข้าถึงสูงขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนพักอาศัยเพิ่มสูงขึ้นตามอีก ทั้งพื้นที่เกษตรกรรมก็ลดลงอย่างรวดเร็ว ประการที่สอง ในด้านปริมาณการจราจร พบว่าภายหลังการปรับปรุงถนน โดยการขยายถนนและการปรับปรุงโครงสร้างถนน อีกทั้งการปรับปรุงให้โครงข่ายถนนภายในพื้นที่ศึกษาสามารถเชื่อมต่อกับถนนสายหลักโดยรอบพื้นที่ศึกษาถึง 3 ด้าน ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนรามอินทรา และถนนลำลูกกา ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการสัญจร ส่งผลให้มีปริมาณจราจรเข้ามาใช้เส้นทางในพื้นที่ศึกษาจำนวนมากในแง่ของการเป็นเส้นทางลัด ด้วยสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงนำไปสู่การเกิดผลกระทบและสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ 1) ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินไร้ระเบียบโดยมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนกระจัดกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ 2) ปัญหาการเติบโตของชุมชนเกาะตัวหนาแน่นในบริเวณสองฝั่งถนนวัชรพลและถนนรัตนโกสินทร์

สมโภชน์และบริเวณจุดเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลักกับถนนสายรอง 3) ปัญหาพื้นที่ว่างไม่มีการทำประโยชน์และปล่อยร้างเป็นจำนวนมาก 4) ปัญหาการจราจรติดขัดซึ่งเกิดจากการที่มีปริมาณจราจรจำนวนมากในช่วงเวลาเร่งด่วน ทั้งจากผู้สัญจรภายในและภายนอกพื้นที่ศึกษาที่ใช้เส้นทางในพื้นที่เดินทางลัดผ่านไปยังถนนสายหลัก

วันชัย วัฒนศิริ (2545) ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างขยายทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท) ที่มีต่อประชาชน 2 ข้างทาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 สายชลบุรี–พัทยา ตอน 12 และมีวัตถุประสงค์ของศึกษาถึงมาตรการป้องกันและลดผลกระทบระหว่างการก่อสร้างว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร เป็นการศึกษาเชิงพรรณา ประชากรที่ศึกษาได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณ 2 ข้างทาง

ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ที่เกิดจากการก่อสร้างขยายทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ด้านการประกอบอาชีพไม่มีผลกระทบต่อประชาชน แต่ประชาชนเปลี่ยนอาชีพหันไปประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งเป็นงานที่หาง่าย สำหรับรายได้พบว่าลดลง ด้านสุขภาพคนในครอบครัวพบว่ามีผลกระทบต่อระบบหายใจเนื่องจากฝุ่นละอองจากการขยายถนนในเรื่องอุบัติเหตุ มีผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างมีระบบป้องกันภัยในการทำป้ายติดสัญญาณไฟเพื่อให้สะดวกต่อผู้ใช้ถนน ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า มีผลกระทบด้านฝุ่นละออง การสั่นสะเทือนและเสียงของเครื่องจักรขณะที่กำลังทำงาน ด้านการจราจร พบว่า มีบ้างเล็กน้อย มาตรการลดผลกระทบมีการใช้ป้ายจราจรเพื่อบอกสัญญาณ มีการทำสะพานลอยเพื่อให้ประชาชนปลอดภัยขณะข้ามถนน มีการสร้างทางเบี่ยง ทางเลี่ยงเพื่อให้ประชาชนที่สัญจรไปมาสะดวกในการเดิน

สำหรับข้อเสนอแนะต่อการลดผลกระทบจากการก่อสร้างพบว่าผู้รับเหมาควบคุมพนักงานให้ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้ประชาชนที่สัญจรไป –มา ปลอดภัยมีการประสานกับตำรวจจราจรในพื้นที่เพื่อให้การสัญจรบนท้องถนนคล่องตัว ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีปัญหาด้านมลพิษทางเสียงรถยนต์และควันพิษจากเครื่องยนต์

จุฑาภรณ์ นวลใย (2545) ศึกษารูปแบบการขยายตัวและแนวโน้มทิศทางการขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนเมืองนครศรีธรรมราชระหว่าง พ.ศ. 2538-2545 และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการขยายตัวของที่อยู่อาศัยของเมืองนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย คือ มีการกระจุกตัวหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก มีลักษณะการกระจายตัวทางพื้นที่ของเมือง ในรูปแบบที่เป็นแนวยาว ส่วน

ลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2545 มีลักษณะของที่อยู่อาศัยที่เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว และที่อยู่อาศัยร่วมกับการค้า โดยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวและบ้านแฝด หมู่บ้านจัดสรร ตึกแถว อาคารพาณิชย์ หอพัก ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากเกษตรกรรม และพื้นที่ว่างมาเป็นที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น สาหรับชุมชนเมืองนครศรีธรรมราชมีการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยสอดคล้องกับโมเดลรูปเสี้ยว คือที่ใจกลางเมืองเป็นธุรกิจการค้าที่สำคัญรวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ส่วนผู้มีรายได้ปานกลางและผู้มีรายได้สูงจะมีการขยายตัวออกจากใจกลางเมือง และจะขยายไปตามถนนสายสำคัญ ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนพัฒนาการคูขวาง ถนนเฉลิมพระเกียรติ และมีแนวโน้มขยายตัวออกไปทางทิศตะวันออกและทางทิศเหนือ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย คือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยราคาที่ดินที่มีผลต่อการขยายตัวของที่อยู่อาศัยเนื่องจากถ้าราคาที่ดินถูกก็จะมีผลทำให้ที่อยู่อาศัยราคาถูก ส่วนการประกอบอาชีพระดับรายได้ของประชากรมีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัย ส่วนปัจจัยทางด้านกายภาพที่สำคัญ

การมีถนนหรือโครงการพัฒนาเข้ามายังชุมชนก่อให้เกิดความเจริญสู่ชุมชน ทำให้มีการย้ายเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น อาชีพทำการเกษตรลดลงและมีแนวโน้มจะหมดไปในอนาคต ในขณะที่เกษตรกรจะขายที่ดินทำกินเนื่องจากราคาสูงขึ้น และ เปลี่ยนอาชีพไปรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ครัวเรือนจะมีเวลาน้อยลงและจะใช้เวลาส่วนใหญ่ภายในครอบครัว ความสนิทสนมกันภายในชุมชนจะลดลงเป็นความสัมพันธ์แบบผิวเผินอย่างเช่นสังคมเมือง

สิโรตม์ แดงภูมี (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการก่อสร้างทางหลวงพิเศษสายวงแหวนด้านใต้ที่มีต่อผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมพื้นที่ 2 ข้างทาง

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 45-54 ปี มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสมาชิกครอบครัวที่ประกอบอาชีพการเกษตร 1-2 คน โดยประกอบอาชีพเกษตรกรรมมา 5-10 ปี ใช้พื้นที่ดิน 3-6 ไร่ในการประกอบอาชีพ มีรายได้ 30,000-60,000 บาทต่อปี และ 60,000-90,000 บาทต่อปี มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 20,000 -50,000 บาทต่อปี

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการก่อสร้างทางหลวงพิเศษสายวงแหวนด้านใต้ที่มีต่อผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมพื้นที่ 2 ข้างทาง กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับน้อยและได้รับผลกระทบทางสังคมในระดับค่อนข้างน้อย โดยผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มากที่สุด คือการที่ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณนี้แย่ลง ส่วนด้านผลกระทบทางสังคมมี 3 ข้อ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคม

แย่ลง ทำให้มีปัญหาทางสังคมมากขึ้น ส่วนทางด้านบวกของสังคม คือ ทำให้เวลาในการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงดีขึ้น

ปัจจัยที่มีผลกระทบ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่แตกต่างกันจะมีผลต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม โดยยิ่งมีสมาชิกมากก็มีผลกระทบมาก ในขณะที่ความแตกต่างของรายได้จากการประกอบอาชีพมีผลทำให้ได้รับผลกระทบทางสังคมต่างกัน

กนกพล ทิมางกูง (2552) ได้ศึกษาผลกระทบของการสร้างถนนสายรองที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนเคหะบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย อายุ 51-60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเคหะบางพลี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเคหะบางพลี มากกว่า 20 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน ปัจจุบันประกอบอาชีพหลักรับจ้าง/ลูกจ้าง รายได้ของครอบครัวประมาณ 10,001-20,000 บาทต่อเดือน

ผลกระทบของถนนสายรองที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนเคหะบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสุขภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสร้างถนนสายรองทำให้คนในชุมชนออกกำลังกายมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยระดับผลกระทบ อันดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.36) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสร้างถนนสายรองทำให้เกิดอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.16) อยู่ในระดับมากและการสร้างถนนสายรองทำให้มีอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.12) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับผลกระทบอันดับต่ำสุด คือ การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้การจัดกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลินและผ่อนคลายมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.37) อยู่ในระดับน้อย

ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้มีอาชีพทางการเกษตรลดลง มีค่าเฉลี่ระดับผลกระทบอันดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.41) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้รายจ่ายในครอบครัวมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.93) และการสร้างถนนสายรองมีผลทำให้ราคาประเมินที่ดินเพิ่มขึ้นกับการสร้างถนนสายรองมีผลทำให้มีอาชีพค้าขายมากขึ้นมี (ค่าเฉลี่ย 3.86) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับผลกระทบอันดับต่ำสุดคือ การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้หนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 1.70) อยู่ในระดับน้อย

ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.93) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้ระดับการศึกษาของคนในชุมชนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยระดับ

ผลกระทบอันดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.07) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การสร้างถนนสายรองทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแย่ลง (ค่าเฉลี่ย 3.75) และการสร้างถนนสายรองทำให้เกิดปัญหาครอบครัวมากขึ้นกับการสร้างถนนสายรองทำให้วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ เช่น วันลอยกระทง วันวิสาขบูชา ฯลฯ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ลงมี (ค่าเฉลี่ย 3.69) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับผลกระทบอันดับต่ำสุด คือการสร้างถนนสายรองทำให้มีการใช้สิทธิ์เลือกตั้งทางการเมืองมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.02) อยู่ในระดับน้อย

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

พรพรรณ สุรนันท์ (2522) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเขตลาดกระบัง กรณีศึกษากระบวนการและผลของการขยายชุมชนไปสู่ชานเมือง ผลการศึกษาพบว่า เดิมในเขตลาดกระบังจะใช้คลองในการสัญจรไปมาแทนถนนเพราะถนนตัดเข้าไปไม่ถึง ผู้ที่ประกอบการค้าจะซื้อสินค้าจากที่อื่น เพื่อนำมาขายโดยการพายเรือขายของในลำคลอง มาดำเนินกิจการโดยการเปิดร้านค้าในบริเวณตลาดที่เริ่มมีการก่อสร้างเมื่อมีถนนเข้ามาในบริเวณศูนย์กลางชุมชนแห่งนี้ ส่วนทางด้านสังคมพบว่า ประชากรที่อยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ปัจจุบันนี้ไม่ใช่ชาวลาดกระบังโดยกำเนิด แต่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมจากชุมชนอื่น ส่วนใหญ่มาจากบริเวณอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ต้องการเปลี่ยนที่อยู่ใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงความแออัดในใจกลางเมือง

พิศมัย พึ่งวิกรัย (2538) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลาง อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ศึกษากรณีชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลคานหาม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การที่มีสวนอุตสาหกรรมโรจนะเข้ามาตั้งในพื้นที่ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีผลให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ชาวนาบางคนจึงขายที่ดินของตนให้แก่สวนอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีผลทำให้เกิดความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ซึ่งผลทางตรง ได้แก่ การเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนผลทางอ้อม ได้แก่ อาชีพบริการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา ซึ่งมีรายได้ดีกว่าการทำนา ดังนั้น อาชีพการทำนาจึงลดลงอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะหมดไปจากชุมชนในอนาคตอย่างแน่นอน ผลของการศึกษายังพบอีกว่าสังคมอุตสาหากรรม เป็นสังคมใหม่ที่ระบบเศรษฐกิจมีพื้นฐานอยู่บนการพัฒนาด้านวิ ทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฉะนั้นแรงงานที่มีทักษะ ความรู้ ความชำนาญจะได้รับค่าจ้างและสวัสดิการสูงกว่าแรงงานที่ไร้ฝีมือ ในแง่ของความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดอาชีพใหม่แก่ชุมชน มีกฎเกณฑ์ ระเบียบการทำงานที่แน่นอนของลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้คนในชุมชนมีเวลาให้กับครอบครัวและเวลาว่างที่จะมาจับกลุ่มคุยกับเพื่อนบ้านลดน้อยลง เพราะเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงานใน

โรงานอุตสาหกรรม บุคคลเหล่านั้นจะให้เวลากับครอบครัวและการทำงานบ้านก่อนเป็นอันดับแรก ส่วนคนแก่จะมีภาระหน้าที่ในวันทำงานของบิดามารดาโดยช่วยดูแลบุตรหลานแทนบิดามารดาที่ต้องไปทำงานนอกบ้าน

ประดิษฐ์ เทศแก้ว (2543) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสองข้างทางหลวงสายท่าพระ-โกสุมพิสัย กรณีศึกษาชุมชนบ้านสว่าง ตำบลดอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันของชาวบ้านสว่างเปลี่ยนแปลงจากการผลิตแบบยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อขายมากขึ้น มีการพึ่งพาระบบตลาดและสังคมภายนอก บางครั้งการผลิตเกษตรกรรมลดลง ใช้ต้นทุนสูง ราคาไม่แน่นอนจึงทำให้ชาวบ้านหาอาชีพอื่นทดแทนจึงเกิดระบบนายทุนขึ้นทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของบ้านสว่างในปัจจุบันไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แต่ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติภายในหมู่บ้านลดลง การจ้างงานเข้ามามีบทบาทแทนการช่วยเหลือกัน ไม่เหมือนในอดีต การรับข่าวสารจากภายนอกมีมากขึ้นเพราะมีถนน ไฟฟ้า และเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาทำให้แต่ละครอบครัวมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวันดีขึ้น

ผลทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย ด้านวิถีการผลิต รูปแบบการผลิต เทคโนโลยีและการบริโภค มีการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาลงทุนซื้อเครื่องมือทางการเกษตรและเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ส่วนการค้าผลไม้ริมทางหลวงนั้นมีการนำผลผลิตจากสวนของชาวบ้านเองซึ่งเป็นผลไม้ตามฤดูกาลและมีบางส่วนไปรับซื้อมาจากตลาดกลางผลไม้ในตัวเมืองขอนแก่นนำมาวางทำให้มีรายได้หมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัว ดังนั้นการคมนาคมโดยเฉพาะการสร้างถนนสายท่าพระ-โกสุมพิสัย จึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านสว่างเป็นอย่างยิ่ง

ปราณี อุทานวรพจน์ (2545) ได้ศึกษาความโน้มเอียงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลคลองพระอุดม อันเนื่องมาจากโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนต่อเชื่อม ผลการวิจัย ดังนี้

1. ความโน้มเอียงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลคลองพระอุดม อันเนื่องมาจากโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนต่อเชื่อม พบว่า เศรษฐกิจของชาวชุมชนตำบลคลองพระอุดมมีแนวโน้มจะดีขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเดินทางจะสะดวกปลอดภัยและรวดเร็วขึ้น เพราะไม่ต้องเดินทางข้ามฟากโดยเรือเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรไปยังตลาดได้อย่างรวดเร็วขึ้น ตลอดจนราคาที่ดินจะสูงขึ้นและเกิดอาชีพใหม่แก่ชาวชุมชนภายหลังจากที่สะพานสร้างเสร็จแล้ว ทางด้านสังคมพบว่า การคมนาคมติดต่อระหว่างกันจะสะดวกสบายส่งผลให้ชุมชนได้รับการบริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นและการปรับสภาพความเป็นอยู่จะเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมืองบริวารของเมืองใหญ่

2. วิถีชีวิตก่อนดำเนินการสร้างสะพานและถนนพบว่า สภาพแวดล้อมเดิมของชุมชนนี้มีสภาพเป็นพื้นที่นาและสวนผลไม้ และมีที่อยู่อาศัยกระจายอยู่ทั่วไปสองฝั่งคลอง ส่วนชายแม่น้ำจะมีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่น การสัญจรภายในเป็นถนนพื้นอ่อน มีวัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรม วัฒนธรรมประเพณี ใช้การคมนาคมทางเรือและเดินเท้า เมื่อมีถนนตัดเข้าหมู่บ้านทำให้การเดินทางเข้า-ออกพื้นที่สะดวกยิ่งขึ้น เดิมชาวชุมชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ต่อมาผลผลิตทางการเกษตรให้ผลตอบแทนไม่มากนัก มีการขายที่ดินบางส่วน เนื่องจากเกิดน้ำท่วมจึงเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ทำงานบริษัทเอกชน โรงงานรับจ้างทั่วไป ค้าขาย แต่ยังคงมีประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรควบคู่ไปด้วย ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้ส่วนใหญ่สืบทอดมาตั้งแต่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย จึงทำให้มีความสนิทสนมกันดีทุกบ้านและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีในทุกเรื่อง

3. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนต่อเชื่อม พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้การเดินทางสะดวกปลอดภัยและรวดเร็วแล้ว ยังเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาการใช้ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีศักยภาพสูงขึ้น

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก โดยศึกษาจากวิถีชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากตัวแปร 3 ด้าน คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ทางเศรษฐกิจ ศึกษาจาก อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ ทรัพย์สิน เงินออม หนี้สิน การบริโภค

2. ทางสังคม ศึกษาจาก ระดับการศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอพยพ การคมนาคม ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและชุมชน สุขภาพ การจราจร และการได้รับบริการด้านสาธารณูปโภค จากภาครัฐ

3. สิ่งแวดล้อม ศึกษาจาก น้ำ อากาศ ดิน ขยะและสิ่งปฏิกูล เสียง ฝุ่นละออง ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

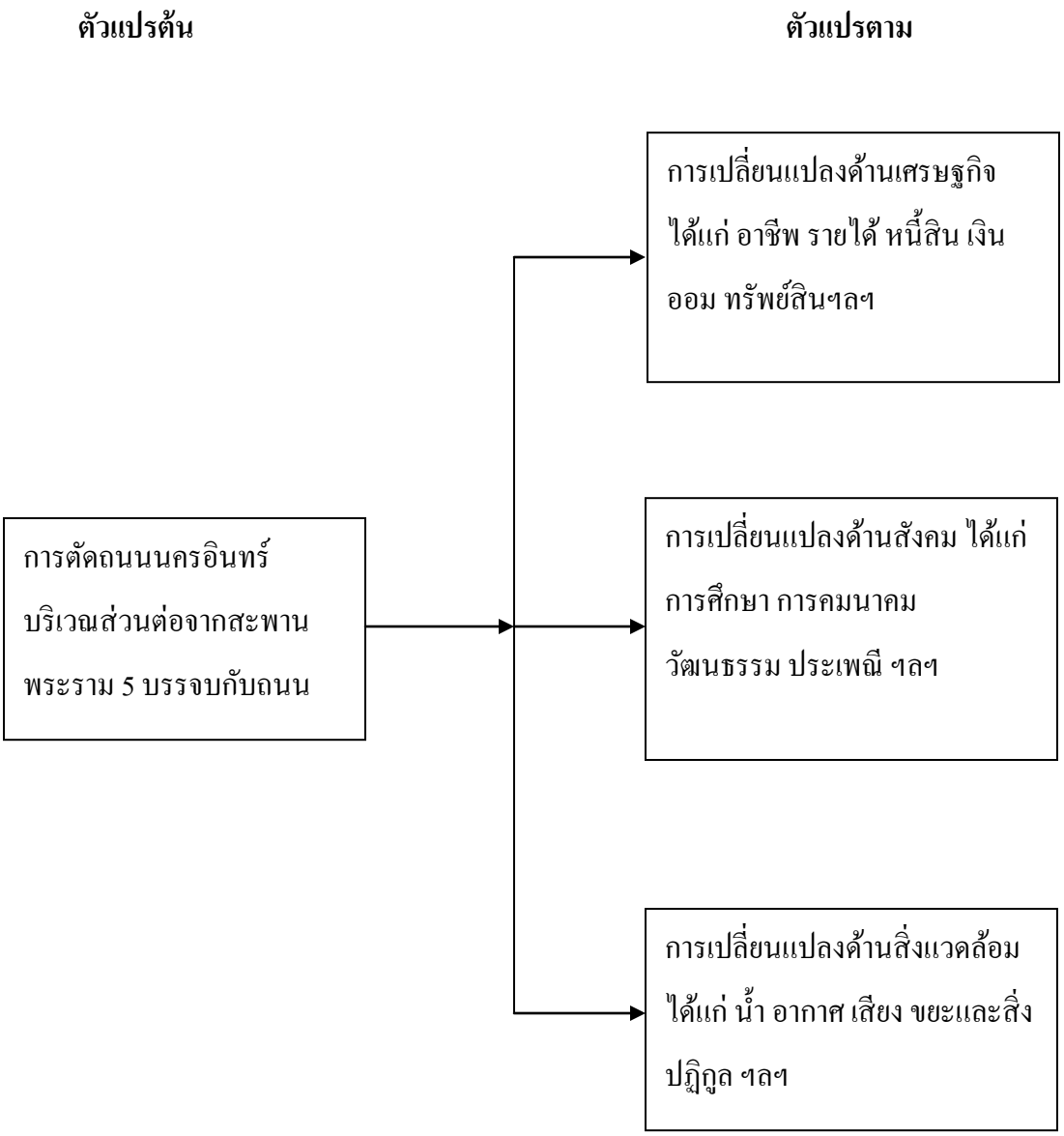

ภาพที่ 1 แนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Study) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก โดยใช้การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้ว (Secondary data) และการเก็บข้อมูลในท้องที่ (Primary data) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน โดยมีรายละเอียดของวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและบุคคล

3.2 การศึกษาข้อมูลจากประชากร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและบุคคล

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารทางราชการและวิชาการ ข้อมูลเอกสารทางราชการ ได้แก่ ข้อมูลเฉพาะของหมู่บ้านที่ศึกษา เช่นข้อมูลจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร ประวัติหมู่บ้าน เป็นต้น ข้อมูลทางวิชาการ เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ เช่น หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ

สิ่งแวดล้อม เพื่อนำแนวคิด ทฤษฎี มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

2. การศึกษาข้อมูลจากบุคคล โดยการเข้าไปแนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำอาวุโส และแจ้งวัตถุประสงค์ของการเข้ามาในหมู่บ้านได้รับทราบ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุย สอบถามแบบไม่เป็นทางการกับผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำอาวุโส และประชาชนในหมู่บ้าน เป็นระยะ ๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของแต่ละหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดประเด็นคำถาม ก่อนที่จะลงไปเก็บข้อมูล

3.2 การศึกษาข้อมูลจากประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 คือหัวหน้าครัวเรือน ที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณ 2 ข้างถนนนครอินทร์ตั้งแต่สะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2538 ได้แก่พื้นที่ ตำบลบางไผ่ มีจำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 จำนวน 88 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 91 ครัวเรือน และหมู่ที่ 3 จำนวน 86 ครัวเรือน ตำบลบางสีทอง หมู่ที่ 3 จำนวน 112 ครัวเรือน ตำบลบางศรีเมือง หมู่ที่ 5 จำนวน 70 ครัวเรือน ตำบลบางขนุน มีจำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 จำนวน 82 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 51ครัวเรือน ตำบลบางขุนกอง มีจำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 จำนวน 92 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 90 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 จำนวน 99 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 จำนวน 128 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 จำนวน 92 ครัวเรือนและหมู่ที่ 6 จำนวน 60 ครัวเรือน และตำบลบางคูเวียง มีจำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 จำนวน 18 ครัวเรือน หมู่ที่ 6 จำนวน 60 ครัวเรือน และหมู่ที่ 7 จำนวน 70 ครัวเรือน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 1,289 ครัวเรือน กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane Taro, 1967:886-887) ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ดังนี้

สูตร $n = \frac{N}{1+Ne^2}$

n = ขนาดของกลุ่มตัว

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (ครัวเรือน)

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (ที่ระดับ 0.05)

แทนค่า $n = \frac{1,289}{1+1,289(0.05)^2}$

$n = \frac{1,289}{1+3.2225}$

n = 305 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ 305 ครัวเรือน การคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$n_1 = \frac{nN_1}{N}$

n_1 = จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 1 ตำบลบางไผ่ $= \frac{305 \times 88}{1,289}$ = 20.8 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 2 ตำบลบางไผ่ $= \frac{305 \times 91}{1,289}$ = 21.5 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 3 ตำบลบางไผ่ $= \frac{305 \times 86}{1,289}$ = 20.3 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 3 ตำบลบางสีทอง $= \frac{305 \times 112}{1,289}$ = 26.5 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 5 ตำบลบางศรีเมือง $= \frac{305 \times 70}{1,289}$ = 16.5 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 1 ตำบลบางขนุน $= \frac{305 \times 82}{1,289}$ = 19.4 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 2 ตำบลบางขนุน $= \frac{305 \times 51}{1,289}$ = 12.0 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 1 ตำบลบางขุนกอง $= \frac{305 \times 92}{1,289}$ = 21.7 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 2 ตำบลบางขุนกอง $= \frac{305 \times 90}{1,289}$ = 21.2 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 3 ตำบลบางขุนกอง $= \frac{305 \times 99}{1,289}$ = 23.4 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 4 ตำบลบางขุนกอง $= \frac{305 \times 128}{1,289}$ = 30.2 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 5 ตำบลบางขุนกอง $= \frac{305 \times 92}{1,289}$ = 21.7 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 6 ตำบลบางขุนกอง $= \frac{305 \times 60}{1,289}$ = 14.1 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 5 ตำบลบางคูเวียง $= \frac{305 \times 18}{1,289}$ = 4.2 ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 6 ตำบลบางคูเวียง $= \frac{305 \times 60}{1,289}$ = 14.1ครัวเรือน

จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่ม (n_1) ในหมู่ที่ 7 ตำบลบางคูเวียง $= \frac{305 \times 70}{1,289}$ = 16.5 ครัวเรือน

สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะสุ่มใน 16 หมู่บ้าน แสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

ที่	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	ตำบลบางไผ่	หมู่ที่ 1	88	21
2	ตำบลบางไผ่	หมู่ที่ 2	91	22
3	ตำบลบางไผ่	หมู่ที่ 3	86	20
4	ตำบลบางสีทอง	หมู่ที่ 3	112	27
5	ตำบลบางศรีเมือง	หมู่ที่ 5	70	17
6	ตำบลบางขนุน	หมู่ที่ 1	82	19
7	ตำบลบางขนุน	หมู่ที่ 2	51	12
8	ตำบลบางขุนกอง	หมู่ที่ 1	92	22
9	ตำบลบางขุนกอง	หมู่ที่ 2	90	21
10	ตำบลบางขุนกอง	หมู่ที่ 3	99	23
11	ตำบลบางขุนกอง	หมู่ที่ 4	128	30
12	ตำบลบางขุนกอง	หมู่ที่ 5	92	22
13	ตำบลบางขุนกอง	หมู่ที่ 6	60	14
14	ตำบลบางคูเวียง	หมู่ที่ 5	18	4
15	ตำบลบางคูเวียง	หมู่ที่ 6	60	14
16	ตำบลบางคูเวียง	หมู่ที่ 7	70	17
รวม			1,289	305

การเก็บข้อมูลจะเก็บจากหัวหน้าหรือผู้แทนครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา ก่อนปี พ.ศ. 2538 และมีอายุมากกว่า 30 ปี โดยทำการศึกษา 1 คน ต่อ 1 ครัวเรือน ในการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ได้ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 34 คน โดยแยกการศึกษาเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค์การบริหารตำบล ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 10 คน

2. กลุ่มครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมเป็นเวลามากกว่า 15 ปี จำนวน 24 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถให้ความคิดเห็นและมีประสบการณ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูล ผลการศึกษาที่เป็นจริงและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการผสมผสานหลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครอบคลุมและตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในก ารศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินท ร์ ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่กำหนดโครงสร้างคำถาม มีลักษณะผสมผสานระหว่างคำถามปลายปิด (Closed questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Open questionnaire) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถาม เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะครอบครัว การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่ตั้งถิ่นฐาน จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ เงินออม หนี้สิน ลักษณะการตั้งบ้านเรือน การถือครองทรัพย์สิน การศึกษาของบุตรหลาน การเดินทาง การรับรู้ข่าวสาร ความสัมพันธ์กับชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี สุขภาพอนามัย การเจ็บไข้ได้ป่วย จำนวน 22 ข้อ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ไม่มีโครงสร้างแน่นอน เพื่อให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ โดยหัวข้อที่ศึกษาได้กำหนดไว้กว้าง ๆ ล่วงหน้าและสามารถเปลี่ยนปรับปรุงคำถามได้หลังจากที่สัมภาษณ์ไปแล้วหรือขณะสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นลักษณะการพูดคุยแบบเป็นกันเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามความเป็นจริง

คำถามประกอบการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1 วิถีชีวิตของครัวเรือนในหมู่บ้านก่อนปี 2544 (2538-2544) ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

2.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ (2545-2553)

3. การสังเกตการณ์ (Observation)

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบฟอร์มแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ร่วมงานประเพณีต่าง ๆ การร่วมพิธีกรรมทางศาสนาของครัวเรือนในพื้นที่ที่ศึกษา ในช่วงการเก็บข้อมูล และการใช้บริการตามหน่วยงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non –Participant Observation) โดยผู้วิจัยทำการสำรวจและสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ศึกษา เช่นแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวันของครัวเรือนในหมู่บ้านและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของครัวเรือนในหมู่บ้าน

การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เพื่อสังเกตวิถีชีวิตของครัวเรือน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตรในวันพระหรือในวันสำคัญทางศาสนา ณ วัดที่อยู่ในหมู่บ้าน การเข้าร่วม ในงานประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ของคนในหมู่บ้าน การใช้บริการโรงพยาบาล สถานีอนามัยของหมู่บ้าน เพื่อสังเกตการณ์การเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้าน การเข้าไปใช้บริการทางสุขอนามัยของคนในหมู่บ้าน คุณภาพการให้บริการด้านสุขอนามัยในหมู่บ้าน การใช้บริการรถสาธารณะต่าง ๆในหมู่บ้าน เพื่อสังเกตการณ์สภาพการจราจรในชุมชน จำนวนยานพาหนะ การเดินทางของคนในหมู่บ้าน การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านในวาระต่าง ๆ เพื่อสังเกตการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการหมู่บ้าน การบริหารจัดการปกครองดูแลหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างไรและการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการตัดถนนนครอินทร์หรือไม่ อย่างไร

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามนี้ได้สร้างขึ้นจากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด ได้นำไปตรวจสอบคุณภาพข้อมูลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ คุณจุฑามาศ ชูจินดาและรศ.ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ ดูความตรงตามเนื้อหาแล้วทดลอง (Try out) จำนวน 30 ชุด แล้วปรับปรุงแก้ไขในเรื่องภาษา เนื้อหา ในช่วง 1-30 สิงหาคม 2553

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ศึกษาเอกสาร งานวิจัย หนังสือ บทความ แผนที่ รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลภาครัฐและเอกชน เช่น แผนยุทธศาสตร์จังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ออกสำรวจภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วย โดยใช้วิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสำรวจ สังเกตและเข้าพบผู้นำหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยได้เริ่มเข้าไปในหมู่บ้านและสังเกตสภาพแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้าน และได้นำข้อมูลจากการสำรวจ สังเกต รวมทั้งเอกสารมาทำการวิเคราะห์ร่วมกัน และตั้งประเด็นหัวข้อคำถามในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ และครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนในพื้นที่ที่ศึกษามากว่า 10 ปี ในเรื่องวิถีชีวิตของครัวเรือนในช่วงปี 2538-2544 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จัดทำไว้นำไปแจกหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่สองข้างถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 ครัวเรือน

3.6 การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาแล้วต้องมีความครบถ้วน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำการศึกษาข้อมูลหมู่บ้านแล้วกลับเข้าไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมและมีความสมบูรณ์ที่สุด ตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถาม จากนั้นได้นำไปสร้างคู่มือลงรหัส เพื่อนำมาประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้ สถิติพรรณา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและ ความคิดเห็นของครัวเรือนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจาก การตัดถนนนครอินทร์ เพื่อไปวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้อง โดยใช้วิธีสามเส้า (Triangle) คือการสอบถามจากกลุ่มบุคคลทีมีบทบาท หน้าที่ต่างกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปในเรื่องเดียวกันที่ผู้วิจัยมีข้อสงสัยและต้องการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง ชัดเจนและเชื่อถือได้ เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ นำมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์

เนื้อหาจากการอาศัยแนวคิด ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล โดยการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการเก็บ แยกแยะไว้เป็นหมวดหมู่และจัดแบ่งเป็นหัวข้อ เพื่อช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นและวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอที่จะอธิบายและตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ โดยผู้วิจัยได้แยกข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาและนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการ บรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อขยายและอธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบในด้านต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะแยกวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก ได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 วิถีชีวิตของครัวเรือน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

ส่วนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

ส่วนที่ 1 วิถีชีวิตของครัวเรือน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนตัดถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

เป็นการศึกษาสภาพวิถีชีวิตของครัวเรือนก่อนการตัดถนนนครอินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2544 ซึ่งเป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก มีแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและผู้นำระดับท้องถิ่นได้แก่ นายกองค์การบริหารตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 10 คนและครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 15 ปี จำนวน 24 คน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน ก่อนการตัดถนนนครอินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2544 ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนก่อนตัดถนนนครอินทร์

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนจำแนกเป็น การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน การบริโภคและเงินออมของครัวเรือน

1.1 การประกอบอาชีพของครัวเรือน

ในพื้นที่ศึกษาทุกหมู่บ้าน ครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมการทำสวน ได้แก่ สวนทุเรียน กระท้อน มะปราง ส้มโอ มะม่วง มะพร้าว มะไฟ หมาก ขนุน กล้วย ไม้ดอกไม้ประดับ และในปี พ.ศ. 2538 ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ พื้นที่สวนต่าง ๆ ได้รับความเสียหายมาก โดยเฉพาะสวนทุเรียนซึ่งเป็นผลไม้ที่ทำรายได้หลักของครัวเรือน ทุเรียนเป็นพืชที่ไม่ชอบน้ำท่วมขัง ถ้าต้นทุเรียนแช่น้ำนาน 3 วันจะตาย การทำสวนทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี จะมีความแตกต่างกับสวนทุเรียนจังหวัดอื่น ๆ สวนทุเรียนของเกษตรกรที่นี่เป็นการทำสวนแบบยกท้องร่องเนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แต่ละสวนจะแยกจากกันด้วย แนวคู คลอง หรือคันดินที่ยกไว้รอบ ๆ สวน การทำสวนทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี เป็นการทำสวนโดยภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ที่ทำให้รสชาติของทุเรียนจังหวัดนนทบุรีมี รสชาติที่อร่อย ไม่เหมือนกับทุเรียนที่อื่น ๆ แม้จะเป็นทุเรียนพันธ์เดียวกัน รสชาติทุเรียนนนทบุรี ไม่หวานจัดแต่หวานมัน เม็ดลีบเล็ก พันธุ์ที่ขึ้นชื่อ คือหมอนทอง ก้านยาว กำปั่นและกบ ทุเรียนที่นี่จะมีชื่อเฉพาะตามเจ้าของสวน โดยสวนไหนปลูกทุเรียนได้รสชาติดีก็จะตั้งชื่อตามเจ้าของสวน เช่น กบตาขำ กบยายแพ กบแม่เฒ่า เป็นต้น

จากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ในปี พ.ศ. 2538 แม้พื้นที่สวนส่วนใหญ่จะได้รับความเสียหาย แต่ชาวสวนก็ยังไม่ท้อใจ เริ่มหาพันธุ์ทุเรียนมาปลูกกันใหม่ แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลกระทบมาจากน้ำท่วม ที่ส่งผลต่อสภาพความสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรด-ด่างต่าง ๆ ประกอบกับในช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน ซึ่งเป็นฤดูฝนมีน้ำมากจากน้ำฝนและน้ำเหนือไหลหลากเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ซึ่งเป็นฤดูร้อนน้ำทะเลหนุน น้ำในท้องร่องสวนมีสภาพเป็นน้ำกร่อย ต้นทุเรียนไม่เจริญเติบโตและตายในที่สุด การปลูกทุเรียนครั้งใหม่หลังน้ำท่วมไม่ประสบความสำเร็จ มีเพียงบางสวนที่ยังคงสู้ต่อไป ในขณะที่ครัวเรือนชาวสวนส่วนใหญ่ล้มเลิกการปลูกทุเรียนเพราะความไม่แน่นอนของธรรมชาติ การปลูกทุเรียนต้องใช้เวลาหลายปี แต่ละปีธรรมชาติมีการ

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเป็นอย่างไร ดังนั้นครัวเรือนชาวสวนได้ปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชที่สามารถให้ผลตอบแทนได้เร็วกว่าการปลูกทุเรียน เช่น การปลูกส้มเขียวหวานเพื่อตอนกิ่งขาย การปลูกมะกรูดเพื่อเก็บใบขาย การปลูกไม้ดอกไม้ประดับขายเป็นไม้กระถาง หรือเพื่อตัดดอกขาย บางครัวเรือนปลูกกล้วยหอม กล้วยน้ำว้า กล้วยเล็บมือนาง ซึ่งเป็นผลไม้ที่ตรงกับความต้องการของตลาด ลงทุนครั้งเดียวแต่สามารถเก็บผลผลิตได้หลายปีโดยไม่ต้องซื้อหน่อใหม่ การทำสวนในลักษณะดังกล่าวใช้เวลาน้อยกว่าการปลูกทุเรียนและให้ผลตอบแทนได้เร็วกว่าทำให้มีเงินหมุนเวียนใช้ในครอบครัว จะเห็นว่าแม้สภาพธรรมชาติจะเปลี่ยนแปลงไปแต่วิถีชีวิตของความเป็นเกษตรกรก็ยังคงอยู่ ครัวเรือนที่นี่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนต่อไป

1.2 รายได้ของครัวเรือน

รายได้หลักของครัวเรือนมาจากการขายผลผลิตจากสวน ชาวสวนจะมีผลไม้ออกมาขายได้เกือบทั้งปี ซึ่งทำให้ชาวสวนมีรายได้ตลอดปี จากลักษณะการทำสวนของเกษตรกรเป็นการทำสวนแบบผสมผสานมีการปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่สวน ซึ่งผลผลิตจากสวนจะให้ผลผลิตในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น ผลไม้เริ่มติดดอกในช่วงที่อากาศเริ่มหนาวน้อยไปถึงหนาวมาก โดยมะปรางจะเริ่มก่อนต ามด้วย มะม่วง มะไฟ ทุเรียน มังคุด ส้ม และผลผลิตก็จะทยอยออกมาตามลำดับ

การขายผลไม้จากสวน ชาวสวนส่วนใหญ่จะนำผลผลิตที่ได้ไปขายที่ตลาดเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ตลาดที่ชาวสวนนำผลผลิตไปขายได้แก่ ตลาดส่งเสริมเกษตรไทย ตลาดยอดพิมาน ผลผลิตที่ได้จากการทำสวนจะไม่ออกมาพร้อมกันแต่จะทยอยให้ผลผลิตตลอดปี ชาวสวนจึงมีรายได้หมุนเวียนตลอดปี ผลผลิตจากสวนนอกจากผลไม้แล้ว ยังมีส่วนอื่น ๆ ของต้นไม้ที่ชาวสวนสามารถนำมาสร้างเป็นรายได้เสริม เช่น ก้านมะพร้าวเหลาเป็นไม้กวาด กล้วยตัดเครือขายผลแล้วเอากาบกล้วยฉีกเป็นเส้นๆ ตากแดดให้แห้งขายเป็นเชือกกล้วย ใบตองตัดขายเป็นใบตองสด ส่วนใบตองแห้งเย็บเป็นกระทงเก็บไว้ใช้ส่วนหนึ่งที่เหลือนำไปขายเป็นรายได้เสริม

1.3 รายจ่ายของครัวเรือน

รายจ่ายของครัวเรือนจำแนกเป็นรายจ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีไม่มากนักอาหารการกินส่วนใหญ่เก็บได้จากสวนซึ่งปลูกไว้รับประทาน เช่น พริก ขิง ข่า มะนาว มะเขือ ฯลฯ จับปลาในท้องร่องโดย

ปลาเหล่านี้จะมากับน้ำในหน้าฝนและโตในท้องร่อง ชาวสวน จะซื้อเฉพาะของที่ไม่มีในสวน เช่น ข้าวสาร เกลือ กะปิ หอม กระเทียม น้ำตาล น้ำปลา เสื้อผ้าและของใช้ในครัวเรือน สิ่งของต่าง ๆ ส่วนมากจะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านและสิ่งของบางอย่างจะซื้อจากตลาดเมื่อนำผลผลิตไปขาย รายจ่ายอีกด้านที่ชาวสวนกล่าวว่า มีความสำคัญมากคือการศึกษาของบุตรหลาน เพราะอยากให้บุตรหลานได้อ่านออกเขียนได้ จะได้มีโอกาสในการทำงาน ไม่ต้องทำสวน ซึ่งเป็นงานหนัก ชาวสวนส่วนใหญ่จึงนิยมส่งบุตรหลานให้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือ ทายาทชาวสวนรุ่นใหม่จึงมีการศึกษาสูง รายจ่ายอีกส่วนหนึ่งที่ถือว่าเป็นรายจ่ายที่ค่อนข้างสูงของสังคมชาวสวนคือการทำบุญ สร้างวัด สร้างกุฏิ หอไตร หอระฆัง สร้างโบสถ์ ฯลฯ กล่าวกันว่าชาวสวนบางคนเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก ยกที่ดินให้วัด บางรายขายที่ดินทำบุญ สำหรับรายจ่ายในด้านต้นทุนการผลิตในการทำสวนในอดีตไม่สูง การทำสวนใช้แรงงานในครอบครัว วิถีการผลิตยังเป็นแบบดั้งเดิม คือการใช้ภูมิปัญญาที่สืบสานกันมาจากบรรพบุรุษถ่ายทอดภูมิปัญญาวิถีการทำสวนจากรุ่นสู่รุ่น ได้แก่ การยกร่องกั้นน้ำในฤดูน้ำหลากและใช้ใบทองหลางที่มีการปลูกกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่หมักเป็นปุ๋ยพืชสดกลบโคนต้นแล้วสาดเลนในท้องร่องกลบโคนต้นอีกครั้งหนึ่งก็จะทำให้ทุเรียนและผลไม้ต่าง ๆ ที่ปลูกมีการเจริญเติบโตเร็วและมีรสชาติดี เป็นที่ต้องการของตลาดขายได้ราคาดี การใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงมีน้อยมาก

1.4 หนี้สินของครัวเรือน

เนื่องจากครัวเรือนมีรายได้จากการขายผลผลิตตลอดปี ต้นทุนการผลิตไม่สูง การใช้จ่ายมีไม่มากนัก จึงไม่มีปัญหาด้านหนี้สิน ถ้าจำเป็นต้องมีการกู้ยืมจะกู้ยืมกันระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน โดยวงเงินที่กู้ยืมกันมีจำนวนไม่สูงมากนัก การคิดดอกเบี้ยอาจมีหรือไม่มีขึ้นอยู่กับว่าการกู้ยืมนั้นกู้ยืมจากใครถ้ายืมจากญาติพี่น้องก็ไม่คิดดอกเบี้ย ถ้ากู้จากเพื่อนบ้านมีความสนิทสนมกันมากก็ไม่คิดดอกเบี้ยหรือถ้ามีดอกเบี้ยก็ไม่สูงมากแต่ส่วนใหญ่จะไม่มีดอกเบี้ย โดยครัวเรือนมีความเห็นว่า เพื่อนบ้านคนเห็นหน้ากัน เขาทุกข์เราพอมีก็ช่วยเหลือกันพึ่งเขาพึ่งเราช่วย ๆ กันไป ซึ่งเป็นแนวคิดในการช่วยเหลือกันและกันของสังคมชาวสวน

1.5 เงินออมของครัวเรือน

จากการที่ครัวเรือนมีรายได้จากการขายผลผลิตตลอดปี ต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างต่ำ การใช้จ่ายในครัวเรือนมีไม่มากนัก วิถีการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างเรียบง่าย ครัวเรือนส่วนมากจึงมีเงินเก็บออม จำนวนเงินของแต่ละครัวเรือนมีจำนวนที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับขนาดของครัวเรือน จำนวนสมาชิก การศึกษาของบุตรหลาน ขนาดของพื้นที่สวน

การออมเงินของครัวเรือนมีหลายเหตุผล เช่น เก็บเงินไว้ซื้อที่ดินขยายสวนให้ใหญ่ขึ้นจะได้ปลูกพืชได้มากขึ้น เป็นทุนในการทำสวน จ้างแรงงาน ซื้อปุ๋ย เก็บเงินไว้เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน เก็บเงินไว้ทำบุญ เก็บเงินไว้สำหรับการไปหาหมอรักษาตัวเองไม่ต้องให้ลูกหลานลำบาก เป็นต้น

2. ด้านสังคมของครัวเรือน

ข้อมูลด้านสังคมของครัวเรือนจำแนกเป็น การศึกษา สุขภาพอนามัย การคมนาคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมประเพณี และความขัดแย้งในหมู่บ้าน

2.1 การศึกษาของครัวเรือน

ครัวเรือนชาวสวนเรียนหนังสือเพียงให้อ่านออกเขียนได้ หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากจึงจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่านี้เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ก่อนนี้ในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียน ใช้ศาลาวัดเป็นสถานที่เรียนหนังสือแต่มีครูซึ่งเป็นข้าราชการมาสอน เด็ก ๆ มาเรียนหนังสือกันที่วัด โรงเรียนมีจำนวนน้อยมากและอยู่ห่างไกล การเดินทางมีความลำบากมาก พ่อแม่และเด็กนักเรียนต้องตื่นตั้งแต่มืด (ประมาณ 4.00น.) พายเรือออกจากสวนไปลงเรือเครื่องที่คลองบางกอกน้อยเพื่อไปต่อเรือที่ท่าเรือแม่น้ำเจ้าพระยา ประกอบกับพ่อแม่ทำสวนเด็ก ๆ ต้องช่วยงานพ่อแม่และต้องการสืบทอดการทำสวนต่อไป ความจำเป็นด้านการศึกษามีน้อยเรียนเพียงให้อ่านออกเขียนได้เพียงพอแล้ว เวลาต่อมาในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา เด็ก ๆ ไม่ต้องเดินทางไกลไปโรงเรียน ครัวเรือนจึงส่งบุตรหลานให้เรียนหนังสือกันมากขึ้น ทายาทชาวสวนรุ่นใหม่จึงมีการศึกษาสูง ๆ และมีจำนวนน้อยมากที่เรียนด้านเกษตรกรรมและมีความตั้งใจที่จะสืบทอดการทำสวน เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากการผลักดันให้บุตรหลานทำงานที่สบาย ดังนั้นเมื่อจบการศึกษาพวกเขาจึงเดินไปตามวิถีของอาชีพตามการศึกษาเช่น

ข้าราชการ ครู อาจารย์ ทหาร ตำรวจ พนักงานบริษัท ธนาคาร เป็นต้น มีหน้ามีตาในสังคมไม่มีใครมาทำสวน ดังนั้นพอหมดรุ่นพ่อแม่ลูกหลานก็ขายที่ดินให้นายทุนที่มากว้านซื้อเอาไปทำหมู่บ้านจัดสรร การประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนจึงเหลือน้อย

2.2 สุขภาพอนามัยของครัวเรือน

ครัวเรือนชาวสวน ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงไม่ค่อยมีโรคภัยไข้เจ็บ ทำงาน ทำสวนกันทุกวัน ร่างกายแข็งแรง สภาพแวดล้อมดี อากาศบริสุทธิ์ อาหารการกินเป็นธรรมชาติ ปลอดสารเคมี ยาฆ่าแมลง เพราะปลูกรับประทานเอง การเจ็บไข้ได้ป่วยมีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ การเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงมีน้อยมาก การเจ็บป่วยส่วนมากเป็นไข้หวัด ปวดหัว ปวดท้อง บางครั้งไม่ต้องไปหาหมอ รักษากันโดยใช้ยาสมุนไพรกลางบ้าน และมีหมอยาในหมู่บ้าน หมอกลางบ้านที่ขึ้นชื่อมากคือหมออินทร์เทวดา ที่วัดบางขนุน มีลูกศิษย์บดยาสมุนไพรไทยใส่โอ่งให้ชาวบ้านเอาไปกินรักษาได้สารพัดโรค ครัวเรือนไม่ชอบไปหาหมอในเมืองด้วยเหตุผลว่า การเดินลำบาก ห่างไกล รอหมอนาน การรักษาไม่หายขาด ต่อมามีสถานีอนามัยตำบลเปิดให้บริการในแต่ละพื้นที่ มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำด้านสาธารณสุข แจกเอกสารและเยี่ยมไข้

2.3 แบบแผนการบริโภคของครัวเรือน

วิถีชีวิตของชาวสวนกินอยู่กันอย่างง่าย ๆ มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต พืชผักในสวนมีกินอย่างอุดมสมบูรณ์ หาปลาในท้องร่อง ซื้อของจากร้านค้าในหมู่บ้าน นาน ๆ จะไปเมืองนนท์ก็ซื้อมาจากเมืองนนท์บ้าง ส่วนมากจะซื้อจากตลาดที่นำผลผลิตจากสวนไปขาย เช่น ตลาดยอดพิมาน ปากคลองตลาด ตลาดส่งเสริมเกษตรไทย และมีพ่อค้านำสินค้าเข้ามาขายในหมู่บ้านบ้าง ทุกครัวเรือนประกอบอาหารรับประทานกันเอง เกือบทุกบ้านที่ผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นแม่หรือลูกจะต้องทำอาหารรับประทานเป็น โดยผู้เป็นแม่จะสอนผู้เป็นลูกสาวให้ทำอาหารเป็นเพื่อเตรียมตัวเป็นแม่บ้านที่ดีเมื่อต้องออกเรือนในอนาคต แหล่งอาหารส่วนใหญ่จะเป็นพืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้รับประทานในสวน เช่น พริก มะนาว ถั่วฝักยาว ดอกแค ขิง ข่า ตะไคร้ ฯลฯ บางครอบครัวเลี้ยงเป็ด ไก่ ไว้เป็นอาหาร ค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารการกินจะมีน้อยมาก พอถึงหน้าผลไม้ซึ่งมีมากจะเก็บถนอมส่วนหนึ่งไว้กิน เช่นทุเรียน กวน มะม่วงดอง ช่วงเวลาที่ครอบครัวจะอยู่พร้อมหน้ากันมากที่สุดคือเวลาในการรับประทานอาหาร

ของครัวเรือนโดยเฉพาะตอนเย็นเป็นเวลาที่สมาชิกในครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตากัน พูดคุยถามไถ่ความเป็นไปของแต่ละคนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เนื่องจากชาวสวนจะตื่นแต่เช้ามืดเข้าสวนรดน้ำถ้ารอสายจะร้อน ตลอดวันทำงานในสวน ดังนั้นเวลาของครอบครัวจึงเป็นเวลาเย็น

2.4 การคมนาคมและการเดินทางของครัวเรือน

การสัญจรจะแยกพิจารณาเป็นการสัญจรภายในหมู่บ้าน ซึ่งจะมีทางเดินที่เรียกว่า “ทางหลวง” หมายถึงทางเดินเท้าที่ชาวบ้านให้คนในหมู่บ้านเดินทางสัญจรกันได้โดยผ่านที่ดินของตน ทางหลวงมีลักษณะเป็นทางเดินแคบ ๆ ในขณะที่กรรมสิทธิ์ในที่ดินยังเป็นของเจ้าของที่ดินแต่อนุญาตให้เพื่อนบ้านเดินผ่านที่ดินของตนเองได้ จากลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวสวนจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในสวนและการทำสวนจะล้อมรั้วง่าย ๆ ด้วยการปลูกต้นไม้เป็นรั้ว เช่นต้นชบา ทางเดินระหว่างสวน มีคันดินเป็นทางเดินเรียกว่า “คันสวน” เป็นทางเดินซึ่งสามารถใช้ในการเดินทางจากสวนหนึ่งไปยังอีกสวนหนึ่งและยังใช้เดินทางไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ได้อีก โดยเดินเลาะไปทางคันสวน ต่อมาทางราชการทำถนนลูกรัง เช่นถนนจากอำเภอบางกรวย ผ่านตำบลบางขนุน ไปสุดที่ตำบลบางขุนกอง แต่เส้นทางที่ใช้สัญจรกันส่วนใหญ่ในการเดินทางติดต่อกับพื้นที่นอกหมู่บ้าน เส้นทางหลักที่ใช้ในการสัญจร คือทางน้ำ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีคลองเป็นจำนวนมาก ทั้งคลองใหญ่ เช่นคลองบางกอกน้อย คลองอ้อมเมืองนนท์ คลองมหาสวัสดิ์ และแต่ละหมู่บ้านยังมีคลองซอยซึ่งเป็นคลองเล็ก ๆ อีกเป็นจำนวนมากในแต่ละพื้นที่ ที่ชาวสวนใช้เป็นเส้นทางในการสัญจร เช่น คลองบางไผ่ คลองวัดบางขนุน คลองบางคูเวียง คลองบางราวนก คลองขื่อขวาง คลองหัวคู คลองวัดแก้วฟ้า คลองวัดสัก คลองวัดสักน้อย คลองวัดเกตุ คลองวัดจำปา คลองบางนายไกร คลองวัด คลองขวางบ้านท้าย คลองนายกลีบ คลองบางโพธิ์เผือก ฯลฯ ชาวสวนจะใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง ชาวสวนที่มีฐานะดีจะมีเรือเครื่อง บางบ้านมีเรือพาย บ้างก็อาศัยเรือรับจ้าง เรือแท็กซี่ในการเดินทาง

2.5 การเมืองการปกครอง

หมู่บ้านในพื้นที่ศึกษามีผู้ใหญ่บ้านและกำนันคอยดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะวิวาท ของหาย ดูแลด้านการพัฒนาหมู่บ้านและตำบล แจ้งข้อมูลข่าวสารความรู้ต่าง ๆแก่ลูกบ้าน เมื่อก่อนกำนันจะเป็นที่ยำเกรงของคนมากเพราะสามารถจับโจรผู้ร้ายได้ จนเป็นที่กล่าวขานของชาวบ้านว่า เวลาทะเลาะกัน ให้รีบไกล่เกลี่ย อย่าให้เรื่องถึงกำนัน อาจกล่าวได้ว่ากำนันดูแลทุกข์สุขทุก

เรื่องทุกอย่างในพื้นที่ อีกทั้งปฏิบัติหน้าที่หลักแต่เพียงผู้เดียว แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้วชาวบ้านจะเป็นผู้ช่วยให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้วย

2.6 ความสัมพันธ์ทางสังคมของครัวเรือน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของครัวเรือนชาวสวน ครอบครัวชาวสวนมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย โดยครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะมีสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คน และมีสมาชิกมากกว่า 2 รุ่น กล่าวคือในครัวเรือนจะประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พ่อ แม่ ลูก หลาน เหตุผลหลักของการมีบุตรหลานมากเพื่อเป็นแรงงานช่วยกันทำสวน โดยผู้ที่อาวุโสในครอบครัวจะทำหน้าที่คอยสั่งสอนอบรมดูแลสมาชิกโดยทั่วไปแล้วครอบครัวมีความอบอุ่นไม่ค่อยมีบุตรหลานที่เกเร ครัวเรือนที่มีบุตรหลานที่เกเรบ้างแต่ก็ไม่ใช่นักเลงหัวไม้

ความสัมพันธ์ของครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนชาวสวนจะมีความสนิทสนมกันดุจเครือญาติ คอยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน บ้านใครมีงานการอะไรแม้ไม่เอ่ยปากขอให้รู้ก็ไปช่วยเหลือกันแล้ว ในชีวิตประจำวันเมื่อหุงข้าวทำแกงเสร็จแล้วก็จะตักแบ่งปันให้เพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน มีอะไรจะช่วยเหลือแบ่งปันกัน ครัวเรือนในหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนจะรู้จักกัน ในหมู่บ้านจึงไม่ค่อยมีขโมยหรือโจรผู้ร้าย จะเห็นว่าบ้านชาวสวนไม่มีรั้วลวดหนาม มีเพียงต้นไม้และคันดิน ไม่มีใครขโมยของใคร มาทีหลังมีคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่มากขึ้นก็เริ่มมีโจรมีขโมย เข้ามาขโมยของในสวนโดยเฉพาะทุเรียน ชาวสวนต้องนอนเฝ้าทุเรียนเพราะมีราคาแพง ถ้าไม่นอนเฝ้าคนเข้ามาขโมยทุเรียนหมดสวน คนบ้านใกล้เรือนเคียงจึงต้องช่วยเป็นหูเป็นตากัน ครัวเรือนชาวสวนมีความสามัคคี ร่วมแรงกาย แรงใจในงานของหมู่บ้าน ทั้งงานบุญของวัดในหมู่บ้าน งานลงแขกในการช่วยกันลอกท้องร่องของเพื่อนบ้าน งานแต่งงาน งานบวช งานศพ ต่างพร้อมใจกันไปช่วยจนงานสำเร็จลุลวงไปด้วยดี

2.7 วัฒนธรรมประเพณี

ครัวเรือนในพื้นที่ทุกหมู่บ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีความเลื่อมใสศรัทธา มีความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในหลักพุทธศาสนา นิยมการทำบุญเข้าวัดในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนาเป็นประจำ เช่น การทำบุญในวันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันพระและทำบุญตักบาตรเป็นประจำ ครัวเรือนที่ศรัทธาในพุทธศาสนา การทำบุญ สร้างวัด สร้างโบสถ์ วิหาร หอไตร หอพระ กล่าวกันว่า

บางคนขายที่ดินนำเงินไปสร้างวัดทำบุญ เพราะมีความเชื่อว่าการทำบุญมากในภพชาตินี้จะทำให้สุขสบายในภพชาติหน้า ทุกวันพระจะเห็นชาวสวนแต่งตัวสวยงามไปทำบุญที่วัด แล้วก็จะหอบลูกจูงหลานไปพบกับเพื่อนๆ วัยเดียวกัน วิ่งเล่นอยู่ในลานวัด ฝ่ายผู้ใหญ่ให้ไปช่วยงาน และพูดคุยกัน เกี่ยวกับเรื่องการงาน เรื่องครอบครัว และเรื่องของลูก ๆ หลาน ใครจะมีงานบุญ งานบวช งานแต่ง ก็มาบอกกันที่วัดสะดวกที่สุด วัฒนธรรมที่ดีงามที่ประทับใจผู้วิจัยมากคือการไปวัดทำบุญในวันพระ ครัวเรือนชาวสวนจะนำข้าวปลาอาหารของหวานของคาวนอกจากของที่จะถวายพระแล้วยังมีข้าวปลาของหวานของคาวเผื่อแผ่ให้กับเพื่อนบ้านที่ไปทำบุญที่วัดด้วยโดยการนำใบตองมาเย็บเป็นกระทงแล้วตักแบ่งอาหารใส่กระทงแจกจ่ายให้กับผู้ที่ไปวัดอย่างทั่วถึงกัน วัฒนธรรมนี้มีมาเมื่อครั้งกาลอดีตและยังพบเห็นได้ในปัจจุบันทุกวัดทุกหมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษาเป็นการแสดงถึงจิตใจที่โอบอ้อมอารีของครัวเรือนชาวสวน

ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ละหมู่บ้านจะยึดมั่นในประเพณีอย่างเคร่งครัด เช่น ประเพณีสงกรานต์ จะให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ประเพณีลอยกระทง ฯลฯ ประเพณีที่มีชื่อเสียงมากและยังถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบันของชาวสวนคือ ประเพณีการทำบุญตักบาตรพระ 108 ซึ่งประเพณีการทำบุญตักบาตรพระ 108 เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาช้านานในอำเภอบางกรวย โดยจัดขึ้นตามวัดริมน้ำในคลองบางกอกน้อย ได้แก่ วัดไทยเจริญ วัดบางไกรนอก วัดอุทยาน วัดโบสถ์ วัดบางไกรใน เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาทำบุญตักบาตร เพื่อความเป็นสิริมงคลและเกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชน การทำบุญตักบาตรพระ 108 เริ่มพิธีในวันแรม 7 ค่ำ เดือน 12 ในตอนบ่าย ของทุกวัดตามริมน้ำจะมีการแห่พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงของแต่ละวัด เช่น หลวงพ่ออาคมจากวัดไทยเจริญ หลวงพ่อโตวัดอุทยาน โดยจะแห่ไปตามลำน้ำ มีการจัดขบวนแห่ การร่ายรำอย่างสวยงาม จุดประสงค์ของการแห่ขบวนพร ะก็เพื่อประกาศให้ประชาชนได้ รับทราบกันโดยทั่วว่าจะมีพิธีทำบุญตักบาตรพระ 108 ในวันรุ่งขึ้นให้สาธุชนมาร่วมทำบุญ กัน การแห่ขบวนพระทุกวัดจะแห่พร้อมกันในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 12 ซึ่งถือว่าเป็นวันทำบุญใหม่ โดยจะเริ่มพิธีตั้งแต่เวลา 05.00 น. จะมีประชาชนมาร่วมทำ บุญตามลำน้ำอย่างแน่นขนัดทั้งสองฝั่งคลอง ประชาชนส่วนใหญ่ที่มาทำบุญจะมาทาง เรือ เตรียมอาหารคาวหวานมาอย่างพร้อมมูล ชาวบ้าน จะนิมนต์พระสงฆ์ลงเรือจ้าง เรืออีแปะเรือบางลำมีพระ 1 รูป หรือ 2 รูป ไม่ เกินลำละ 3 รูปและมีคนพายเรือ 3 -4 คน เพื่อรับอาหารคาวหวานจากประชาชน การทำบุญนี้จะเริ่มพร้อมกันทุกวัด พระจะ บิณฑบาตไปในทางเดียวกัน เช่นเริ่มต้นทางฝั่งขวาก็จะรับบิณฑบาตเรื่อยไปแล้วจึงวกกลับมาทางฝั่งซ้าย วัดแต่ละวัดจะแห่พระพุทธรูปสำคัญประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ไปรับบิณฑบาตด้วย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชน ปิดทองและบริจาค

ทรัพย์ตามศรัทธาเพื่อนำไปบำรุงวัด ช่วงเวลาที่ประชาชนทำบุญจะอยู่ระหว่าง เวลา 06.00-07.00 น. (โอเคเนชั่น, [ออนไลน์]. 22 พฤษภาคม 2555)

ครัวเรือนชาวสวนเวลาบ้านไหนมีงานศพ งานบวช งานแต่งงาน ชาวบ้านจะไปช่วยเหลือกันไม่ว่าจะเป็นเงิน สิ่งของ แรงงาน เจ้าภาพจะจัดงานตามฐานะ บางงานศพมีดนตรี ลิเก กล่าวกันว่าลูกหลานจะทำให้คนตายเป็นครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยได้ไปร่วมในงานศพที่หมู่ 1 บ้านตากแดด ตำบลบางขนุน เจ้าภาพมีฐานะดี จัดงานศพให้พี่สาว ก่อนตายได้สั่งเสียไว้ว่าให้จัดลิเกชื่อดังกุ้ง สุทธิราช วงศ์เทวัญ มาแสดงในงานหน้าศพ เจ้าภาพรักพี่สาวมากได้ว่าจ้างลิเกชื่อดังกล่าวมาแสดง 1 คืน ด้วยค่าจ้าง 190,000 บาท เวลาปกติในชีวิตประจำวันครัวเรือนชาวสวนจะแต่งกายอย่างเรียบง่ายด้วยเสื้อผ้าสีเข้ม เนื้อผ้าหยาบและหนาเพื่อทำสวนมองดูเหมือนคนฐานะไม่ดีหรือยากจน แต่จริง ๆ แล้วคนเหล่านี้เหมือนผ้าขี้ริ้วห่อทอง ในวันงานเจ้าภาพผู้ชายจะใส่สร้อยคอทองคำ น้ำหนักประมาณคนละไม่น้อยกว่าสิบบาท ถ้าเป็นฝ่ายเจ้าภาพผู้หญิงจะมีสร้อยข้อมือ สร้อยคอทองคำ น้ำหนักทองคำต่อคนไม่น้อยกว่าสิบห้าบาท เพื่อแสดงถึงฐานะของเจ้าภาพและสื่อให้ทราบว่าแขกที่มาร่วมงานไม่ต้องเกรงใจการเลี้ยงดูจัดอย่างเต็มที่สมกับฐานะเจ้าภาพ

วัฒนธรรมการสวดพระอภิธรรมประจำยามหน้าศพของครัวเรือนในพื้นที่ที่ศึกษา การสวดศพก็ไม่ได้แตกต่างกับพื้นที่อื่น ๆ กล่าวคือเมื่อพระสวดไปแล้ว 1 จบ จะหยุดให้ผู้ที่มาร่วมงานรับประทานอาหารต่อจากนั้นก็สวดต่อ ผู้วิจัยได้ไปสังเกตงานศพหลายงานในหลายหมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษา พบว่ามีความเหมือนกันคือก่อนที่เจ้าภาพจะบังสุกุล เจ้าภาพจะนำเครื่องบังสุกุลดังกล่าวมาให้ผู้ที่มาร่วมงานได้ร่วมอนุโมทนาด้วย ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงความสามัคคี ความมีส่วนร่วมของคนในสังคมและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของครัวเรือนในหมู่บ้าน

2.8 ด้านความขัดแย้งในสังคมของครัวเรือน

สังคมชาวสวนก็เหมือนกับสังคมทั่ว ๆ ไปที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากย่อมมีความขัดแย้งกันบ้างเป็นธรรมดา แต่ก็ไม่มีความรุนแรงมากนักเพราะเป็นสังคมเครือญาติ มีความเอื้ออาทรกัน สังคมให้ความนับถือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สังคมชาวสวนมีการช่วยเหลือกันและกันระหว่างญาติพี่น้องจึงมีความขัดแย้งกันน้อย

ความขัดแย้งกับคนต่างหมู่บ้านมีให้พบเห็นบ้าง ส่วนมากจะเป็นคนหนุ่ม ๆ ต่างหมู่บ้านที่มาเที่ยวงานวัดเวลาวัดมีงาน ทั้งงานประจำปี งานบุญ งานศพ ซึ่งจะมีมหรสพ ลิเก ดนตรี หนังกลางแปลง

จะมีวัยรุ่นจากหลายหมู่บ้านมาเที่ยวงานวัดแล้วเกิดเขม่นกันขึ้น แข่งกันจีบผู้หญิงบ้าง มีเรื่องชกต่อยกัน อาจมีการใช้อาวุธในการต่อสู้ เช่น มีด ปืน บางครั้งการต่อสู้รุนแรงมีการเสียชีวิต โดยทั่วไปแล้วความขัดแย้งในหมู่บ้านมักจะได้รับความไกล่เกลี่ยจากผู้นำ ซึ่งทุกหมู่บ้านจะมีผู้นำตามธรรมชาติ ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุในชุมชนที่มีฐานะดี หมู่บ้านละ 1-3 ราย สำหรับเป็นที่ปรึกษาและไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน ถ้าเป็นปัญหาที่รุนแรงก็มีผู้นำท้องถิ่น คือกำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยปัญหา ประชาชนจะเกรงกลัวกำนันมาก เมื่อมีความขัดแย้งก็จะพยายามคลี่คลายอย่าให้เรื่องถึงกำนัน

2.9 การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในหมู่บ้าน

การดำรงชีวิตส่วนใหญ่ของครัวเรือนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านมาโดยตลอด โดยเฉพาะในด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี สมาชิกทุกคนในหมู่บ้านจะอุทิศเวลา แรงงาน เงิน ทรัพย์สิน เพื่อวัดในหมู่บ้านของพวกเขา เช่น งานประจำปีของวัดต่าง ๆ ชาวบ้านจะไปช่วยกันเป็นวัน ๆ คืน ๆ งานปิดทองฝังลูกนิมิตหนาแน่นไปด้วยคนมาทำบุญ บริจาคเงินเข้าวัดครัวเรือนนอกจากจะสามัคคีในเรื่องทำบุญเข้าวัดกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพ จะเห็นได้จากการช่วยกัน “เอาแรง” ในงานต่าง ๆ ลอกท้องร่อง ทำคันดินป้องกันน้ำท่วม ช่วยกันสอดส่องดูแลทรัพย์สินของชุมชนหมู่บ้านตลอดจนทรัพย์สินของเพื่อนบ้านโดยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

3.1 น้ำ

ในพื้นที่ศึกษามีแหล่งน้ำธรรมชาติ คู คลองเป็นจำนวนมาก ชาวสวนใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติเหล่านี้ในการดำรงชีวิต เช่นทำการเกษตร การเดินทางสัญจร น้ำจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต นอกจากครัวเรือนจะใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันแล้วยังใช้น้ำเพื่อการทำมาหากินในวิถีชีวิตของชาวสวนการเพาะปลูกต้องอาศัยน้ำเป็นหัวใจสำคัญ การนำน้ำเข้าสวนจะใช้การขึ้นและการลงของน้ำเป็นเกณฑ์ เส้นทางส่งน้ำ ชาวสวนจะขุดคู นำน้ำมาจากแม่น้ำหรือคลอง มาสู่พื้นที่สวน จากนั้นชาวสวนในบริเวณใกล้เคียงกับคูส่งน้ำจะมาทำเครือข่ายการส่งน้ำร่วมกัน โดยมีหลักการคือน้ำจะผ่านสวนทุกสวน การควบคุมน้ำนั้นเจ้าของสวนแต่ละสวนจะ ทำประตูน้ำในสวน ของแต่ละสวน เป็น การจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร คู คลอง ร่องสวน ประตูน้ำจึงกลายเป็น

สาธารณะสมบัติ ที่ผู้ใช้จะมาช่วยกันดูแลรักษา เ สมือนตนเองเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังใช้น้ำในการคมนาคม งานบุญ งานประเพณี คนในหมู่บ้านจึงมีความผูกพันกับทรัพยากรน้ำ สภาพของแหล่งน้ำในสมัยนั้นมีความใสสะอาด เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจำนวนมาก ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของคนในหมู่บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในพื้นที่ ทุกหมู่บ้าน สวนผลไม้ในพื้นที่ทนน้ำท่วมขังไม่ไหว พากันยืนต้นตายเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะต้นทุเรียนพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้หลักของชาวสวน พอน้ำลดจนเป็นปกติชาวสวนเริ่มต้นปลูกทุเรียนรุ่นใหม่กันอีกครั้ง แต่ผลจากน้ำท่วมใหญ่ในครั้งนั้นได้ส่งผลต่อคุณภาพของน้ำที่เริ่มมีคุณภาพต่ำลงและได้ส่งผลกระทบต่อการปลูกทุเรียนซึ่งให้ผลได้ไม่ดีนัก ประกอบกับในช่วงหน้าฝนน้ำมาก ต้นทุเรียนเป็นพืชที่ไม่ชอบน้ำท่วมขัง พอเข้าช่วงหน้าร้อนน้ำทะเลหนุนเข้ามาในร่องสวนทำให้น้ำในร่องสวนเป็นน้ำกร่อย ชาวสวนเริ่มประสบปัญหาในการทำสวนทุเรียน การทำการเกษตรเริ่มมีปัญหา ครัวเรือนชาวสวนบางรายเริ่มเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชจากการปลูกทุเรียนเป็นการปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนเร็ว เช่น การปลูกมะกรูดเพื่อเก็บใบขาย การปลูกส้มเขียวหวานตอนกิ่งพันธ์ขาย ปลูกกล้วย ไม้ดอกไม้ประดับ พืชที่ให้ผลตอบแทนในระยะสั้น

3.2 อากาศ

ก่อนการตัดถนนนครอินทร์พื้นที่ที่ศึกษาทุกหมู่บ้านมีอาชีพหลักคือการทำสวน จึงมีต้นไม้เป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นไม้ธรรมชาติ และต้นไม้ที่ชาวสวนปลูก อากาศบริสุทธิ์มีกลิ่นไอของความเป็นชนบท เนื่องจากในขณะนั้นจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีน้อยมาก บางหมู่บ้านไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม อาคารพาณิชย์ ตลาดสด จำนวนบ้านจัดสรรมีน้อยมาก อาคารสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่พบเห็นได้น้อยมาก คนในพื้นที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมบ้านทรงไทย ปลูกอยู่ในสวน มลพิษทางอากาศแทบจะไม่มี เพราะการก่อสร้างมีน้อย รถที่วิ่งมีจำนวนเบาบางทำให้ควันจากท่อไอเสียมีไม่มากนัก สภาพอากาศโดยทั่วไปจึงเป็นอากาศบริสุทธิ์ปลอดจากควันพิษ

3.3 ขยะและสิ่งปฏิกูล

จำนวนครัวเรือนในพื้นที่มีไม่มากนัก ทำให้สิ่งปฏิกูลมีน้อยเช่นกัน ทั้งขยะ พลาสติกและสิ่งโสโครกต่าง ๆ คนในหมู่บ้านจะกำจัดสิ่งปฏิกูลเหล่านี้ด้วยตนเอง โดยการเผาและกลบลงดินอีกทั้งขยะส่วนมากไม่ใช่ขยะพิษจึงไม่เป็นอันตราย สามารถย่อยสลายได้ เช่นใบไม้ ต้นหญ้าและเศษอาหารจากครัวเรือน จากคำบอกเล่าของครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลอง มีครัวเรือนบางหลังทิ้งขยะลงแม่น้ำแต่เนื่องจากมีจำนวนไม่มากนักและคลองเหล่านี้ยังได้รับอิทธิพลน้ำขึ้นน้ำลงจากน้ำทะเลที่ส่งผลต่อแม่น้ำ

เจ้าพระยาและมีผลต่อคลองต่าง ๆ ที่เชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยาด้วย เมื่อน้ำขึ้นจะพัดพาสิ่งสกปรกต่าง ๆ ออกสู่แม่น้ำใหญ่ไปด้วย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

ผลการศึกษาในส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณ 2 ข้างถนนนครอินทร์ตั้งแต่สะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2540 จำนวนทั้งสิ้น 305 ครัวเรือน จำแนกผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง

2. ผลการสำรวจความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

1. ข้อมูลพื้นฐานของหัวหน้าครัวเรือนได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะครอบครัว การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่ตั้งถิ่นฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของหัวหน้าครัวเรือน

(n = 305)

ข้อมูลพื้นฐานหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	183	60
หญิง	122	40
อายุ		
30-40 ปี	42	14
41-50 ปี	68	22
51-60 ปี	75	25
61-70 ปี	74	24
71-80 ปี	40	13
มากกว่า 80	6	2
จำ นวนสมาชิกในครอบครัว		
1-3 คน	122	40
4-6 คน	148	48
7-9 คน	26	9
มากกว่า 10 คน	9	3
สถานภาพสมรส		
โสด	61	20
หม้าย	22	7
หย่าร้าง	11	4
สมรส	211	69

ตาราง 2 (ต่อ)

(n = 305)

ข้อมูลพื้นฐานหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	158	52
มัธยมศึกษาตอนต้น	25	8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	9
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	23	7
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	15	5
ปริญญาตรี	46	15
สูงกว่าปริญญาตรี	11	4
ท่านอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้		
1-10 ปี	14	4
11-20 ปี	54	18
21- 30 ปี	39	13
31- 40 ปี	42	14
41-50 ปี	45	15
มากกว่า 51 ปี	111	36
ภูมิลำเนาเดิม		
เกิดในพื้นที่	241	79
เกิดนอกพื้นที่	64	21

จากตาราง 2 ผลการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 60 มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 25 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน ร้อยละ 48 สมรสแล้ว ร้อยละ 69 มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52 อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้ มากกว่า 51 ปี ร้อยละ 36 และมีภูมิลำเนาเดิมเป็นคนที่เกิดในพื้นที่ ร้อยละ 21

2. ผลการสำรวจความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

ตาราง 3 การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
ทำสวน	120	39	ทำสวน	94	31	ลดลง
รับจ้าง	66	22	รับจ้าง	68	22	เท่าเดิม
ราชการ	46	15	ราชการ	29	10	ลดลง
ค้าขาย	22	7	ค้าขาย	32	10	เพิ่มขึ้น
ธุรกิจส่วนตัว	17	6	ธุรกิจส่วนตัว	21	7	เพิ่มขึ้น
พนักงานบริษัท	13	4	พนักงานบริษัท	12	4	เท่าเดิม
ไม่ทำงาน	10	3	ไม่ทำงาน	44	14	เพิ่มขึ้น
โรงงาน	6	2	โรงงาน	3	1	ลดลง
รัฐวิสาหกิจ	5	2	รัฐวิสาหกิจ	2	1	ลดลง
รวม	305	100	รวม	305	100	

จากตาราง 3 การเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพหลักของครัวเรือนหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า อาชีพ ทำสวน ราชการ ทำงานโรงงานและรัฐวิสาหกิจมีจำนวนลดลง อาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว และไม่ทำงาน มีจำนวนเพิ่มขึ้น อาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัทเท่าเดิม

ตาราง 4 การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเสริมของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
ทำสวน	39	13	ทำสวน	30	10	ลดลง
รับจ้าง	18	6	รับจ้าง	21	7	เพิ่มขึ้น
ค้าขาย	20	7	ค้าขาย	19	6	ลดลง
ธุรกิจส่วนตัว	7	2	ธุรกิจส่วนตัว	4	1	ลดลง
ไม่มีอาชีพเสริม	221	72	ไม่มีอาชีพเสริม	231	76	เพิ่มขึ้น
รวม	305	100	รวม	305	100	

จากตาราง 4 การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเสริมของครัวเรือนหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า ครัวเรือนไม่มีอาชีพเสริมและประกอบอาชีพรับจ้างเพิ่มขึ้น ในขณะที่อาชีพทำสวน ค้าขายและธุรกิจส่วนตัวลดลง

ตาราง 5 รายได้ของครัวเรือน

รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	12,637 บาท

ที่มา : จากการสำรวจ

จากตาราง 5 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 12,637 บาทต่อเดือน

ตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของครัวเรือน

การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เพิ่มขึ้น	123	40
รายได้ลดลง	73	24
รายได้คงเดิม	109	36
รวม	305	100

จากตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือน พบว่า หลังตัดถนนนครอินทร์ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวน 123 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40 ไม่เปลี่ยนแปลง จำนวน 109 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 36 และมีรายได้ลดลง จำนวน 73 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24

ตาราง 7 รายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

รายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ
รายได้พอในการใช้จ่าย	228	75
รายได้ไม่พอในการใช้จ่าย	77	25
รวม	305	100

จากตาราง 7 ความคิดเห็นของครัวเรือนด้านรายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้พอเพียงกับรายจ่าย จำนวน 228 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 75 และครัวเรือนที่มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย จำนวน 77 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25

ตาราง 8 เงินออมของครัวเรือน

เงินออมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือนมีเงินเก็บออม	161	59
ครัวเรือนไม่มีเงินเก็บออม	111	41
รวม	272	100

จากตาราง 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงินออมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีเงินออม จำนวน 161 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 59 และครัวเรือนที่ไม่มีเงินออม จำนวน 111 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41

ตาราง 9 การตัดถนนต่อปัญหาต่อการประกอบอาชีพของครัวเรือน

การตัดถนนต่อปัญหาต่อการประกอบอาชีพของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
มีปัญหา	70	23
ไม่มีปัญหา	235	77
รวม	305	100

จากตาราง 9 การตัดถนนต่อปัญหาต่อการประกอบอาชีพของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาต่อการประกอบอาชีพ จำนวน 235 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 77 และครัวเรือนที่มีปัญหาในการประกอบอาชีพจากการตัดถนนนครอินทร์ จำนวน 70 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23

ตาราง 10 การตัดถนนได้ก่อปัญหาในการประกอบอาชีพ

การตัดถนนได้ก่อปัญหาในการประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ที่ดินทำกินน้อยลง	17	24
ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูงขึ้น	14	20
รายได้ต่อเดือนไม่พอใช้จ่าย	28	40
อื่น ๆ	11	16
รวม	70	100

จากตาราง 10 การตัดถนนได้ก่อปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่พอกับค่าใช้จ่าย จำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40 ปัญหารองลงมา ที่ดินทำกินน้อยลง จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 ปัญหาค่าเช่าที่ดินมีราคาสูงขึ้น จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20 และปัญหาอื่น ๆ จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16 โดยปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ต้นทุนในการประกอบอาชีพสูงขึ้น ปัญหาน้ำท่วมพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ผลผลิตที่ได้ไม่ค่อยดีเท่าที่ควร แมลงศัตรูพืชมีจำนวนมาก ค้าขายไม่ค่อยดี

ตาราง 11 การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
มีที่ดินถือครอง	149	49	มีที่ดินถือครอง	140	46	ลดลง
ไม่มีที่ดินถือครอง	156	51	ไม่มีที่ดินถือครอง	165	54	เพิ่มขึ้น
รวม	305	100	รวม	305	100	

จากตาราง 11 การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน พบว่า ครัวเรือนมีที่ดินที่ครองมีจำนวนลดลง และครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินถือครองมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ตาราง 12 การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน

การถือครองที่ดินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	
ก่อนการตัดถนนฯ	จำนวน 15.6 ไร่
หลังตัดถนนฯ	จำนวน 4.3 ไร่

ที่มา : จากการสำรวจ

จากตาราง 12 การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน พบว่า ก่อนการตัดถนนนครอินทร์ ครัวเรือนมีที่ดินถือครองเฉลี่ย จำนวน 15.6 ไร่ต่อครัวเรือน หลังตัดถนนนครอินทร์ ครัวเรือนมีที่ดินถือครองโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงเป็นจำนวน 4.3 ไร่ต่อครัวเรือน

ตาราง 13 การขายที่ดินของครัวเรือนหลังตัดถนน

การขายที่ดินของครัวเรือนหลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ
ขายที่ดิน	78	26
ไม่ขายที่ดิน	227	74
รวม	305	100

จากตาราง 13 พบว่า หลังตัดถนนนครอินท์ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ขายที่ดิน จำนวน 227 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 74 และครัวเรือนที่ขายที่ดินมีจำนวน 78 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26

ตาราง 14 การเปลี่ยนแปลงทำเลที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
ในสวนและญาติ	108	35	ในสวนและญาติ	79	26	ลดลง
ใกล้วัด	76	25	ใกล้วัด	83	27	เพิ่มขึ้น
ย่านชุมชน	87	29	ย่านชุมชน	94	31	เพิ่มขึ้น
ติดกับถนน	34	11	ติดกับถนน	49	16	เพิ่มขึ้น
รวม	305	100	รวม	305	100	

จากตาราง 14 การเปลี่ยนแปลงด้านทำเลที่อยู่อาศัยของครัวเรือนหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า ครัวเรือนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในย่านชุมชน ใกล้วัดและติดถนน มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับ ตั้งบ้านเรือนในสวนและญาติมีจำนวนลดลง

ตาราง 15 การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
มีหนี้สิน	53	17	มีหนี้สิน	61	20	เพิ่มขึ้น
ไม่มีหนี้สิน	252	83	ไม่มีหนี้สิน	244	80	ลดลง
รวม	305	100	รวม	305	100	

จากตาราง 15 การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของครัวเรือน พบว่า หลังตัดถนนนครอินทร์ครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น จำนวน 61 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20 ครัวเรือนที่มีหนี้สินลดลง จำนวน 244 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80

ตาราง 16 การเปลี่ยนแปลงแหล่งกู้ยืมหนี้สินของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
ธนาคาร	12	23	ธนาคาร	20	33	เพิ่มขึ้น
ญาติพี่น้อง	9	17	ญาติพี่น้อง	6	10	ลดลง
เพื่อนบ้าน	10	19	เพื่อนบ้าน	12	20	เพิ่มขึ้น
เงินกู้นอกระบบ	7	13	เงินกู้นอกระบบ	8	13	เท่าเดิม
สหกรณ์	15	28	สหกรณ์	15	24	ลดลง
รวม	53	100	รวม	61	100	

จากตาราง 16 การเปลี่ยนแปลงแหล่งกู้ยืมหนี้สินของครัวเรือนหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า ครัวเรือนกู้ยืมจากธนาคาร เพื่อนบ้าน เพิ่มขึ้น กู้สหกรณ์และญาติพี่น้องลดลงและเงินกู้นอกระบบเท่าเดิม

ตาราง 17 การเปลี่ยนแปลงหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	หลังตัดถนน	จำนวน	การเปลี่ยนแปลง
หนี้สินเฉลี่ย	95,049	หนี้สินเฉลี่ย	303,475	เพิ่มขึ้น

ที่มา : จากการสำรวจ

จากตาราง 17 การเปลี่ยนแปลงหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน พบว่า หลังตัดถนนนครอินทร์ ครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น

ตาราง 18 การตัดถนนนครอินทร์ได้ตัดผ่านที่ดินของครัวเรือน

การตัดถนนนครอินทร์ได้ตัดผ่านที่ดินของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ผ่าน	40	13
ไม่ผ่าน	265	87
รวม	305	100

จากตาราง 18 การตัดถนนนครอินทร์ได้ตัดผ่านที่ดินของครัวเรือน พบว่า ถนนนครอินทร์ได้ตัดผ่านที่ดินของครัวเรือน จำนวน 40 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13 และไม่ผ่านที่ดินของครัวเรือน จำนวน 265 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 87

ตาราง 19 พื้นที่ของครัวเรือนที่ถนนนครอินทร์ตัดผ่าน

พื้นที่ของครัวเรือนที่ถนนตัดผ่าน	จำนวน	ร้อยละ
ตัดผ่านที่สวน	28	70
ตัดผ่านที่อยู่อาศัย	12	30
รวม	40	100

จากตาราง 19 พบว่า การตัดถนนนครอินทร์ได้ตัดผ่านที่สวน จำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70 และตัดผ่านที่อยู่อาศัย จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30

ตาราง 20 ครัวเรือนประสบปัญหาจากการตัดถนน

ครัวเรือนประสบปัญหาจากการตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ
ประสบปัญหา	44	14
ไม่ประสบปัญหา	261	86
รวม	305	100

จากตาราง 20 ครัวเรือนประสบปัญหาจากการตัดถนน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาจากการตัดถนน จำนวน 261 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 86 และประสบปัญหาจากการตัดถนน จำนวน 44 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14

ตาราง 21 ปัญหาที่ครัวเรือนประสบจากการตัดถนน

ปัญหาที่ครัวเรือนประสบจากการตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ
ต้องย้ายที่อยู่ไปอยู่ที่แห่งใหม่	8	18
ได้รับค่าตอบแทนไม่คุ้มค่า	7	16
ต้องรื้อบ้านและปลูกสร้างใหม่ในที่ดินเดิม	5	11
อื่น ๆ	23	56
รวม	44	100

จากตาราง 21 ปัญหาที่ครัวเรือนประสบจากการตัดถนน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่ครัวเรือนประสบจากการตัดถนนเป็นปัญหาอื่น ๆ จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56 ปัญหาได้รับค่าตอบแทนไม่คุ้มค่า จำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 17 ต้องย้ายที่อยู่ไปอยู่ที่แห่งใหม่ จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15 และต้องรื้อบ้านและปลูกสร้างใหม่ในที่ดินเดิม จำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12 ปัญหาอื่น ๆ จากการตัดถนนนครอินทร์ ได้แก่ ปัญหาเสียงดังรบกวนจากยานพาหนะ คนแปลกหน้าในสังคมมีมากขึ้น สังคมวุ่นวายด้วยปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจราจรไม่สะดวก การเดินทางไปทำงานลำบาก ต้องขายที่ดินแล้วไปซื้อที่ แห่งใหม่ทำให้ต้องอยู่ห่างไกลจากญาติพี่น้องไม่ขายก็ไม่ได้หมู่บ้านจัดสรรซื้อที่ล้อมรอบทำให้ไม่มีทางออกจำเป็นต้องขาย

ตาราง 22 การเปลี่ยนแปลงการศึกษาของบุตรหลาน

ก่อนตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	หลังตัดถนน	จำนวน	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
ส่งไปศึกษาต่อ	184	60	ส่งไปศึกษาต่อ	247	81	เพิ่มขึ้น
ไม่ได้ส่ง	111	37	ไม่ได้ส่ง	48	16	ลดลง
ไม่มีบุตร	10	3	ไม่มีบุตร	10	3	เท่าเดิม
รวม	305	100	รวม	305	100	

จากตาราง 22 การเปลี่ยนแปลงการศึกษาของบุตรหลาน พบว่า หลังตัดถนนนครอินทร์ ครัวเรือนได้ส่งบุตรหลานศึกษาต่อในจำนวนที่เพิ่มขึ้น

ตาราง 23 ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

การมีส่วนร่วมในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้นกว่าเดิม	208	68
ลดลงกว่าเดิม	97	32
รวม	305	100

จากตาราง 23 ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ จำนวน 208 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 68 มีความคิดเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในขนบธรรมเนียมประเพณี มากขึ้นกว่าเดิม เพราะ ประชาชนในหมู่บ้านมี จำนวนเพิ่มขึ้น การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมากขึ้น มีความสามัคคีและเป็นขนบธรรมเนียมที่สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ไม่อยากให้สูญหายไป ครัวเรือน จำนวน 97 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32 มีความคิดเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมลดลงกว่าเดิมเพราะ ต่างคนก็ต่างทำงาน แยกย้ายที่อยู่อาศัยไปทำงานนอกบ้านกันมากการเข้าร่วมเลยลดลง การเข้าวัดทำบุญกันน้อยลง

ตาราง 24 ความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้นกว่าเดิม	228	75
ลดลงกว่าเดิม	77	25
รวม	305	100

จากตาราง 24 ความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่นการไปช่วยงานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าประชาชนในหมู่บ้านให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้นกว่าเดิม จำนวน 228 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 75 เพราะคนในหมู่บ้านช่วยเหลือกันดีภายในชุมชน คนส่วนใหญ่แล้วจะมีบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกันและเป็นคนในชุมชนก็ต้องให้ความร่วมมือกัน ความคิดเห็นของครัวเรือนที่มีความเห็นว่าประชาชนให้ความช่วยเหลือลดลงกว่าเดิม จำนวน 77 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 เพราะต้องทำงานนอกบ้านจึงไม่ค่อยมีเวลาได้เข้าร่วมงานของชุมชน

ตาราง 25 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้าน

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	188	62
เพื่อนบ้าน	77	25
อื่น ๆ	40	13
รวม	305	100

จากตาราง 25 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้านจากผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 188 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 62 จากเพื่อนบ้าน จำนวน 77 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 จากแหล่งอื่น ๆ จำนวน 40 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13 ได้แก่ อินเตอร์เน็ต วิทยุชุมชน กำนัน การติดป้ายในหมู่บ้าน หน่วยราชการ

ตาราง 26 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอันดับการใช้ยานพาหนะในการเดินทางเข้า – ออกในพื้นที่ของครัวเรือน

อันดับ	เรือรับจ้าง /เรือส่วนตัว	รถโดยสารประจำทาง	รถรับจ้างทั่วไป/มอเตอร์ไซด์รับจ้าง	รถยนต์ส่วนตัว/มอเตอร์ไซด์ส่วนตัว
หนึ่ง	45 (15%)	106 (35%)	49 (17%)	105 (34%)
สอง	30 (10%)	93 (30%)	120 (39%)	62 (20%)
สาม	61 (20%)	78 (25%)	66 (22%)	100 (33%)
สี่	170 (55%)	29 (10%)	66 (22%)	40 (13%)
รวม	306	306	301	307 (100)

จากตาราง 26 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอันดับการใช้ยานพาหนะในการเดินทางเข้า – ออกในพื้นที่ของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้รถโดยสารประทางมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 106 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาใช้รถรับจ้างทั่วไป/มอเตอร์ไซด์รับจ้างเป็นอันดับสอง จำนวน 120 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39 รถยนต์ส่วนตัว/มอเตอร์ไซด์ส่วนตัว เป็นอันดับสาม จำนวน 100 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33 และ เรือรับจ้าง/เรือส่วนตัวเป็นอันดับสี่ จำนวน 170 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55

ตาราง 27 ความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจจากการตัดถนนนครอินทร์ 4 อันดับ

ลำดับการเปลี่ยนแปลง	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4
1. ราคาที่ดินสูงขึ้น	139 (45.6%)	57 (18.7%)	19 (6.2%)	22 (7.2%)
2. การเดินทางสะดวกและรวดเร็วขึ้น	102 (33.4%)	104 (34.4%)	28 (9.2%)	8 (2.6%)
3. มีอาคารพาณิชย์ สถานที่ราชการ สวนอาหารมาตั้งในบริเวณนี้มากขึ้น	30 (9.7%)	56 (18.4%)	82 (26.9%)	60 (19.7%)
4. ประชาชนมีโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น	28 (9.1%)	39 (12.8%)	60 (19.7%)	75 (24.6%)
5. ที่ดินทำการเกษตรลดน้อยลง	21 (6.9%)	38 (12.5%)	60 (19.7%)	54 (17.7%)
6. มีเสียงรบกวนและความสั่นสะเทือนมากขึ้น	20 (6.6%)	33 (10.8%)	46 (15.1%)	58 (19.0%)
7. ได้รับมลพิษทางเสียง น้ำและอากาศ	26 (8.5%)	35 (11.5%)	39 (12.8%)	32 (10.5%)

จากตาราง 27 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ จากการตัดถนนนครอินทร์ 4 อันดับแรก พบว่า อันดับหนึ่ง ราคาที่ดินสูงขึ้น จำนวน 139 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.6 อันดับสอง การเดินทางสะดวกและรวดเร็วขึ้น จำนวน 104 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.4 อันดับสาม มีอาคารพาณิชย์ สถานที่ราชการและสวนอาหารมาตั้งในบริเวณนี้มากขึ้น จำนวน 82 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.9 อันดับสี่ ประชาชนมีโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.6

ตาราง 28 ลำดับความคิดเห็นของครัวเรือนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมจากการตัดถนน

การเปลี่ยนแปลง	อันดับหนึ่ง	อันดับสอง	อันดับสาม	อันดับสี่	อันดับห้า	รวม
1. ความสามารถในการติดต่อระหว่างกันสะดวกสบายยิ่งขึ้น	152 (49.8%)	34 (11.1%)	39 (12.8%)	34 (11.1%)	46 (15.2%)	305 (100%)
2. ประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากขึ้น	35 (11.5%)	101 (33.1%)	77 (25.2%)	51 (16.7%)	41 (13.5%)	305 (100%)
3. ความเป็นชุมชนชนบทลดลง	49 (16.0%)	64 (21.0%)	88 (28.9%)	66 (21.6%)	38 (12.5%)	305 (100%)
4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง	37 (12.1%)	62 (20.3%)	81 (26.6%)	85 (27.9%)	40 (13.1%)	305 (100%)
5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเดิมลดลง	33 (10.8%)	25 (8.2%)	54 (17.7%)	70 (23.0%)	123 (40.3%)	305 (100%)

จากตาราง 28 ลำดับความคิดเห็นของครัวเรือนต่อการ เปลี่ยนแปลงด้าน สังคมจากการตัดถนน พบว่า อันดับหนึ่ง ความสามารถในการติดต่อระหว่างกันสะดวกสบายยิ่งขึ้น จำนวน 152 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.8 อันดับสอง ประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากขึ้น จำนวน 35 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.5 อันดับสาม ความเป็นชุมชนชนบทลดลง จำนวน 88 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.9 อันดับสี่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง จำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.9 และอันดับห้า ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเดิมลดลง จำนวน 123 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.3

ตาราง 29 ความคิดเห็นการให้บริการของโรงพยาบาล /คลินิก / สถานีอนามัย

ความคิดเห็นของครัวเรือน	มากกว่าปัจจุบัน	เท่ากับปัจจุบัน	น้อยกว่าปัจจุบัน	รวม
จำนวนโรงพยาบาล/คลินิก/สถานีอนามัย	92 (30%)	85 (28%)	128 (42%)	305 (100)
การเข้ารับบริการ	77 (25%)	61 (20%)	167 (55%)	305 (100)
ความสะดวกสบายและการบริการในการเข้ารักษาพยาบาล	116 (38%)	61 (20%)	128 (42%)	305 (100)

จากตาราง 29 ความคิดเห็นของครัวเรือนเกี่ยวกับการให้บริการของโรงพยาบาล /คลินิก / สถานีอนามัย พบว่า โรงพยาบาล/คลินิก/สถานีอนามัยก่อนตัดถนนนครอินทร์มีจำนวนน้อยกว่าปัจจุบัน จำนวน 128 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42 ด้านการเข้ารับบริการของคนในหมู่บ้าน ครัวเรือน จำนวน 167 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55 มีความคิดเห็นว่าก่อนตัดถนนนครอินทร์มีประชาชนเข้ารับบริการน้อยกว่าปัจจุบันและด้านความสะดวกสบายและการบริการในการเข้ารับการรักษาพยาบาล ครัวเรือน จำนวน 128 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42 มีความคิดเห็นว่าก่อนตัดถนนนครอินทร์มีความสะดวกสบายน้อยกว่าปัจจุบัน

ตาราง 30 ความคิดเห็นด้านการเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้าน

ความคิดเห็นของครัวเรือน	มากกว่าปัจจุบัน	เท่ากับปัจจุบัน	น้อยกว่าปัจจุบัน	รวม
การเจ็บป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจของคนในหมู่บ้าน	55 (18%)	95 (31%)	155 (51%)	305 (100%)
การเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้านที่พบเห็นมากที่สุดและมีความรุนแรง	52 (17%)	92 (30%)	161 (53%)	305 (100%)
การเจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ	55 (18%)	95 (31%)	155 (51%)	305 (100%)

จากตาราง 30 ความคิดเห็นด้านการเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้าน พบว่า การเจ็บป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจของคนในหมู่บ้าน น้อยกว่าปัจจุบัน จำนวน 155 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51การเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้านที่พบเห็นมากที่สุดและมีความรุนแรง น้อยกว่าปัจจุบัน จำนวน 161 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53 และการเจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ น้อยกว่าปัจจุบัน จำนวน 155 คิดเป็นร้อยละ 51

ตาราง 31 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาวะสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านหลังตัดถนน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	113	37
ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	192	63
รวม	305	100

จากตาราง 31 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาวะสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านหลังตัดถนน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการตัดถนน จำนวน 192 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63 และครัวเรือนที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการตัดถนน จำนวน 113 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37

ตาราง 32 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอันดับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

อันดับ	คุณภาพน้ำต่ำ	เสียงดัง	ฝุ่นละอองและควันพิษ	ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล	กลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
หนึ่ง	43 (14%)	135 (44%)	48 (16%)	40 (13%)	39 (13%)
สอง	142 (47%)	35 (11%)	37 (12%)	45 (15%)	46 (15%)
สาม	53 (17%)	46 (15%)	128 (42%)	37 (12%)	41 (14%)
สี่	61 (20%)	36 (12%)	39 (13%)	123 (40%)	46 (15%)
ห้า	30 (10%)	32 (10%)	71 (23%)	54 (18%)	118 (39%)
รวม	329	284	323	299	290 (100)

จากตาราง 32 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอันดับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน พบว่า อันดับหนึ่ง คือเสียงดัง จำนวน 135 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44 อันดับสอง คุณภาพน้ำต่ำ จำนวน 142 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47 อันดับสาม ปัญหาด้านฝุ่นละอองและควันพิษ จำนวน 128 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42 อันดับสี่ ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้น จำนวน 123 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40 อันดับห้า กลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำนวน 118 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39%

ตาราง 33 ความคิดเห็นของครัวเรือนต่อปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมหลังตัดถนน

อันดับ	การเพิ่มขึ้นของประชากร	การอพยพของแรงงานจากต่างจังหวัด	การคมนาคมที่สะดวกสบาย	การเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรรเพื่อการอยู่อาศัย	รัฐขาดการวางแผนที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ
หนึ่ง	64 (21%)	48 (16%)	55 (18%)	120 (39%)	18 (6%)
สอง	136 (45%)	52 (17%)	34 (11%)	36 (12%)	47 (15%)
สาม	22 (7%)	32 (10%)	64 (21%)	72 (24%)	115 (38%)
สี่	56 (18%)	103 (34%)	62 (20%)	48 (16%)	36 (12%)
ห้า	65 (21%)	52 (17%)	98 (32%)	44 (15%)	46 (15%)
รวม	343	287	313	320	262 (100)

จากตาราง 33 ความคิดเห็นของครัวเรือนต่อปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมหลังตัดถนน พบว่า อันดับหนึ่ง การเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรรเพื่อการอยู่อาศัย จำนวน 120 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39 อันดับสอง การเพิ่มขึ้นของประชากร จำนวน 136 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45 อันดับสาม รัฐขาดการวางแผนที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 115 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38 อันดับสี่การอพยพของแรงงานจากต่างจังหวัด จำนวน 103 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34 และอันดับห้า การคมนาคมที่สะดวกสบาย จำนวน 98 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32

ตาราง 34 ความพึงพอใจของครัวเรือนต่อการตัดถนนนครอินทร์

ความพึงพอใจของครัวเรือนต่อการตัดถนนนครอินทร์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความคิดเห็นต่อการตัดถนนนครอินทร์	139	45
พึงพอใจต่อการตัดถนนนครอินทร์	161	53
ไม่พึงพอใจต่อการตัดถนนนครอินทร์	5	2
รวม	305	100

จากตาราง 34 ความพึงพอใจของครัวเรือนต่อการตัดถนนนครอินทร์ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการตัดถนนนครอินทร์ จำนวน 161ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53 ไม่มีความคิดเห็นต่อ

การตัดถนนนครอินทร์ จำนวน 139 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45 และไม่พึงพอใจต่อการตัดถนนนครอินทร์ จำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนที่อาศัยอยู่บริเวณถนนนครอินทร์บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544 และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษกในช่วงปี พ.ศ. 2545 – พ. ศ. 2553

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วิถีชีวิตของครัวเรือน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนการตัดถนนนครอินทร์ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544 เป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปผลการศึกษาดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ก่อนการตัดถนนนครอินทร์ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักทำการเกษตรกรรมคือการทำนา ทำสวนผลไม้ ได้แก่ สวนทุเรียน กระท้อน มะปราง ส้มโอ มะม่วง มะพร้าว มะไฟ หมาก ขนุน กล้วยและปลูก ไม้ดอกไม้ประดับ พืชสวนครัว การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของครัวเรือนได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งได้ส่งผลให้พื้นที่สวนผลไม้ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ชาวสวนบางครัวเรือนได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำสวนจากสวนผลไม้เป็นการปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนเร็ว เช่นปลูกส้มเขียวหวานเพื่อตอนกิ่งพันธ์ขาย ปลูกมะกรูดเพื่อตัดใบขาย ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับทั้งที่ตัดดอกขายและขายเป็นไม้กระถางกันมากขึ้น รายได้ของครัวเรือนมาจาก

รายได้หลักคือการทำสวนผลไม้ การขายผลิตผลทางการเกษตรซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดประกอบกับราคาสินค้าในช่วงดังกล่าวไม่สูงมากนัก ด้านรายจ่ายของครัวเรือนมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหารที่ไม่มีในสวน การศึกษาของบุตรหลาน การทำบุญ ด้านต้นทุนการผลิตไม่สูงเหมือนปัจจุบันเพราะยังใช้รูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิมโดยการใช้ภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ด้านหนี้สินของครัวเรือน หนี้สินมีน้อยโดยแหล่งกู้ยืมส่วนใหญ่จากญาติพี่น้อง การคิดดอกเบี้ยอาจมีหรือไม่มี ครัวเรือนมีเงินออม เนื่องจากรายจ่ายมีน้อย การเก็บออมเพื่อไว้ทำบุญ ไว้รักษาตัวเองเมื่อเจ็บป่วยและยามชรา

ด้านสังคม พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เรียนเพียงให้อ่านออกเขียนได้ ไม่มีโรงเรียน ใช้วัดเป็นสถานที่เรียนโดยมีครูที่ทางราชการส่งมาสอน รุ่นลูกหลานครัวเรือนต้องการให้เรียนหนังสือสูงขึ้นแต่ต้องเดินทางไปเรียนที่จังหวัดนนทบุรี หรือที่กรุงเทพฯ การเดินทางไปเรียนหนังสือค่อนข้างลำบาก ต้องต่อเรือหลายทอด ด้านสุขภาพพบว่าครัวเรือนมีสุขภาพแข็งแรง การเจ็บป่วยมีบ้างแต่ไม่ใช่โรคระบาดร้ายแรง เมื่อเจ็บป่วยเป็นไข้รักษากันโดยใช้ยากลางบ้าน เป็นยาสมุนไพรที่มีในสวน มีหมอยาสมุนไพร ช่วงเวลาดังกล่าวในหมู่บ้านมีสถานีอนามัยแล้วแต่ไม่ครบทุกหมู่บ้าน ด้านแบบแผนการบริโภคครัวเรือนชาวสวนมีวิถีชีวิตการกินอยู่อย่างเรียบง่าย แหล่งอาหารมีในสวน พืช ผัก ผลไม้ การซื้อสินค้าจะซื้อเฉพาะสิ่งที่ไม่มีในสวน โดยซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านและจากตลาดเมื่อนำสินค้าไปขาย เช่น ปากคลองตลาด ตลาดยอดพิมาน ตลาดส่งเสริมเกษตรไทย ครัวเรือนจะปรุงอาหารรับประทานกันเองและมีการสอนงานการบ้านการเรือน การเก็บถนอมอาหารสู่บุตรผู้หญิง การคมนาคมใช้ทางน้ำเป็นหลักเนื่องจากมีคูคลองเป็นจำนวนมาก ใช้เรือเป็นยานพาหนะ เช่น เรือเครื่อง เรือพาย เรืออีแปะ ในหมู่บ้านมีทางเดินที่ใช้เดินทางไปมาหาสู่กันเรียกว่าทางหลวง ถนนที่เชื่อมระหว่างหมู่บ้านมีน้อยและเป็นถนนลูกรัง ครัวเรือนใช้ทางลัดในการเดินไปมาหาสู่กันระหว่างสวนคือเดินตามคันสวน ด้านการเมืองการปกครอง มีผู้ใหญ่บ้านและกำนันคอยดูแลทุกข์สุขของครัวเรือน โดยเฉพาะกำนันจะเป็นที่ยำเกรงของประชาชนมาก กำนันในสมัยก่อนสามารถจับโจรผู้ร้ายได้ ดังนั้นในหมู่บ้านมีโจรและขโมยน้อยมาก โดยทั่วไปประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ครัวเรือนมีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณี โดยเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีที่สำคัญและมีชื่อเสียงมากของหมู่บ้านคือประเพณีตักบาตรพระ 108 เป็นประเพณีที่ยังคงสืบมาจนถึงปัจจุบัน ด้านความขัดแย้งของคนในหมู่บ้านมีน้อยและจะได้รับการไกล่เกลี่ยจากผู้นำตาม

ธรรมชาติ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ความขัดแย้งกับคนต่างหมู่บ้านมีน้อย มักเป็นความขัดแย้งของคนหนุ่ม ๆ ซึ่งมีเรื่องเขม่นกันในงานวัด ที่จัดขึ้นตามเทศกาลต่าง ๆ และงานศพที่เจ้าภาพจัดให้มีมหรสพ ด้านการช่วยเหลือกันของคนในหมู่บ้านพบว่า ครัวเรือนมีความสามัคคีกันมาก งานในสวน งานบุญ จะช่วยเหลือกันและกันเป็นอย่างดี สังคมชาวสวนเป็นสังคมเครือญาติ ไม่มีระบบการจ้างแรงงาน

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า หมู่บ้านไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม น้ำในคลอง ในท้องร่องใสสะอาด สามารถดื่มกินได้ สภาพน้ำเริ่มมีปัญหาในปี พ.ศ. 2538 เป็นผลมาจากการเกิดอุทกภัย สภาพของน้ำไม่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน น้ำบางคลอง เช่น คลองบางขุนกอง ชาวบ้านเล่าว่า น้ำเสียจนไม่สามารถนำน้ำมาอุปโภคบริโภคได้ ด้านอากาศพบว่าอากาศบริสุทธิ์ เนื่องจากมีต้นไม้มาก บ้านเรือนมีน้อย ยวดยานต่าง ๆ มีไม่มากนักนาน ๆ จะได้เห็นรถวิ่งสักคัน ยานพาหนะส่วนมากเป็นเรือเครื่อง เรือพาย เรืออีแปะ ซึ่งไม่ได้สร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากนัก ด้านขยะและสิ่งปฏิกูล เนื่องจากมีครัวเรือนจำนวนน้อย ขยะมีน้อยและไม่ใช่ขยะพิษการกำจัดใช้วิธีเผาและฝังกลบ

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ (2545-2553) ศึกษาโดยการสำรวจความคิดเห็นของครัวเรือน สรุปผลการศึกษา ดังนี้

ลักษณะทั่วไป พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นชาย สมรสแล้ว มีอายุเฉลี่ย 56 ปี การศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 42 ปี และส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ พบว่า การตัดถนนนครอินทร์ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพโดยอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนลดลง การทำนาหายไป อาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวและไม่ทำงานมีจำนวนเพิ่มขึ้น ไม่มีอาชีพเสริม ด้านรายได้หลังตัดถนนนครอินทร์ ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,637 บาท รายได้เพียงพอกับรายจ่ายและมีเงินเก็บออม ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาจากการตัดถนน และมีบ้างที่ประสบปัญหาจากการตัดถนน ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้แก่ รายได้ไม่พอใช้จ่าย ที่ดินทำกินน้อยลงและค่าเช่าที่ดินมีราคาสูงขึ้น การตัดถนนทำให้การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของครัวเรือนลดลง จากครัวเรือนละ 15.6 ไร่ เป็นครัวเรือนละ 4.3 ไร่ ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่ตัดสินใจขายที่ดิน ด้านทำเลที่อยู่อาศัยของครัวเรือนก่อนตัดถนน อาศัยอยู่ในสวน ที่นาและญาติ หลังตัดถนนครัวเรือนอาศัยอยู่ในย่านชุมชน ใกล้วัดและติดถนน ถนนไม่ได้

ตัดผ่านที่ดินของครัวเรือนส่วนใหญ่ ด้านครัวเรือนที่ถนนตัดผ่านได้ตัดผ่านที่สวนและไม่ประสบปัญหา ครัวเรือนที่ประสบปัญหาจากการตัดถนนผ่านที่ดิน ได้แก่ ปัญหา เสียงดังรบกวนจากยานพาหนะต่าง ๆ คนแปลกหน้าใน หมู่บ้านมากขึ้น สังคมมีความวุ่นวาย มีปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาด้านการจราจร ติดขัด ได้รับค่าเวนคืนน้อยไม่คุ้มค่า ต้องขายที่ดิน ย้ายที่อยู่อาศัย ไปซื้อที่แห่งใหม่ ทำให้ ต้องอยู่ ห่างไกลจากญาติพี่น้อง ถ้า ไม่ขายหมู่บ้านจัดสรรซื้อที่ล้อมรอบทำให้ไม่มีทางออก จึงจำเป็นต้องขาย ด้านหนี้สินของครัวเรือนหลังตัดถนน พบว่า ครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น มีแหล่งกู้ยืมจาก ธนาคาร เพื่อนบ้าน และเงินกู้นอกระบบ การกู้ยืมจากญาติพี่น้องลดลง ด้านความคิดเห็นของครัวเรือน ต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการตัดถนนโดยเรียงตามลำดับ พบว่า อันดับหนึ่งราคา ที่ดินสูงขึ้น อันดับสองการเดินทางสะดวกและรวดเร็วขึ้น อันดับสามมีอาคารพาณิชย์ สถานที่ราชการ และสวนอาหารมากขึ้น อันดับสี่ประชาชนมีโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ อันดับห้าที่ดินทำ การเกษตรลดน้อยลง อันดับหกมีเสียงดังรบกวนและความสั่นสะเทือนมากขึ้น และอันดับเจ็ดได้รับ มลพิษทางเสียง น้ำ อากาศและกลิ่นเหม็น

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม พบว่า หลังตัดถนนครัวเรือนส่งบุตรหลานศึกษาต่อในระดับที่ สูงขึ้น คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมากขึ้น ความสนิทสนมคุ้นเคย การช่วยเหลือซึ่งกันและกันจำกัดอยู่ในวงแคบ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ ทราบข่าวสารจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้านและแหล่งอื่น ๆ ได้แก่ อินเตอร์เน็ต วิทยุชุมชน การติด ป้ายในหมู่บ้าน หน่วยงานราชการ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกหมู่บ้าน เปลี่ยนจากการใช้ เรือโดยสารมาเป็นการโดยสารด้วยรถประจำทาง ความคิดเห็นของครัวเรือนต่อการเปลี่ยนแปลงด้าน สังคมจากการตัดถนน โดยเรียงตามลำดับ พบว่า อันดับหนึ่งความสามารถในการติดต่อระหว่างกัน สะดวกสบายยิ่งขึ้น อันดับสองประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากขึ้น อันดับสามความเป็นชุมชน ชนบทลดลง อันดับสี่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง อันดับห้าความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เดิมลดลง ด้านการให้บริการของโรงพยาบาล /คลินิก / สถานีอนามัย หลังตัดถนนพบว่า จำนวน ประชาชนที่เข้ารับบริการมีจำนวนเพิ่มขึ้น ความสะดวกสบายและการบริการในการรักษาพยาบาลดีขึ้น ด้านภาวะการณ์เจ็บป่วยของคนในหมู่บ้านด้วยโรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ พบว่า มีจำนวน เพิ่มขึ้นและมีความรุนแรงขึ้น ด้านการเจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ พบว่าเพิ่มมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การตัดถนนไม่ได้ส่งผลต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านแต่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้ เสียงดัง คุณภาพน้ำต่ำ ปัญหาด้านฝุ่นละอองและควันพิษ ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้น กลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ที่เกิดจากการตัดถนน พบว่า อันดับหนึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรร อันดับสองการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร อันดับสามรัฐขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ อันดับสี่การอพยพของแรงงานจากต่างจังหวัด และอันดับห้าการคมนาคมที่สะดวกสบาย

โดยภาพรวมครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการตัดถนนนครอินทร์ ร้อยละ 53

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. วิถีชีวิตของครัวเรือน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนการตัดถนนนครอินทร์ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544

วิถีชีวิตของครัวเรือนในหมู่บ้านก่อนที่จะมีถนนนครอินทร์ เป็นวิถีชีวิตของชุมชนชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คือการทำสวนผลไม้ ทำให้มีรายได้พออยู่พอกิน ไม่ค่อยมีรายจ่ายและหนี้สิน ความสัมพันธ์ของครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นแบบญาติมิตรมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในครอบครัวมีความรักใคร่กันดี มีความยึดมั่นในความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นและประเพณีไทย ให้ความสำคัญและเข้าร่วมงานต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในการประกอบอาชีพและการช่วยเหลือสังคมทั้งทางแรงกาย เงินและสิ่งของโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของชนบทไทย (โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ , [ออนไลน์]. 29 มีนาคม 2555) ที่มีอาชีพทางการเพาะปลูกมักตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองหรือใกล้กับแหล่งน้ำสาธารณะ ครอบครัวประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ๆ บางครอบครัวจะมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วย ดังนั้น ผู้คนในละแวกบ้านเดียวกันจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ชีวิตในชนบทจึงเป็นชีวิตที่อบอุ่นด้วยญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ทุก ๆ หมู่บ้านมักมีวัดหรือสถานที่ทางศาสนาเป็นศูนย์รวมกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีลูกหลายคนเพื่อจะช่วยทำนา ทำไร่ เพราะทำคนเดียวหรือสองคนไม่ไหว

เด็กๆ จะเติบโตอยู่กับพ่อแม่และไปโรงเรียนที่มีอยู่ในชนบทนั้น ๆ ส่วนใหญ่เด็กชนบทจะเรียนจบชั้นประถม 6 เด็ก ๆ ทุกคนจะได้อ่านออกเขียนได้

2. การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – พ. ศ. 2553

การตัดถนนนครอินทร์ ถนนได้เชื่อมระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนลดลง การประกอบอาชีพรับจ้างบริการและธุรกิจส่วนตัวเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น โอกาสในการประกอบอาชีพมากขึ้นและราคาที่ดินที่สูงขึ้นเป็นสิ่งจูงใจให้ครัวเรือนขายที่ดินมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิศมัย พึ่งวิกรัย (2538) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบท พบว่า เมื่อมีสวนอุตสาหกรรมโรจนะเข้ามาตั้งในพื้นที่ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านมีอาชีพหลักทำนามีผลให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้น ชาวนาบางคนขายที่ดินและมีการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพ เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและอาชีพบริการอื่น ๆ ซึ่งมีรายได้ดีกว่าการทำนาและการศึกษาของประดิษฐ์ เทศแก้ว (2543) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนสองข้างทางหลวง สายท่าพระ-โกสุมพิสัย พบว่า ชุมชนสองข้างทางหลวง เปลี่ยนแปลงการผลิตแบบยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อขายมากขึ้น มีการพึ่งระบบตลาดและสังคมภายนอกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านรายจ่ายหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า รายจ่ายของครัวเรือนสูงขึ้นเนื่องจากเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำให้ครัวเรือนมีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคแบบสังคมเมืองและมีภาระหนี้สินมากขึ้น สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536:214) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจชนบทว่าเป็นลักษณะที่ชาวชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมเป็นการพัฒนาท้องถิ่นจากเจ้าหน้าที่ หน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น มีการส่งเสริมวิธีการหรือเทคนิควิธีการเกษตรสมัยใหม่ หรือมีโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภทไปตั้งอยู่ในเขตชนบท ทำให้ชาวชนบทที่อยู่ใกล้มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจาการทำนา การพัฒนาถนนหนทางต่าง ๆ เข้าไปสู่หมู่บ้าน นับว่าเป็นความสำคัญต่อการที่สังคมชนบทเปลี่ยนไปซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกพล ทิมางกูร (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของการสร้างถนนสายรองที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนเคหะบางพลี พบว่า การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้อาชีพการเกษตรลดลง ครอบครัวมีรายจ่ายมากขึ้น ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้น การสร้างถนนทำให้ครัวเรือนประกอบอาชีพค้าขายเพิ่มขึ้นและครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า คนในหมู่บ้านมีการศึกษาสูงขึ้น มีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมากขึ้น แต่ไม่สนิทคุ้นเคยกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้านจำกัดอยู่ในวงแคบ การรับรู้ข่าวสารของหมู่บ้านจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน และแหล่งอื่น ๆ ได้แก่ อินเตอร์เน็ต วิทยุชุมชน กำนัน การติดป้ายในหมู่บ้าน และหน่วยงานราชการ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกหมู่บ้าน เปลี่ยนจากการใช้เรือโดยสารมาเป็นการโดยสารด้วยรถประจำทาง สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536:214) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวชนบทในลักษณะความสัมพันธ์แบบเดิมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งค่านิยมทางสังคม เช่น ชาวชนบทได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษามากขึ้น โดยนิยมส่งบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้หนุ่มสาวมีค่านิยมที่จะไปทำงานในเมืองใหญ่มากขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สิ่งที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชาวชนบทในหมู่บ้าน มีการปลูกบ้านเรือนสมัยใหม่ เช่น การปลูกบ้านสองชั้น ชั้นล่างก่อเป็นตึก เครื่องใช้ภายในครัวเรือนสมัยใหม่ มีโทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม และสิ่งอำนวยความสะดวกแบบสังคมเมือง เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม และการกระจายวัฒนธรรมแบบสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท สอดคล้องกับการศึกษาของประดิษฐ์ เทศแก้ว (2543) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนสองข้างทางหลวงสายท่าพระ-โกสุมพิสัย พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสว่างมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์แบบเครือญาติภายในหมู่บ้านลดลง การจ้างงานเข้ามามีบทบาทแทนการช่วยเหลือกันในอดีต การรับข่าวสารจากภายนอกมีมากขึ้นเพราะมีถนน ไฟฟ้าและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาทำให้แต่ละครอบครัวมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวันดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของกนกพล ทิมางกูร (2552) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของการสร้างถนนสายรองที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนเคหะบางพลี พบว่า การสร้างถนนสายรองมีผลทำให้ระดับการศึกษาของคนในชุมชนสูงขึ้น ถนนทำให้คนไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งมากขึ้น แต่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแย่ลง ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ลงในขณะที่ผลการศึกษาของนิภาภรณ์ ภูจำนง (2542) ได้ศึกษาผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวัชรพลและถนนสายไหมต่อการพัฒนาทางกายภาพในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร พบว่า การปรับปรุงถนนส่งผลให้มีปริมาณจราจรเข้ามาใช้เส้นทางในพื้นที่ศึกษาจำนวนมากส่งผลกระทบในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินไร้ระเบียบโดยมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนกระจัดกระจาย การเติบโตของชุมชนเกาะตัวหนาแน่นในบริเวณ

สองฝั่งถนนวัชรพลและถนนรัตนโกสินทร์สมโภชน์ พื้นที่ว่างที่ปล่อยให้รกร้างไม่มีการทำประโยชน์ เป็นจำนวนมากการจราจรที่ติดขัดซึ่งเกิดจากการที่มีปริมาณจราจรจำนวนมากในช่วงเวลาเร่งด่วน ข้อค้นพบจากการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่าการตัดถนนได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมซึ่งการเปลี่ยนนั้น ๆ ได้ไปมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมทั้งด้านบวกและด้านลบ

การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมหลังตัดถนนนครอินทร์ พบว่า น้ำในคลองมีคุณภาพต่ำ บางคลองน้ำเน่าเสีย โดยมีสาเหตุสำคัญจากหมู่บ้านจัดสรรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและยังไม่มีมาตรการในการควบคุมโครงการบ้านจัดสรรแม้จะกำหนดว่าพื้นที่บริเวณที่ศึกษาเป็นพื้นที่สีเขียวซึ่งหมายถึงพื้นที่เกษตรกรรม การถมที่เพื่อสร้างบ้านเรือน อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรมและการขาดการวางผังเมืองที่ดี การทำประตูปิดกั้นป้องกันน้ำท่วมปิดกั้นทางไหลของน้ำตามธรรมชาติ ทำให้น้ำไหลหมุนเวียนไม่สะดวก เกิดการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็น การทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ของครัวเรือนลงในลำคลองโดยขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาฝุ่นละอองที่มาจากการก่อสร้างบ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม สืบเนื่องมาจากการขายที่ดินของครัวเรือนทำให้พื้นที่สีเขียวและจำนวนต้นไม้น้อยลง ซึ่งได้ส่งผลต่อความบริสุทธิ์ของอากาศ ปัญหาเสียงดังจากเครื่องยนต์ เช่น รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ รถบรรทุก ซึ่งมีจำนวนมากขึ้น เสียงจากการก่อสร้างบ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม เสียงเพลงจากร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ การเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมานี้ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากการมีถนนนครอินทร์ ราตรี พารา (2540) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้วิธีการนำเอาทรัพยากรมาใช้ได้ง่ายขึ้นและมากขึ้น การก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น การสร้างถนน เขื่อน ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินนโยบายของรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ เห็นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติน้อยมาก แม้ว่าจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือ และมีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็น 2 ประเด็น คือ เสนอแนะจากผลการวิจัยและเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่าครัวเรือนบริเวณโดยรอบถนนนครอินทร์ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาเป็นเวลานาน ได้บ่งบอกถึงลักษณะของความเป็นชุมชนที่ยั่งยืนและครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินมาตั้งแต่ดั้งเดิมแสดงให้เห็นถึงความต้องการรักษามรดกที่ดินของบรรพบุรุษไว้ให้ลูกหลานรุ่นหลังได้อยู่อาศัยและใช้ที่ดินทำกินตลอดไป ครัวเรือนบริเวณนี้ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมแม้ว่าจะมีแนวโน้มลดลง ผู้วิจัยเห็นว่าภาครัฐควรมีมาตรการที่เข้มงวดกับการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวบริเวณรายรอบของจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพมหานครที่นับวันจะเหลือน้อยลงเพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารและเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์

พื้นที่บริเวณสองข้างของถนนนครอินทร์ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สวนที่ชาวสวนปล่อยทิ้งให้รกร้างรอเวลาที่ราคาที่ดินสูงขึ้นในระดับที่พอใจก็พร้อมที่จะขายที่ดินให้กับนายทุนที่มากว้านซื้อเพื่อทำหมู่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ ถ้าพื้นที่ดังกล่าวเปลี่ยนเป็นหมู่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ และโรงงานอุตสาหกรรม สิ่งที่จะเกิดขึ้นและมีผลกระทบกับสังคมโดยรวมในหมู่บ้านคือปัญหาสังคม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันนี้ปัญหาดังกล่าวก็ได้ปรากฏให้เห็นบ้างแล้ว เช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยในการดำรงชีวิตจากภัยคุกคามต่าง ๆ และยังมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม น้ำเน่าเสีย ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล เสียงดังรบกวน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน

ผู้วิจัยเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น ควรนำปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาไปพิจารณาเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุมชนชนบทกึ่งเมือง หากต้องการให้ชุมชนชนบทกึ่งเมืองมีความเจริญเติบโต แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงความสมบูรณ์แห่งทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามสืบไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นที่ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของครัวเรือนก่อนที่จะมีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เมื่อภาครัฐได้เข้ามาพัฒนาท้องถิ่นโดยการตัดถนนนครอินทร์และได้ส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมต่อครัวเรือน ซึ่งได้วางกรอบการศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ และอาจมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่ก็ได้ ดังนั้นควรจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปเพื่อเปรียบเทียบว่าวิถีชีวิตของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตลอดจนความคิดเห็นของประชาชนจะมีความแตกต่างจากผลการศึกษาครั้งนี้เพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาเศรฐกิจและสังคมในโครงการอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กฎหมายดอตคอม. (2554). “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535” . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.kodmhai.com/m4/m4-19/H12/H-12.html (วันที่ค้นข้อมูล : 3 มีนาคม 2554).

กนกพล ทิมางกูล. (2552). **ผลกระทบของการสร้างถนนสายรองที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนเคหะบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2554). “ความเป็นเมือง” . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.dpt.go.th/ITCitdb/txt/pop/urban4.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 3 มีนาคม 2554).

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร์. (2551). **สังคม เศรษฐกิจและการเมือง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

เกษม จันทร์แก้ว. (2540). **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. (2555). “สภาพทั่วไปของชนบทไทย” . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://guru.sanook.com. (วันที่ค้นข้อมูล : 29 มีนาคม 2555).

จันทวัน เบ็ญจวรรณ์. (2554). “human being and environment” . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.dpt.go.th/ITCitdb/txt/pop/urban4.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 3 มีนาคม 2554).

จำรัส นวลนิ่ม. (2540). **การศึกษาพัฒนาประเทศ : แนวความคิดและปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.

พริ้นติ้งเฮาส์.

จิตชัย เผ่าอินจันทร์. (2531). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี .** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑาภรณ์ นวลใย. (2545). **รูปแบบการขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนเมืองนครศรีธรรมราช ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2545**. การค้นคว้าวิจัยอิสระ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล. (2550). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. ใน**มนุษย์กับสังคม**, หน้า 238-239. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2540). **มนุษย์นิเวศวิทยา**. กรุงเทพฯ : คณะสงคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ เส็งประชา. (2541). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ดวงพันธ์ หรรษา และวรรณี พุธราวุฒิไกร. (2520). **ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทับทิม วงศ์ประยูร. (2526). **ประวัติและลัทธิเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ : วีเจพริ้นติ้ง.

นิภาภรณ์ ภูจำนงค์. (2542). **ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวัชรพลและถนนสายไหมต่อการพัฒนาทางกายภาพในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิยพรรณ (ผลวัฒนะ) วรรณศิริ. (2536). **มานุษยวิทยาเศรษฐกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เค ยู บุ๊ค เซ็นเตอร์.

บุญจง ขาวสิทธิวงษ์. (2542). **สิ่งแวดล้อมนิเวศวิทยาและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : ปทุมทิพย์.

ปทุมมาศ แดงบุปผา. (2535). **กลุ่มประชากรที่เป็นภาระทางสังคมของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประดิษฐ์ เทศแก้ว. (2543). **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนสองข้างทางหลวงสายท่าพระ-กสุมพิสัย กรณีศึกษาชุมชนบ้านสว่าง ตำบลดอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประยงค์ วังผา. (2554). “สิ่งแวดล้อม” . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.dpt.go.th/ITCitdb /txt/pop/urban4.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 3 มีนาคม 2554).

ปราณี อุทานวรพจน์. **(**2545**). ความโน้มเอียงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลคลองพระอุดมอันเนื่องมาจากโครงการสร้างสะพานข้ามแมท่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนเชื่อมต่อ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

เปรมจิต ลิมปะพันธุ์. (2547). **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. นนทบุรี : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.

พัทยา สายหู. (2526). **ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม**. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ.

พิชัย ผกาทอง. (2547). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรนิภา อ่อนเกิด. (2550). **การขยายตัวของเมืองต่อวิถีชีวิตชุมชนตำบลท่าทราย เขตเทศบาลนครนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรพรรณ สุรนันท์. (2522). **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนลาดกระบัง : ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงและผลของการขยายชุมชนไปสู่ชานเมืองกรุงเทพฯ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรวิทย์ ผาตินุวัติ. (2541). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกษตรกรรมจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พันธวัศ สัมพันธ์พานิช. (2541). **ผลกระทบที่มีต่อระบบวนเกษตรแบบสวนบ้าน บริเวณอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิศมัย พึ่งวิกรัย. (2538). **การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลางอันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทธนันท์ ไชยประภา. (2542). **การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มีชัย วรสายัณห์. (2535). **มนุษย์และสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ยุพดี เสตพรรณ. (2546). **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : พิศิษฐ์การพิมพ์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธีและคณะ. (2537). **การพัฒนาชนบท**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัชนีกร เศรษโฐ. (2538). **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. (2532). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย**. กรงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.

ราตรี พารา. (2540). **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.

ฤดีกร ทับทิมทอง. (2536). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมชานเมือง กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตบูรณะ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลักษณ์ เสงี่ยมจิตต์. (2543). **ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้างทาง : กรณีศึกษาทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สายกรุงเทพฯ - ชลบุรีสายใหม่**. ปริญญารัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

วศิน อิงคพัฒนากุล. (2548). **นิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อม**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วันชัย วัฒนศิริ. (2545). **ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างขยายทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท)**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

วันดี วิศาลโภคะ. (2533). **ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีต่อชุมชนชนบท เนื่องมาจากการสร้างทางหลวงชนบทหมายเลข 306 - 0 (ถนนรัตนาธิเบศร์) จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิกิพีเดีย. (2553). “ถนนนครอินทร์”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://th.wikipedia.org/wiki. (วันที่ค้นข้อมูล : 22 เมษายน 2553).

วิจิตร บุณยะโหตระ. (2554). “ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/subwater/sub.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 23 ตุลาคม 2554).

วิโรจน์ อยู่วนิชชานนท์. (2531). **การวิเคราะห์รูปแบบการขยายตัวของเมือง กรณีศึกษาเทศบาลเมือง นครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรีปริญญา รามโกมุท. (2525). **การบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภาชยันต์ สุภาวงศ์วันดี. (2549). **นโยบายผังเมืองกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน**. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สนิท สมัครการ. (2538). **วิธีการศึกษาสังคมกับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ, กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สมยศ ทุ่งหว้า. (2534). **สังคมชนบทกับการพัฒนาชนบท**. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางการศึก**ษา **วิเคราะห์และวางแผน**. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

_____. (2528). **สังคมวิทยาชนบท**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สัญญา ศรีคงทอง. (2546). **การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสทิ้งหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ตั้งแต่สมัยเรือเมล์ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2465-2546)**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**(พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมพันธ์ ไชยะ. (2536). **การขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สายหยุด จำทอง. (2511). **การพัฒนาเศรษฐกิจ**. มหาสารคาม : วิทยาลัยครูและวิทยาลัยการศึกษามหาสารคาม.

สายัณห์ มั่นมะโน. (2533). **การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2523 และ 2530**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิทธิชัย ตันธนะสฤษดิ์. (2541). **มลพิษสิ่งแวดล้อม**. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา, คณะวนศาสตร์, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิโรจน์ แดงภูมี. (2550). **ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการก่อสร้างทางหลวงพิเศษสายวงแหวนใต้ที่มีต่อผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมพื้นที่ 2 ข้างทาง**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี. (2554). "แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nonthaburi.doae.go.th/plan%20district.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 22 เมษายน 2554).

สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี. (2554). "ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nonthaburi:doae.go.th/page/htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 23 มีนาคม 2554).

สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. (2555). "แผนพัฒนาจังหวัด". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nonthaburi.go.th/POC/index_prov_dev.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 พฤษภาคม 2555).

สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร. (2545). **แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545-2549)**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร.

สำเริง แก้วเรืองฤทธิ์. (2551). *สถาบันสังคม*. **มนุษย์กับสังคม**. หน้า 93-94 . กรุงเทพฯ : นวสาส์นการพิมพ์.

สุธี สังข์หิรัญ. (2542). **การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนคูขุด ตำบลคูขุด อำเภอสทิ้งพระ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุนันทา สุวรรโณคม, ศิริวรรณ ศิริบุญ, จันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉายและชาญวิทย์ วสยางกูร. (2531). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับการพัฒนาประเทศ**. สถาบันประชากรศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริชัย หวันแก้ว. (2553). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. ใน **สังคมและวัฒนธรรม**, หน้า 155-156. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ ธีรศาศวัตและสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2529). **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : กรณีศึกษาบ้านโนนตะแบก**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อดิศร เสมแย้ม. (2540). **กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนชาวนาเป็นชุมชนเมือง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดุลย์ เชาว์วาทิน. (2527). **ผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากถนนชนบท**. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โอเคเนชั่น. (2555). “ประเพณีการทำบุญตักบาตรพระ 108”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.oknation.net/blog/print.php?id=352830. (วันที่ค้นข้อมูล : 22 พฤษภาคม 2555).

Yamane, Taro. (1967). **Statistic: An Introductory analysis.** 2nd ed. New York: Harper and Row.

บุคลานุกรม

จเร นิ่มนวล. (14 สิงหาคม 2553). กำนันตำบลบางคูเวียง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่ทำการกำนันตำบลบางคูเวียง 89/1 หมู่ที่ 5 ถ. ตลิ่งชัน-บางบัวทอง ต. ปลายบาง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

จำรัส สีน้ำเงิน. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 59/2 หมู่ที่ 2 ซอยแม่น้ำ 22 ต. บางไผ่ อ. เมือง จ. นนทบุรี.

จำนงค์ พุทธพินิจ. (15 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ชะเอม ลิลา. (15 ตุลาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 87/1 หมู่ที่ 3 ต. บางคูเวียง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ทองย้อย เณรถึงธรรม. (16 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 5 ต. บางคูเวียง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

นิพนธ์ เฟื่องดอกไม้. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดซองพลู ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

บุญช่วย ฉิมชาญเวช. (22 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 58/1 หมู่ที่ 1 ต. บางขนุน อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

บุญธรรม ปานอ่วม. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ต. บางขุนกอง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดซองพลู ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

บุญเรือน เงินแย้ม. (16 ตุลาคม 2554). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 25/8 หมู่ที่ 3 ถ. บางกรวย-ไทรน้อย ต. บางสีทอง อ. เมือง จ. นนทบุรี.

บุญส่ง มาเดช. (13 กันยายน 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 8/1 หมู่ที่ 4 ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ปฏิพัทธิ์ ทองสุข. (10 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ต. บางขุนกอง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ปทุม มะคำไก่. (17 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 3 ซอยวัติโชติการาม ถ. นครอินทร์ ต. บางไผ่ อ. เมือง จ. นนทบุรี.

ประเสริฐ ประเทืองคุณ. (17 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 71/25 หมู่ที่ 5 ซอยดงตาล 1/19 ถ. บางศรีเมือง ต. บางศรีเมือง อ. เมือง จ. นนทบุรี.

ผกามาศ นาคะปิ่น. (10 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ต. บางขนุน. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดบางขนุน อ. บงกรวย จ. นนทบุรี.

พงษ์พันธ์ คล้ายพงษ์. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ต. บางไผ่. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดซองพลู ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

พิชัย ฉิมชาญเวช. (15 ตุลาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 58/1 หมู่ที่ 1 ต. บางขนุน อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

พิเชษฐ์ พึ่งจีน. (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553). นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 63/2 หมู่ที่ 5 ต. บางคูเวียง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

เพียงใจ เทียมเมือง. (17 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 73/5 หมู่ที่ 2 ต. บางไผ่ อ. เมือง จ. นนทบุรี.

ลำเจียก มีแข็ง. (15 กันยายน 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 6 ซอยเขียวขจี ถ. นครอินทร์ ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

วัฒนา มาเถิด. (13 กันยายน 2553). กำนันตำบลบางสีทอง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง ต. บางสีทอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

วาสนา ชะงัก. (16 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต. บางขุนกอง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

วิเชียร โพธิ์สามต้น. (18 ตุลาคม 2554). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 71/17 หมู่ที่ 5 ต. บางศรีเมือง อ. เมือง จ. นนทบุรี.

สถาพร ช้างเถิด. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ต. บางขนุน. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดซองพลู ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

สนอง แช่มขลิบ. (17 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 5 ต. บางคูเวียง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

สมชาย พุ่มกลัด. (17 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 41หมู่ที่ 6 ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

สมนึก ฉิมชาญเวช. (13 กันยายน 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 58/1 หมู่ที่ 1 ต. บางขนุน อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

สมบูรณ์ จ้อยวรดิษฐ์. (13 กันยาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 63/1 หมู่ที่ 1 ต. บางขนุน อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

เสงี่ยม คล้ายยา. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ต. บางขนุน. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดซองพลู ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

สำราญ ปานอำพันธ์. (23 กันยายน 2553). ไวยาวัจกรวัดจำปา. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 3 ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

เสน่ห์ แก้วทับ. (22 สิงหาคม 2553). กำนันตำบลบางขุนกอง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ศรีบุญเรือง บุญอาสา. (18 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่วัดซองพลู ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ศิรินันท์ ต้อยปาน. (17 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 1 ต. บางขุนกอง อ. บางรวย จ. นนทบุรี.

อนุพงษ์ กันพุ่ม. (15 สิงหาคม 2553). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง. ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง ต. บางขุนกอง อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

อรวรรณ คล้ายบุญแย้ม. (16 สิงหาคม 2553). ผู้ให้สัมภาษณ์. นิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์. ผู้สัมภาษณ์. ที่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 2 ต. บางขนุน อ. บางกรวย จ. นนทบุรี.

ภาคผนวก ก

ภาพวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2 ประเพณีทำบุญตักบาตรพระ 108

ภาพที่ 3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นบ้านจัดสรร

ภาพที่ 4 สภาพสวนผลไม้ที่รกร้างรอนายทุนมาซื้อ

ภาพที่ 5 ห้างสรรพสินค้าในย่านถนนนครอินทร์

ภาพที่ 6 การจราจรที่ติดขัด

ภาพที่ 7 แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขินและเน่าเสีย

ภาพที่ 8 เสียงดังจากร้านอาหารสองข้างถนนนครอินทร์ยามค่ำคืน

ภาพที่ 9 ฝุ่นละออง ควันรถยนต์ การเผาขยะ

ภาพที่ 10 ขยะและสิ่งปฏิกูล

ภาคผนวก ข

-เทศบาลเมืองบางศรีเมือง

- ข้อมูลตำบลบางไผ่

- ข้อมูลตำบลบางสีทอง

- ข้อมูลตำบลบางขนุน

- ข้อมูลตำบลบางขุนกอง

- ข้อมูลบางคูเวียง

เทศบาลเมืองบางศรีเมือง

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง

เทศบาลตำบลบางศรีเมืองได้ประกาศยกฐานะจากสุขาภิบาลตำบลบางศรีเมือง เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2540 เทศบาลเมืองบางศรีเมือง ตั้งอยู่เลขที่ 1/4-6 ถนนท่าน้ำนนท์-วัดโบสถ์ดอนพรม ตำบลบางศรีเมือง อำเมือง จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 6.36 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วงที่ไหลผ่าน ปากคลองอ้อม จนถึงปากคลองบางสีทอง อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองนนทบุรี ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดนนทบุรี 9 กิโลเมตร (โดยประมาณทางตรง)

สภาพที่ตั้ง

ลักษณะพื้นที่ของเทศบาลเมืองบางศรีเมืองเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีน้ำหลากและท่วมในช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายนของทุกปี เฉพาะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและปากคลอง ติดแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตพื้นที่ของเทศบาล ทั้ง 6 สาย แต่เป็นลักษณะน้ำขึ้น – ลงตามอิทธิพลน้ำทะเลหนุน ส่วนพื้นที่ด้านในไม่ประสบปัญหาน้ำท่วมขัง เนื่องจากเทศบาลได้จัดทำเขื่อนกั้นน้ำชั่วคราว และใช้เครื่องสูบน้ำช่วยระบายน้ำหากมีฝนตกลงมาด้านในของเขื่อนกันน้ำ

ทิศเหนือ	ติดต่อ ตำบลสวนใหญ่ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแนวแบ่งเขต และตำบลไทรม้า มีแนวคลองอ้อมเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ตำบลสวนใหญ่ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแนวแบ่งเขต และตำบลบางไผ่ มีคลองบางสีทองเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศใต้	ติดต่อ ตำบลบางสีทอง มีคลองวัดแดงเป็นแนวแบ่งเขต และตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวยมีคลองบางกอกน้อยเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศตะวันตก	ติดต่อ ตำบลบางกร่าง มีคลองบางกร่างเป็นแนวแบ่งเขต

อาชีพ ธุรกิจ

เศรษฐกิจ มีลักษณะก้ำกึ่งกันระหว่างสังคมเมืองและสังคมเกษตรกรรม คือประกอบอาชีพรับราชการ รับจ้าง แต่ขณะเดียวกันจะมีสวนผลไม้ และค้าขายผลไม้เป็นอาชีพเสริม

การเกษตรกรรม

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชาชนในพื้นที่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,850 ไร่ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ มะม่วง กระท้อน มะละกอ กล้วย ขนุน

การพาณิชย์และบริการ

การค้า การบริการ ร้านค้าส่วนใหญ่เป็นร้านค้าปลีก สินค้าส่วนใหญ่เป็นเครื่องอุปโภค บริโภค การกระจายตัวของร้านค้าและบริการจะหนาแน่นบริเวณสองข้างถนนท่าน้ำนนทบุรี – บางกรวย

1. สถานประกอบการด้านพาณิชยกรรม สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่ง ตลาดสด 3 แห่ง ร้านค้าทั่วไปประมาณ 100 แห่ง

2. สถานประกอบการเทศพาณิชย์ สถานธนานุบาล 1 แห่ง ท่าเทียบเรือ 1 แห่ง

3.สถานประกอบการตาม พ.ร.บ.สาธารณสุข สถานที่จำหน่ายอาหารตาม พ.ร.บ. สาธารณสุข 135 แห่ง

การอุตสาหกรรม

มีโรงงานขนาดใหญ่และเล็กจำนวน 10 แห่ง

การศึกษา

โรงเรียนในสังกัดเทศบาล มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ มีผู้ดูแลเด็ก 9 คน จำนวนเด็กในความดูแล 124 คน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติระดับอนุบาล–ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 แห่ง ดังนี้ โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ จำนวนครูผู้สอน 31 คน นักเรียนชาย 551 คน นักเรียนหญิง 491 คน รวม 1,042 คน โรงเรียนวัดพุฒิปรางค์

ปราโมทย์ จำนวนครูผู้สอน 22 คน นักเรียนชาย 209 คน นักเรียนหญิง 206 คน รวม 415 คน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 แห่ง

การคมนาคม การจราจร

1. **การคมนาคมทางบก** มีถนนในเขตเทศบาล ความยาวทั้งสิ้น 47 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง 1 สาย ยาว 1.30 กิโลเมตร (วัดแดงถึงคลองบางกร่าง) ถนนและซอยภายในเขตเทศบาลมีทั้งหมด 90 สาย จำแนกเป็น ถนนสาธารณะ 50 สาย ถนนส่วนบุคคล 40 สาย เส้นทางหลัก คือ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ถนนท่าน้ำนนท์-วัดโบสถ์ดอนพรหม ถนนท่าน้ำนนท์ ถนนสุขาภิบาล 1

2. **การคมนาคมทางน้ำ** เทศบาลเมืองบางศรีเมืองมีแม่น้ำเจ้าพระยา, คลองบางกอกน้อย และคลองอ้อมเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก โดยได้จัดสร้างท่าเทียบเรือโดยสารบริเวณท่าน้ำเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีเรือข้ามฟากข้ามไปท่าน้ำนนทบุรี ซึ่งจะมีเรือด่วนจากนนทบุรีไปกรุงเทพเข้าเทียบตลอดทั้งวัน ประชาชนใช้เป็นทางสัญจรเป็นจำนวนมาก เป็นการช่วยแบ่งเบาการจราจรบนถนนสายหลัก เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในชั่วโมงเร่งด่วนเช้าและเย็น

ตำบลบางไผ่

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ที่ตั้ง

ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองนนทบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองนนทบุรี อยู่ห่างจากอำเภอเมืองนนทบุรี ประมาณ 6 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเทศบาลตำบลบางกรวย อำเภอเมืองนนทบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับเทศบาลตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อถึงฤดูน้ำเหนือบ่าพื้นที่ราบบางส่วนที่ไม่มีเขื่อนกั้นน้ำถูกน้ำท่วมได้รับความเสียหายและเมื่อถึงฤดูแล้งน้ำทะเลจะหนุนทำให้เกิดความเสียหายได้เช่นกัน

จำนวนประชากร

ตำบลบางไผ่มีประชากรทั้งสิ้น 7,954 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1465.05 คน/ตารางกิโลเมตร แยกเป็น ชาย 3,836 คน หญิง 4,118 คน

พื้นที่ป่า

ตำบลบางไผ่ไม่มีพื้นที่ป่าตามความหมายลักษณะป่าไม้ แต่การปลูกต้นไม้มีสภาพคล้ายป่า โดยเกษตรกรจะปลูกพืชหลายๆ ชนิด สลับสับหว่างตามใจชอบ ผสมผสานกันในพื้นที่แปลงเดียวกันไม้น้อยกว่า 10 ชนิด ซึ่งชาวบ้านจะเรียกกันว่าทำสวนแบบเบญจพรรณ

เส้นทางคมนาคม

ทางรถยนต์มีเส้นทางคมนาคมดังนี้ ถนนสายพระราม 5 (ถนนสายหลัก) ถนนบางกรวย – ไทรน้อย ถนนสายวัดสวนแก้ว – วัดเฉลิมพระเกียรติ ถนนสายการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเข้าตำบลบางสีทอง ถนนบางไผ่พัฒนา

ทางเรือข้ามฟากและทางรถโดยสารประจำทาง แม่น้ำเจ้าพระยาโดยเรือข้ามฟาก นั่งรถยนต์โดยสารสองแถว ไปวัดโชติการาม ถนนบางไผ่พัฒนา

ข้อมูลสาธารณูปโภค

สาธารณูปโภค ภายในตำบลบางไผ่ที่ให้บริการประชาชนในพื้นที่ประกอบด้วย หน่วยงานด้านการให้บริการด้านไฟฟ้า ได้แก่ การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่ ตั้งอยู่บนถนนสายบางกรวย-ไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ โดยได้รับกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต สามารถใช้บริการด้านไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน มีการติดตั้งโทรศัพท์ประจำบ้านใช้ 60% การประปานครหลวง 70% ประปาหมู่บ้าน 20% อื่นๆ 10%

ข้อมูลสิ่งก่อสร้าง

จำนวนสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นภายในตำบลบางไผ่ ประกอบด้วย โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 3 แห่ง บ้านจัดสรร อู่ซ่อมรถยนต์ ปั๊มน้ำมัน

ภัยธรรมชาติ

ในฤดูฝนช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน มีน้ำมากเกิดจากน้ำฝนและน้ำเหนือไหลหลากเป็นประจำทุกปี บางปีน้ำท่วมสูงมาก เช่น ในปี 2538 น้ำท่วม พื้นที่การเกษตรเสียหายประมาณ 90% หลังจากนั้นเกษตรกรได้เสริมคันกั้นน้ำสูงขึ้นกว่าเดิมจนถึงปัจจุบันก็ยังมีน้ำท่วมพื้นที่เกษตรกรเป็นบางแห่ง แต่ในขณะนี้เริ่มมีการช่วยเหลือของกรมชลประทานโดยการทำประตูกั้นน้ำเป็นบางส่วนแล้ว

พืชเศรษฐกิจ

ตำบลบางไผ่พื้นที่การเกษตรกรรมปลูกพืช 2 ชนิด คือ ไม้ผลและการทำไม้ดอกไม้ประดับไม้ผลที่เป็นพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ทุเรียน มังคุด กล้วยหอม กล้วยน้ำว้า มะปราง ขนุน มะพร้าว มะม่วง มะนาว หมาก ไม้ดอกไม้ประดับ มีการปลูกในกระถางเพราะรายได้ดีกว่าไม้ตัดดอก มีทั้งไม้ไทยโบราณหายากและพันธุ์ไม้ต่างประเทศ เช่น ต้นมหัศจรรย์ ไม้ใบ ปาล์ม ชวนชม ส้มเช้งด่าง บอนไซ หน้าวัว บอนสี ชาฮกเกี้ยน ว่านมงคลและว่านสมุนไพร

สัตว์เศรษฐกิจ

มีเกษตรกรจำนวน 43 ราย ที่เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ ดังนี้ ไก่พื้นเมือง 1,236 ตัว ไก่ไข่ 135 ตัว เป็ด 23 ตัวรวมทั้งหมด 1,393 ตัว

พืชพื้นเมือง

ตำบลบางไผ่เป็นแหล่งพันธุ์ไม้ผลพื้นเมืองของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีไม้ผลพันธุ์พื้นเมืองหลายชนิด เป็นที่นิยมบริโภคของชุมชนในท้องถิ่น เช่น ทุเรียน ชื่อพันธุ์ลวง กบตาขำ กบชาย กบแม่เฒ่า กบตาเฒ่า จอกลายสาวชม ย่ามะหวาด เม็ดใน ยายปราง ซึ่งพันธุ์เหล่านี้ ถูกน้ำท่วมเสียหายประมาณ 80% เมื่อปี 2538 ส่วนที่เหลือเกษตรกรไม่ค่อยขยายพันธุ์ เพราะต้นแก่ลำต้นสูงการขยายพันธุ์ทำได้ยาก

การใช้ที่ดิน

การใช้พื้นที่ปลูกในตำบลบางไผ่เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกไม้ผลเป็นหลัก เช่นทุเรียน มะม่วง ส้มโอ มะพร้าว กล้วยหอม มะนาว กระท้อน และไม้ผลอีกหลายชนิด โดยวิธีการใช้พื้นที่ปลูกนั้นเกษตรกรจะปลูกไม้ผลหลายๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน ส่วนเกษตรกรบางรายก็มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกเป็นไม้ประเภทไม้จัดสวน เช่น เข็มสามสี เทียนทอง แสงจันทร์ ฟิโรทอง กุหลาบ และไม้ดอกไม้ประดับอีกหลายชนิด แต่ในขณะเดียวกันมีการขยายตัวของเมืองที่อยู่อาศัยทำให้ตำบลบางไผ่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยลงเนื่องจากเกษตรกรขายที่ให้กับนายทุนถ้าได้ราคาที่พอ

ระบบการผลิต

ไม้ผลพื้นที่ตำบลบางไผ่เป็นพื้นที่สวนแบบผสมผสานมีการปลูกพืชหลายชนิด เป็นระดับในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการทำสวนของเกษตรกรในพื้นที่สืบต่อกันมา สวนแบบอนุรักษ์

ธรรมชาติ โดยปลูกพืชต่างระดับอาศัยเกื้อกูลกันและกันได้ใบพืช เศษพืช เป็นอินทรีย์บำรุงดินเป็นอย่างดี ระบบการเก็บน้ำใช้ในพื้นที่ในท้องร่องสวนไว้ใช้ได้ตลอดปี โดยสามารถควบคุมระดับน้ำจากการสูบน้ำจากคลองซอย เมื่อต้องการหรือปล่อยทิ้งทางท่อระบายน้ำหรือสูบออกหากเกินความต้องการ โอกาสขาดน้ำมีน้อยมาก

ไม้ดอกไม้ประดับ มีการปลูกในกระถางหรือเข่ง เป็นพันธุ์ไม้ไทย ไม้จัดสวน ไม้หายาก พันธุ์ไม้โบราณและไม้ต่างประเทศ เพื่อสะดวกในการซื้อ-ขาย และการขนย้าย

เทคโนโลยีการผลิต

ในการใช้เทคโนโลยีการผลิตไม้ผลและไม้ดอกไม้ประดับของตำบลบางไผ่ ประเภททุเรียน มะม่วง ส้มโอ มังคุด มะนาว พันธุ์ที่ใช้พันธุ์ส่งเสริมที่ทางราชการแนะนำ การปฏิบัติดูแลมีการให้น้ำอาทิตย์ละประมาณ 1-2 ครั้ง เนื่องจากต้นโตแล้วจะให้สม่ำเสมอช่วงก่อนออกดอก 1 เดือน และหลังจากติดผลเป็นผลขนาดเล็ก การให้ปุ๋ยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 รวมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และมีการลอกเลนจากท้องร่องขึ้นทับดินเก่าหลังร่วงเพื่อปรับสภาพให้ดินดีขึ้น

ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ขนาดการถือครองที่ดิน ตำบลบางไผ่มีพื้นที่ทั้งหมด 5.62 ตารางกิโลเมตร (3,507 ไร่) เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 2,287 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 65 ของพื้นที่ทั้งหมด

สิทธิในที่ดินทำกิน

โดยเฉลี่ยสิทธิในที่ทำกินรวมทั้งที่อยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่ 2.34 ไร่

จำนวนแรงงาน

จำนวนแรงงานที่ยังคงดำเนินกิจกรรมและเดินทางไปทำอาชีพอื่นนอกพื้นที่นอกเหนือจากอาชีพประจำที่เป็นรายได้หลักของครอบครัวได้แก่อาชีพนอกภาคเกษตร เช่น รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย อื่นๆ ปรากฏว่ายังคงมีแรงงานที่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยชราหรือเกษียณอายุราชการ วัยหนุ่มสาวที่จบการศึกษาและอยู่ในระหว่างการว่างงาน เฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน

เป้าหมายของการทำฟาร์ม

เนื่องจากสภาพพื้นที่ตำบลบางไผ่มีลักษณะเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ชานเมืองประกอบกับเมื่อปี 2538 ประสบอุทกภัยทำให้สวนผลไม้ล่ม เกิดความเสียหายและประสบกับการขาดทุนในการทำอาชีพการเกษตร ดังนั้นเป้าหมายของการทำฟาร์มในช่วงหลังปี 2538 เป็นต้นมา จึงมีลักษณะของสวนผสมโดยมีเป้าหมาย คือ เพื่อมิให้สวนเดิมเป็นสวนร้างและดำเนินการเป็นอาชีพเสริมรายได้หลักของครอบครัว

เทคนิควิธีการผลิต

ใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม คือ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานจากบรรพบุรุษ ได้แก่ การยกร่องสวนเพื่อกันน้ำในฤดูน้ำหลากและใช้ใบทองหลางที่มีการปลูกอย่างแพร่หลายในพื้นที่หมักเป็นปุ๋ยพืชสด กลบโคนต้นแล้วสาดเลนในท้องร่องสวนกลบโคนต้นอีกครั้งหนึ่งทำให้ทุเรียนและผลไม้ต่างๆ ที่ปลูกมีการเจริญเติบโตเร็วและรสชาดดี สัตว์ที่ใช้แรงงาน เครื่องจักรการเกษตรและปัจจัยการผลิต เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ เครื่องตัดหญ้า เครื่องรดน้ำ

การรวมกลุ่มเกษตรกรและเงินทุนของกลุ่ม

แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ทั้งของรัฐและเอกชน แหล่งเงินกู้นอกระบบ กองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและผลการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้รับกองทุนหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท ทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้รับการสนับสนุนแล้วโดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการตามมติชุมชน ผู้ที่กู้เงินกองทุนจะร่วมกันพิจารณาวงเงินกู้ และดอกเบี้ยตามมติของสมาชิกกองทุนกระตุ้นเศรษฐกิจ หมู่บ้านละ 100,000 บาท ให้สมาชิกกู้ดำเนินงานในรูปกลุ่มโดยสมาชิกรวมกลุ่มกู้ไปปรับปรุงอาชีพต่างๆ เช่น ค้าขาย ซ่อมรถจักรยานยนต์ ซ่อมรถยนต์ ฯลฯ

ข้อมูลด้านสังคม

จำนวนประชากรและครัวเรือน

ประชากรในตำบลบางไผ่มีจำนวนทั้งสิ้น 7,923 คน แยกเป็นชาย 3,820 คน หญิง 4,103 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,465.06 คน / ตารางกิโลเมตร

พื้นที่/สถานะการถือครอง

มีพื้นที่ทั้งหมด 5.61 ตารางกิโลเมตร (3506.25 ไร่) แบ่งเป็นพื้นที่ใช้ทำการเกษตร 2,287 ไร่ เป็นส่วนผลไม้และที่พักอาศัย 1219.25 ไร่

ประวัติความเป็นมาของสมาชิกในชุมชน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

ตำบลบางไผ่ เหตุที่ได้ชื่อว่าตำบลบางไผ่นั้นมีเรื่องเล่าสืบกันมาว่าในสมัยก่อนพื้นที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตรงข้ามกับวัดเขมาภิรตารามบริเวณนี้เป็นแหล่งผลิตตลุ่ม ซึ่งเป็นเครื่องใช้ที่ทำจากไม้ไผ่ ด้วยเหตุว่าริมสองฝากคลองบริเวณนั้นมีไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตกลุ่ม ทำให้ชาวบ้านอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงต่างพากัน เรียกชื่อบริเวณนั้นว่า **"บางไผ่"** คลองซอยที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาก็เรียกว่าคลองบางไผ่ เป็นคลองที่ใช้สัญจรระหว่างจังหวัดนนทบุรีกับตำบลบางไผ่ เมื่อทางราชการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ตำบล ตั้งชื่อว่า บางไผ่ ปัจจุบันในตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองนนทบุรี

ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมและอิทธิพลทางความคิด

ชุมชนยังยึดประเพณีและพิธีกรรมตามแบบไทยกลางอย่างเคร่งครัด เช่น ประเพณีสงกรานต์ ให้ความสำคัญผู้สูงอายุในท้องถิ่น ประเพณีลอยกระทง มีค่านิยมในเรื่องการทำบุญบางรายขายที่ดินสร้างถาวรวัตถุ เพื่อพระพุทธศาสนาหลายล้านบาท เพราะความเชื่อที่ว่า ถ้าทำบุญทำทานมาก ชาติหน้าจะสบาย

ศาสนา

ประชาชน 100% นึกถึงศาสนา ยึดเหนี่ยวในหลักศาสนาพุทธ เรื่องการทำบุญ ตามวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันพระ และทำบุญตักบาตรเป็นประจำ ด้วยศรัทธาแรงกล้าในประเพณีทางศาสนา

การศึกษา

ประชาการในเขตตำบลบางไผ่ มีจำนวนผู้อ่านออกเขียนได้ 100% ระดับการศึกษาของประชากรในพื้นที่เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนเอกชน 1 แห่ง วัด 8 แห่ง

ผู้นำตามธรรมชาติและกลุ่มตามธรรมชาติ

ทุกหมู่บ้านจะมีผู้นำตามธรรมชาติ ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุในชุมชนที่มีฐานะดี หมู่บ้านละ 1-3 ราย สำหรับเป็นที่ปรึกษาและไกล่เกลี่ย เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนส่วนกลุ่มอื่นที่รวมตัวกันตามธรรมชาติ ก็จะเป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีการทำอาชีพเหมือนกัน กลุ่มละ 5-10 คน เพื่อให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ ผู้นำกลุ่มก็จะได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพนั้นๆ แต่ในปัจจุบันชุมชนมักมีความแตกแยก เนื่องจากระบบการเมืองในท้องถิ่นมีผลทำให้ขาดความรัก ความสามัคคีในชุมชนแม้แต่เครือญาติของกลุ่มก็ยังมีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ

ประกอบด้วยองค์กรหลายองค์กร ที่มีลักษณะและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่แตกต่างทางด้านกิจกรรมขององค์กร ได้แก่

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่มกัน ดำเนินกิจกรรมรับความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรที่จะส่งผลถึงการเพิ่มรายได้และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กร เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรได้รวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรม ด้านการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ของครอบครัว รวมทั้งจัดทำเป็นศูนย์จำหน่าย ไม้ดอกไม้ประดับของสมาชิก

ปัญหาของชุมชน

น้ำเสียเนื่องมาจากงานอากรและบ้านจัดสรร ได้ปล่อยน้ำทิ้งสู่แม่น้ำลำคลองไทยไม่มีการพักก่อน ซึ่งมีผลทำให้น้ำเน่าเสีย ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ และประชาชนตามแนวแม่น้ำลำคลอง

ด้านการคมนาคมไม่สามารถ เช่น ถนนทางบางช่องทรุดตัว และเป็นหลุมเป็นบ่อทำให้เกิดอันตรายได้

เกษตรกรใช้ประโยชน์จากที่ดินพ้อง บางส่วนเป็นที่รกร้างวางเปล่า และบางส่วนของที่ดินได้ถูกเปลี่ยนมือเป็นของนายทุน

เกษตรกรยังมีระบบการผลิตแบบดั่งเดิม การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีน้อย ไทยอ้างว่าต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ใช้ต้นทุน

ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ มีปริมาณต่ำ แก่ในขณะเดียวกันเป็นผลผลิตที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากแบบการผลิตและเป้าหมายการจัดการทำฟาร์มของเกษตรกรยังไม่มีประสิทธิภาพและยังมีเป้าหมายที่แน่นอนในช่วงการผลิต

ด้านเศรษฐกิจ

1. ขนาดการถือ ครองที่ดินทางการเกษตรน้อยลง เนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจ บ้านจัดสรร ร้านอาหารและแหล่งธุรกิจอื่น ๆ เกษตรกรจึงมีการแบ่งขาย เพื่อนำเงินที่ได้ไปทำเป็นธุรกิจซึ่งบวกภาคเกษตรกร

2. เทคนิคและวิธีการผลิต ยังใช้วิธีการแบบดั้งเดิม และการส่งเสริมจากทางภาคเกษตรยังไม่ทั่วถึง

3. ข้อมูลทางด้านการตลาดไม่ดี ขาดตลาดกลาง ผลิตแล้วขายในตลาดท้องถิ่นขายให้กับพ่อค้าคนกลาง มักจะถูกกดราคา

4. ชุมชนยังขาดการทำงานแบบงานกลุ่ม พอมีส่วนช่วยซึ่งกันและกันการดำเนินกิจกรรมทางด้านการเกษตรยังเป็นแบบส่วนตัว ไม่มีการจัดทำฟาร์มแบบระบบพึ่งพาอาศัยแบบแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี่ ใหม่ ๆ ซึ่งกันและกัน

ศักยภาพของชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น จุดขายของท้องถิ่น)

ชุมชนในพื้นที่ตำบลบางไผ่ ประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทางด้านการทำสวนผลไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ทุเรียน มะม่วง มังคุด ส้มโอ มะนาว กระท้อน ชมพู่ กล้วย ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นผลไม้ที่มีรสชาดดีและสามารถนำออกจำหน่ายต่อผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากสภาพที่ดินขงตำบลบางไผ่เหมาะที่จะทำการเกษตร โดยจะมีการลอกเลนจากท้องร่องขึ้นมาจากท้องร่องทำดินเก่าหลังร่องเพื่อปรับสภาพดินให้ดีขึ้น เพราะดินจากท้องร่องจะมีอินทรีย์วัตถุที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูง ทำให้ไม้ผลเกิดความเจริญงอกงามและให้ผลผลิตสูง โดยเฉพาะทุเรียนจะมีคุณภาพและรสชาดเป็นที่ต้องการทั้งในและต่างประเทศ

วิสัยทัศน์ของบุคคล

1. อยากให้ในชุมชนมีตลาดกลางรับซื้อผลผลิตของเกษตรที่ผลิตได้ภายในชุมชน และรับซื้อในราคาที่เป็นธรรม ทั้งต่อเกษตรกรผู้ปลูกและต่อผู้บริโภคโดยตรง

2. อยากเป็นชุมชนมีเขื่อนกั้นแนวน้ำท่วม ทั่งที่เพื่อถึงฤดูน้ำหลากเกษตรกรจะได้ไม่ประสบกับปัญหาน้ำท่วมแปลงพืชผล

3. อยากให้มีการลอกลำคลองที่ให้ในการสัญจร เพราะทุกวันนี้ขึ้นเป็นและทางหน้าหลังไม่มีน้ำไว้ให้ทำการเกษตรและอุปโปโภคบริโภค

4. อยากให้มีการจัดแบบสาธารณูปโภคให้ทั่วถึง เช่น ไฟสาธารณะยังไม่ทั่วถึงในเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ถนนบางแหล่งทรุดตัว เป็นทรุมเป็นบ่อ โทรศัพท์สาธารณะ และแบบประปา

5. อยากให้ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมทางด้านการเพิ่มและผลิต คุณภาพของผลผลิต และจัดหาตลาดให้

6. อยากให้สถานบริการสาธารณะสุข มีศักยภาพเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

ตำบลบางสีทอง

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ	อยู่ห่างจากอำเภอบางกรวย ประมาณ 5 กิโลเมตร
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลบางกร่างกับตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองนนทบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย

เนื้อที่ ตำบลบางสีทองทั้งหมดประมาณ 5.8 ตารางกิโลเมตร (1,494 ไร่)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน(หลัง)	จำนวนราษฎร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	วัดไทร	450	465	543	978
2	วัดบางอ้อยช้าง	489	521	594	1,519
3	วัดแดงประชาราษฎร์	1,347	1,626	1,961	3,587
4	วัดรวกบางสีทอง	436	733	786	1,519
5	วัดโคนอน	597	533	596	1,129
	รวม	3,319	3,878	4,450	8,328

ภูมิประเทศ

ตำบลบางสีทอง เป็นที่ลุ่มอ่างกระทะ พื้นที่ทำการเกษตรปลูกไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชสวน อื่น ๆ และหมู่บ้านจัดสรร เมื่อถึงฤดูน้ำเหนือบ่าพื้นที่ราบบางส่วนที่ไม่มีเขื่อนกั้นน้ำ ถูกน้ำท่วมได้รับความเสียหาย ในช่วงปี 2538 –2539 น้ำท่วมทั้งตำบล

เขตปกครอง

เขตปกครอง มีพื้นที่ทั้งหมด 5.8 ตารางกิโลเมตร ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง คือ พื้นที่ของตำบลบางสีทอง จำนวน 5 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบจำนวนประชากรย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ.2548 – 2550)

ประชากร	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550
เพศชาย	3,318	3,562	3,798
เพศหญิง	3,822	4,027	4,336
รวม	7,203	7,589	8,134

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพโดยทั่วไปของชาวสวน บางส่วนเป็นข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ย 35,000.- บาท /คน/ ปี

หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

ปั๊มน้ำมัน 1 แห่ง ปตท.(บริษัทสมศรีรื่น) ซุปเปอร์มาร์เก็ต 2 แห่ง

สถานประกอบการด้านบริการ

สถานที่จำหน่ายอาหารตาม พ.ร.บ. สาธารณสุข จำนวน 12 แห่ง สถานที่สะสมอาหารตาม พ.ร.บ. สาธารณสุข จำนวน 14 แห่ง (ข้อมูล จากส่วนการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง ณ 31 สิงหาคม 2548)

การอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 10 โรงงาน แบ่งเป็นประเภทของอุตสาหกรรม ดังนี้ โรงงานผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเคมี เครื่องอุปโภคบริโภค บริษัทเอส.ซี.ซี. จำกัด 99/3 หมู่ 4 ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ

โลหะกำพล ศรีไท 41/5 หมู่ 3 ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสิ่งทอ บริษัททอมมาติน วอซซิ่ง จำกัด 4/2 หมู่ 3 เฟอร์นิเจอร์แสงวัฒนาเฟอร์นิเจอร์ 51 หมู่ 5 โกดังเก็บของเก่า สมควร อารยะ 197/6 หมู่ 2 ดำรงค์ศักดิ์ สมวงค์ 37/15 หมู่ 4 โรงงานอาหารสุนัข สมชัย พึ่งยนต์ 37/3 หมู่ 4 โรงไม้ เจริญชัย ไตรสารวัฒนะ 23/14 หมู่ 5 อภิเชษฐ รวิรกุล 43/4 หมู่ 5 โรงงานตู้เชื่อมไฟฟ้า พ.ต.ท.พีระ วิชากรกุลโรงงานกล่องใส่จิวเวอร์รี่

สภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้ จบการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 75 และกำลังศึกษาในระดับต่างๆ อีกร้อยละ 25

การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง โรงเรียนวัดรวก โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง โรงเรียนประสาทวิทยา โรงเรียนรัตนบัณฑิตวิทยา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านวัดบางอ้อยช้าง จำนวน 1 แห่ง ห้องสมุดวัดโคนอน จำนวน 1 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด / สำนักสงฆ์ 5 แห่ง

การสาธารณสุข

โรงพยาบาลของรัฐ สถานีอนามัยประจำตำบล/ หมู่บ้าน 1 แห่ง

ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

ไม่มีสถานีตำรวจและสถานีดับเพลิง มีจุดตรวจวัดแดงประชาราษฎร์ 1 แห่ง แยกวัดบางอ้อยช้าง 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม เส้นทาง คสล.17 สาย เส้นทางลาดยาง 2 สาย เส้นทางหินคลุก ลูกรัง ดิน 7 สาย ทางเดินเท้า 5 แห่ง สะพานไม้ 1 แห่ง เขื่อนกันดิน 1 เขื่อน

การโทรคมนาคม

โทรศัพท์ มีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน

ข้อมูลถนนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

ถนนที่เป็นคอนกรีต

ที่	ชื่อถนน	หมู่	ปีที่ดำเนินการ	ผิวจราจรกว้าง	ขนาดยาว	พื้นที่รวม (ตร.ม.)
1	ซอยวัดแดง	3	2546	4 เมตร	800	4,000
2	หมู่บ้านเยาวพรรณ	3	-	4 เมตร	1500	7,500
3	ซอยอุษาเทวี	3	2545	4 เมตร	250	1,250
4	ซอยร่วมวงศ์พัฒนา	3	-	4 เมตร	600	3,000
5	ซอยบุนนาค	4	-	4 เมตร	772	3,860
6	ซอยยิ้ม	4	2545	4 เมตร	600	3,000
7	ซอยวัดรวก	4	-	4 เมตร	1,000	5,000
8	ซอยวัดบางอ้อยช้าง	2	-	4 เมตร	800	4,000
9	หมู่บ้านสำเร็จวิลล์	5	-	4 เมตร	150	750
10	หมู่บ้านเกษราวิลล์	5	-	4 เมตร	341	1,705
11	ซอยวัดโคนอน	5	-	4 เมตร	80	400
12	ซอยแสงรื่น	1	-	4 เมตร	600	3,000
13	ซอยสุขมาก	1	2548	4 เมตร	350	1,750
14	ซอยอัยการ	4	2548	4 เมตร	150	7,500
15	ซอยลิ้นจี่	3	2546	4 เมตร	100	400
16	ซอยชุมชนวัดไทร	1	-	4 เมตร	500	2,000
17	ข้างอบต.	1	2546	4 เมตร	60	240

เส้นทางเดินเท้า คสล.

ลำดับที่	ชื่อ	หมู่ที่	ผิวจราจรกว้าง(เมตร)	ขนาดยาว (เมตร)	พื้นที่รวม (ตร.ม.)
1.	ชุมชนวัดไทร	1	1.05	900	945
2.	ชุมชนบางอ้อยช้าง	2	1.05	1,500	1,575
3.	ชุมชนวัดแดง	3	1.05	1,000	1,050
4.	ชุมชนวัดรวก	4	1.05	500	525
5.	ชุมชนวัดโคนอน	5	1.05	400	420

เส้นทางลาดยาง

ที่	ชื่อ	หมู่ที่	ผิวจราจรกว้าง (เมตร)	ขนาดยาว (เมตร)	พื้นที่รวม (ตร.ม)
1	บางกรวย-ไทรน้อย	2-5	6	2,800	16,800
2	วัดสำโรง-วัดโคนอน	1,5	5	2.100	10,500

เส้นทางลูกรัง หินคลุก ดิน

ที่	ชื่อ	หมู่ที่	ผิวจราจรกว้าง (เมตร)	ขนาดยาว (เมตร)	พื้นที่รวม (ตร.ม)
1	ซอยลิ้นจี่	3	4	200	800
2	ซอยแสงรื่น	1	4	600	2,400
3	ซอยวัดไทร ซอย 3	1	4	200	800
4	ชุมชนวัดไทร ซอย 4	1	4	70	280
5	ซอยอเนกประสงค์	2	4	700	2,800
6	ซอยไชโย	3	4	250	1,000
7	ซอยตาจันทร์	5	4	300	1,200

ตารางแสดงข้อมูลสะพานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

สะพาน คสล.

ที่	ชื่อสะพาน	ขนาดความกว้าง	ขนาดความยาว	พื้นที่รวม
1.	สะพานวัดไทร	7.00 เมตร	11.00 เมตร	77.00 เมตร

สะพาน ไม้

ที่	ชื่อสะพาน	ขนาดความกว้าง	ขนาดความยาว	พื้นที่รวม
1.	สะพานข้ามคลองบ้านกำนันเฉลิม	1.40 เมตร	10.00 เมตร	14.00 เมตร

ตารางแสดงข้อมูลเขื่อนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

ที่	ชื่อเขื่อน	ขนาดความกว้าง	ขนาดความยาว	พื้นที่รวม
1.	เขื่อน คสล.ข้างวัดไทร	0.30 เมตร	200 เมตร	-

แหล่งน้ำธรรมชาติ (คลอง 37 สาย)

ตารางแสดงข้อมูลทางระบายน้ำธรรมชาติในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

ที่	ชื่อคลอง	ขนาดความกว้าง	ขนาดความยาว	พื้นที่รวม
1	คลองสายบัว	3 เมตร	516 เมตร	1,290 ตร.ม.
2	คลองตาเตี่ยม	2 เมตร	110 เมตร	165 ตร.ม.
3	คลองยายเมี้ยน	1.5 เมตร	86 เมตร	107.50 ตร.ม.
4	คลองวัดไทร หมู่ 1	4.5 เมตร	1,127 เมตร	4,226.25 ตร.ม.
5	คลองวัดไทร (ซอย 1)	4.5 เมตร	100 เมตร	125 ตร.ม.
6	คลองวัดไทร (ซอย 2)	1.5 เมตร	350 เมตร	437.50 ตร.ม.
7	คลองโพธิ์	3.5 เมตร	667 เมตร	1,834 ตร.ม.
8	คลองตาเทียบ	1.5 เมตร	522 เมตร	625.50 ตร.ม.

9	คลองยายอรุณ	1.5 เมตร	450 เมตร	562.50 ตร.ม.
10	คลองยายจีน	2.5 เมตร	968 เมตร	1,936 ตร.ม.
11	คลองศาลเจ้า	1.5 เมตร	870 เมตร	1,305 ตร.ม.
12	คลองตาทัน	1.5 เมตร	60 เมตร	75 ตร.ม.
13	คลองหมอจำปี	2 เมตร	906 เมตร	1,359 ตร.ม.
14	คลองข้างบ้านผู้ใหญ่พิมพา	2 เมตร	50 เมตร	87.50 ตร.ม.
15	คลองนายอำนวย	2 เมตร	314 เมตร	431.75 ตร.ม.
16	คลองตานาม	2 เมตร	350 เมตร	481 ตร.ม.
17	คลองยายจ่าง	2 เมตร	456 เมตร	627 ตร.ม.
18	คลองตาหมอวัน	2 เมตร	665 เมตร	997.50 ตร.ม.
19	คลองวัดแดง	2.5 เมตร	1,004 เมตร	2,008 ตร.ม.
20	คลองวัดสนามร้าง	1.5 เมตร	237 เมตร	444 ตร.ม.
21	คลองสุขาภิบาล 1	2.5 เมตร	220 เมตร	385 ตร.ม.
22	คลองยายขวัญ	1.5 เมตร	445 เมตร	556 ตร.ม.
23	คลองวัดรวก	1.5 เมตร	280 เมตร	350 ตร.ม.
24	คลองนายสุดใจ	2 เมตร	80 เมตร	120 ตร.ม.
25	คลองนายช่อ	2 เมตร	90 เมตร	135 ตร.ม.
26	คลองตาพูน	2 เมตร	55 เมตร	82.50 ตร.ม.
27	คลองนายวินัย	2 เมตร	202 เมตร	303 ตร.ม.
28	คลองนางละมัย	2 เมตร	70 เมตร	105 ตร.ม.
29	คลองตาหมึก	2 เมตร	55 เมตร	82.50 ตร.ม.
30	คลองมหาพงษ์	2 เมตร	123 เมตร	184.50 ตร.ม.
31	คลองบางสีทอง	4 เมตร	1,300 เมตร	4,550 ตร.ม.
32	คลองตาจันทร์	1.5 เมตร	200 เมตร	250 ตร.ม.
33	คลองวัดโคนอน	2 เมตร	372 เมตร	372 ตร.ม.
34	คลองยายนี	2 เมตร	80 เมตร	180 ตร.ม.
35	คลองครูฤทธิ์	2 เมตร	420 เมตร	630 ตร.ม.
36	คลองตาฉ่อง	1.5 เมตร	148 เมตร	185 ตร.ม.
37	คลองหน้าซอยร่วมวงศ์พัฒนา	2.5 เมตร	700 เมตร	1,225 ตร.ม.

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นหมู่บ้านจัดสรรและชุมชน

ข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

1. ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง สามารถให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอย มีรถจัดเก็บขยะจำนวน 1 คัน จัดเป็นน้ำหนักประมาณวันละ 10 ตัน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทองให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้กำจัดขยะมูลฝอย

การจัดการขนส่งมวลชน

1. รถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้างประจำทางสายวัดรวก – ท่าน้ำนนท์ สายแยกพระราม 7 - แยกวัดบางอ้อยช้าง

2. รถยนต์หกล้อรับจ้างประจำทางอำเภอบางกรวย – ท่าน้ำนนท์

3. รถจักรยานยนต์รับจ้าง จำนวน 2 แห่ง

การประปา

มีการใช้น้ำประปาประมาณ 2,805 ครัวเรือน โดยได้รับบริการจากการประปาบางใหญ่

การไฟฟ้า

มีการใช้ไฟฟ้าประมาณ 2,805 ครัวเรือน โดยคิดเป็นพื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้า ร้อยละ 100 ของพื้นที่ทั้งหมดและมีไฟฟ้าสาธารณะแบบ HIGH MAST ส่องสว่าง 16 จุดได้แก่ หน้าองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง ปากซอยแสงรื่น หน้าวัดโคนอน หน้าหมู่บ้านสำเร็จวิลล์ หน้าปากซอยวัดรวก หน้าวัดแดง หน้าหมู่บ้านเยาวพรรณ หน้าหมู่บ้านนนทรี 1 หน้าหมู่บ้านนนทรี 3 หน้าหมู่บ้านปัญญิญา หน้าหมู่บ้านเกษราวิลล์ หน้าหมู่บ้านรรินธร ชุมชนวัดไทร สามแยกวัดไทร ปากซอยร่วมวงศ์พัฒนา ปากซอยสุขมาก

สถานที่ท่องเที่ยว

วัดบางอ้อยช้าง หมู่ที่ 2

หมู่บ้านปลอดยาเสพติด

หมู่ที่ 1 บ้านวัดไทร หมู่ที่ 2 บ้านบางอ้อยช้าง

สถานการณ์การพัฒนา

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหา เขตทางสาธารณะไม่ชัดเจน ถนนสาธารณะเป็นซอยตันยากต่อการอำนวยความ สะดวกกับประชาชนในช่วงเวลาก่อสร้าง งบประมาณมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านการพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์

ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการ ดูแลบ้านเรือนและชุมชนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ทำให้เกิด ปัญหาโรคติดต่อต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่างๆ มีจำนวนไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอ

ปัญหาอุปสรรค พื้นที่ของตำบลเป็นเมืองกึ่งชนบท มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นใหม่จำนวนมาก

การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่เป็นแอ่งกระทะ น้ำท่วมขัง พื้นที่ยังมีท่อระบายน้ำไม่ทั่วถึง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการดูและบ้านเรือนและชุมชนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม บางคลองยังเกิดน้ำเสีย งบประมาณพัฒนาไม่เพียงพอ

ปัญหาความเจริญขยายเข้ามาในพื้นที่อย่างรวดเร็วเกิดความไม่เป็นระเบียบด้านผังเมืองและประชาชนดำเนินชีวิตต่างคนต่างอยู่

ด้านการเมืองการปกครอง

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นประโยชน์และขาดจิตสำนึกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น ขาดแคลนบุคลากรทางด้านกฎหมาย

ปัญหาอุปสรรคความเจริญขยายตัวอย่างรวดเร็วจากชุมชนชนบทเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นใหม่จำนวนมาก ประชาชนต่างคนต่างอยู่ งบประมาณ

ตำบลบางขนุน

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ที่ตั้ง

ตำบลบางขนุน อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอบางกรวย มีพื้นที่ทั้งหมด 2,950 ไร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางกรวยตามระยะทาง ถนนบางกรวย- จงถนอม 1 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เทศบาลตำบลบางกรวย

ทิศใต้ ติดต่อกับ อบต. บางขุนกอง และ อบต.มหาสวัสดิ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลปลายบาง และอบต.มหาสวัสดิ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อบต.บางขุนกอง

จำนวนหมู่บ้านมี 5 หมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อ	รวมประชากร	ชาย	หญิง	ครัวเรือน
หมูที่ 1	บ้านบางขนุน	403	178	225	101
หมู่ที่ 2	บ้านตากแดด	392	181	211	94
หมู่ที่ 3	บ้านวัดสัก	908	427	481	261
หมู่ที่ 4	บ้านคลองวัดสัก	373	161	212	111
หมู่ที่ 5	บ้านพระธาตุ	482	221	261	90

สภาพภูมิประเทศ

ตำบลบางขนุน สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม การประกอบอาชีพการเกษตรจึงจำเป็นต้องยกร่องสวนก่อน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ จะปลูกไม้ผล และไม้ดอกไม้ประดับ และกิ่งพันธุ์ไม้

พื้นที่ป่า

ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ แต่มีการปลูกไม้ยืนตามถนน วัด และโรงเรียน

อุณหภูมิ

ตำบลบางขนุนมีอุณหภูมิสูงสุด ในช่วงเดือนเมษายน ประมาณ 34 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำในช่วงฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน ประมาณ 23 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยที่ 26.5 องศาเซลเซียส

แหล่งน้ำ และปริมาณน้ำในรอบปี/ปริมาณน้ำฝน

แหล่งน้ำ ตำบลบางขนุนประกอบด้วยคลองต่างๆ ที่แยกมาจากคลองบางกอกน้อยมีความสำคัญด้านการเกษตรดังนี้ คลองวัดแก้วฟ้า หมู่ที่ 5 คลองวัดสัก หมู่ที่ 3,4 คลองวัดสักน้อย หมู่ที่ 3,4 คลองวัดบางขนุน หมู่ที่ 1,2 คลองวัดเกตุ หมู่ที่ 3

ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,350 มิลิเมตร / ปี จำนวนวันเฉลี่ยที่ฝนตก 125 วัน/ ปี
ปริมาณน้ำฝน และโอกาสที่ฝนตกเฉลี่ย (ในรอบปีประมาณ 1,350 มม./ ปี) โดยการกระจายของฝนในช่วงแต่ละเดือนมากกว่า 100 มม. อยู่ 2 ช่วงคือ ปลายเดือนพฤษภาคม และกันยายนถึง พฤศจิกายน และ เดือนที่ฝนตกมากที่สุดคือ กันยายน

เส้นทางคมนาคม

ทางบก มีถนนสายหลักผ่านตำบลคือ ถนนบางกรวย-จงถนอม ระยะทางถึงที่ทำการอำเภอบางกรวย 1 กิโลเมตร ถนนตามหมู่บ้านต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงต่อถนนสายใหญ่อีก หลายเส้นทาง การคมนาคมทางบก มีความสะดวกเพราะมีถนนเชื่อมต่อ ทั้งตำบล และหมู่บ้านใกล้เคียง

ทางน้ำ เส้นทางหลักที่ใช้คือ คลองบางกอกน้อย และเชื่อมต่อภายในตำบลตามคลอง ย่อยต่างๆ และสามารถใช้เดินทางนำผลิตผลทางการเกษตรไปยังตลาดในกรุงเทพฯ

ข้อมูลสาธารณูปโภค(ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์)

การไฟฟ้า มีไฟฟ้าเข้าถึงทั้ง 5 หมู่บ้าน

ประปา มีประปาของนครหลวงเข้าถึงเป็นบางส่วนเฉพาะส่วนที่ท่อประปาเดินผ่านส่วนใหญ่จะอยู่ริมถนนใหญ่และริมคลอง

โทรศัพท์มีครบทุกหมู่บ้าน

ข้อมูลสิ่งก่อสร้างต่างๆ

สถานีอนามัย 1 แห่ง

โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง

โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส 1 แห่ง

วัด 2 แห่ง

ที่ทำการ อบต. 1 แห่ง

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี 1 แห่ง

ภัยธรรมชาติ

ตำบลบางขนุน พื้นที่ส่วนใหญ่จะเกิดน้ำท่วม ในปีที่มีน้ำมากทุกปีเพราะอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำและมีลำคลองน้อยใหญ่ หลายสาย แยกจากลำคลองหลักคือ คลองบางกอกน้อย และได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลหนุนบางทีก็ทำให้เกิดน้ำเค็มได้

การเกิดน้ำท่วมพื้นที่จะเกิดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายนของทุกปีและผลกระทบตามหมู่บ้านต่างๆดังนี้

หมู่ที่ประสบน้ำท่วมตามลำดับดังนี้ หมู่ 1,5,4 จะมีพื้นที่ติดกับคลองบางกอกน้อยเป็นบริเวณกว้าง ส่วนหมู่ 5 ก็จะได้รับอิทธิพลจากคลองเล็กๆที่แยกจากคลองบางกอกน้อย

ปี 2545 ได้เกิดน้ำท่วมพื้นที่เกษตรเป็นจำนวนมากทางราชการได้แจกทรายและกระสอบให้เกษตรกรไปป้องกันส่วนของตนเอง แต่ก็ไม่สำเร็จจึงทำให้เกิดความเสียหายค่าประมาณ 50% ของพื้นที่

ปี 2546 ทางราชการได้ทำคันกั้นน้ำ และปิดปากคลองที่สำคัญ และดำเนินการสูบน้ำออกจึงทำให้เกิดความเสียหายน้อย จะเกิดความเสียหายเฉพาะพื้นที่ที่ต่ำติดอยู่กับลำคลองซึ่งเป็นพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากคิดเป็นเพียง 10% ของพื้นที่

ข้อมูลด้านชีวภาพ

สภาพทั่วๆไปของตำบลขนุน มีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน เป็นเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เป็นพื้นที่การเกษตรที่มีทั้งคลองสายหลัก และคลองแยกไปตามพื้นที่การเกษตรต่างๆพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลบางขนุนได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงปลาเป็นบางส่วน

พื้นที่ทำการเกษตรของตำบลบางขนุนโดยแยกเป็นหมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร(ครัวเรือน)
1	395.75	85
2	436	80
3	196	56
4	169.75	38
5	267	61
รวม	1,464.5	320

การผลิตพืชที่สำคัญทางเศรษฐกิจภายในตำบลบางขนุน

ไม้ผล ไม้ยืนต้น 1,303 ไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ 125 ไร่

ระบบการผลิตพืช

ไม้ผลไม้ยืนต้น มีพื้นที่การผลิต 1,303 ไร่ ลักษณะการทำส่วนใหญ่ จะปลูกพืชหลายๆชนิด ในแปลงเดียวกัน เพื่อทำการขยายพันธุ์ขาย และมีการเก็บลูกเป็นบางส่วน เพราะเกษตรกรแต่ละรายจะมีพื้นที่ถือครองน้อยจึงทำให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงสุด แยกออกเป็นชนิดพืชได้ดังนี้

1. ส้มเขียวหวาน ส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกในพื้นที่ในลักษณะปลูกแบบชิด เพื่อทำการตอนกิ่งขาย ซึ่งจะดูแลรักษาอย่างดี จะทำการตอนปีละประมาณ 2-3 ครั้ง คือจะเริ่มตอนตั้งแต่เข้าฤดูฝน คือช่วงเดือน พฤษภาคมประมาณ 45 วัน ก็จะติดได้ ซึ่งจะขายในราคาตั้งแต่ 15-

25 บาทต่อกิ่งซึ่งทำรายได้ อย่างดีกับเกษตรกร ซึ่งจะมีผู้ปลูกจากต่างจังหวัด มารับซื้อเพื่อนำไปปลูกเพื่อเก็บลูกขาย

2. มะกรูด มะนาว ก็จะปลูกลักษณะเดียวกันกับส้มเขียวหวาน คือจะตอนกิ่งขาย และมะกรูดนั้นเกษตรกรจะปลูกเพื่อติดใบขายโดยส่งที่ปากคลองตลาด ตลาดสี่มุมเมืองและมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ
3. มะพร้าวแกง เกษตรกรจะปลูกไว้ตามคันสวนเพื่อเก็บลูกขาย และไว้บริโภคในครัวเรือน

แมลงศัตรูพืชที่พบบ่อยในตำบลบางขนุน

- หนอนชอนใบ - ไรแดง
- หนอนเจาะผล - เพลี้ยหอย
- โรคเน่า - หนอนคืบ
- เชื้อรา - เพลี้ยไฟ

การผลิตด้านปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ปีก จำนวน 10 ราย 350 ตัว

การผลิตทางด้านประมง

การเลี้ยงปลาอาชีพแบบบ่อ จำนวน 3 ราย 3 บ่อ พื้นที่ประมาณ 0.62 ไร่ และเลี้ยงแบบร่องสวน จำนวน 8 ราย พื้นที่ประมาณ 29.75 ไร่

เทคโนโลยีในการผลิตพืชและสัตว์ของตำบลบางขนุน

1.ผัก

ประเภท ผักพื้นบ้าน ตำลึง ผักหวานบ้าน

การป้องกันกำจัดโรคแมลง ไม่มี

การใช้ปุ๋ย มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมัก

การขาย ขายตามตลาดทั่วไปในตัวอำเภอ

ไม้ดอก

ประเภท ไม้ใบ ไม้จัดสวน ไม้กระถาง

การป้องกันกำจัดโรคแมลง ใช้สารเคมีพ่นกันหลายประเภท ทั้งชนิดดูดซึมและถูก ตัวตาย

ขึ้นอยู่กับศัตรูพืชที่ระบาด ส่วนโรคที่เกิดส่วนใหญ่เกิดจากเชื้อรา

การใช้ปุ๋ย มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ประเภท ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-16 , 15-30-15 , 12-

24-12

การขาย เกษตรกรจะขายอยู่ที่แปลงประมาณ 60% ขายตามตลาดสวนจตุจักร 30 %

และตามตลาดอื่นๆอีก 10%

ไม้ผล

ประเภท มะม่วง,มะละกอ,กระท้อน

พันธุ์ พันธุ์ส่งเสริม

การดูแลรักษา มีการใส่ทั้งปุ๋ยอินทรีย์ประเภทปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16

อัตรา 20-30 กก./ไร่

การป้องกันกำจัดโรคแมลง มีการใช้สารเคมีเฉพาะในช่วงที่มีการระบาดอย่างรุนแรง

เท่านั้น

การตัดแต่งกิ่ง มีบ้างเล็กน้อย

การขาย จะขายภายในท้องถิ่น 50% ขายผ่านพ่อค้าคนกลางไปยัง

ปากคลองตลาด กรุงเทพฯ 50%

การเลี้ยงปลา

พันธุ์ ปลาดุก,ปลานิล

วิธีเลี้ยง ปลาดุกจะเลี้ยงเป็นบ่อขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีอยู่เพียงรายเดียว ปลานิลจะเลี้ยงควบคู่ไปกับการทำนาบัว

การขาย จะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงปากบ่อ โดยพ่อค้าที่มาซื้อจะเป็นพ่อค้าคนกลางจากกรุงเทพฯ

ปริมาณผลผลิต/ปี

- ไม้ดอกไม้ประดับ 5,000 กระถาง/ไร่/ปี
- พืชผัก 600 กก./ไร่/ปี
- กิ่งพันธุ์ไม้ต่างๆ 2,500 กิ่ง/ไร่/ปี

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ตำบลบางขนุนไม่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และวัดต่างๆที่มีความสำคัญ และประวัติที่มีมาตั้งแต่สมัย 400 กว่าปีก่อน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ขนาดการถือครองที่ดิน เนื้อที่ของตำบลบางขนุนมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร รองลงมาคือพื้นที่พักอาศัยและอื่นๆ

พื้นที่การเกษตรประกอบด้วย ไม้ผลไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ

ลักษณะการถือครองที่ดิน และที่ดินทางการเกษตร

หมู่ที่	พื้นที่การเกษตร	ครัวเรือนเกษตรกร	ครัวเรือนทั้งหมด
1	395.75	85	152
2	436	80	126
3	196	56	178
4	169.75	38	168
5	267	61	123

จำนวนแรงงาน

แรงงานในตำบลบางขนุนที่เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมจะเป็นแรงงานท้องถิ่น และทำงานในครัวเรือนของตนเอง แรงงานที่จ้างนอกครัวเรือนมีน้อย ค่าจ้างในอัตราวันละ 150-250 บาท ในลักษณะการเตรียมดิน รดน้ำ ฉีดสารเคมีฆ่าแมลง และเก็บเกี่ยวผลผลิต

รายได้และร่ายจ่ายของครัวเรือน

ประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 8,000 บาท ต่อครอบครัว ส่วนรายจ่ายประมาณ 6,000 บาท/ครอบครัว

เป้าหมายของการทำฟาร์ม

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแบบผสมผสานประมาณ 60% ประกอบอาชีพเชิงเดี่ยวประมาณ 40%

เทคนิควิธีการผลิต

ใช้หลักวิชาการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ปุ๋ย เคมีสูตรต่างๆตามระยะการเจริญเติบโต และความต้องการของพืชแต่ละชนิด

สัตว์ใช้งาน เครื่องจักรการเกษตรและปัจจัยการผลิต

สัตว์ใช้งาน (ในท้องที่ตำบลบางขนุนจะไม่มีสัตว์ใช้งาน) เครื่องจักรทางการเกษตร ได้แก่ รถเตรียมดินในร่องสวน เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ ระบบการให้น้ำแบบสปิงเกอร์ ระหัดวิดน้ำ รถบรรทุกเล็ก

การรวมกลุ่มและชุมชนในตำบลบางขนุน

1. กลุ่มเกษตรกรจำนวน 1 กลุ่ม
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 1 กลุ่ม
3. กลุ่มยุวเกษตรกร 1 กลุ่ม
4. กลุ่มธรรมชาติทางการประกอบอาชีพ 2 กลุ่ม
5. กลุ่มผู้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 1 กลุ่ม
6. กลุ่มกองทุนหมู่บ้านจำนวน 5 กลุ่ม

แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร

ธนาคารเพื่อการเกษตร สหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ นายทุน (พ่อค้า) ส่วนตัว (ญาติ)

ภาวะหนี้สิน

ประชาชนในตำบลบางขนุน ดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร การเพาะปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ ธนาคารเกษตรและสหกรณ์ 30% สหกรณ์การเกษตร 20% พ่อค้าหรือนายทุนที่จะลงทุนให้กับลูกสวนก่อนแล้วเก็บจากการส่งผลผลิตให้ 10% กู้จากกองทุนหมู่บ้าน 40% กองทุนหมู่บ้านและผลการดำเนินงานมีกองทุนหมู่บ้านครบทั้ง 6 หมู่บ้าน

ข้อมูลด้านสังคม

ประชากรทั้งสิ้น 3,174 คน แยกเป็นชาย 1,474 คน หญิง 1,700 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 891 คน/ตารางกิโลเมตร

หมู่ที่	ประชาชน(คน)			ครัวเรือนทั้งหมด
	ชาย	หญิง	รวม	
1	272	312	584	152
2	253	374	627	126
3	316	343	659	178
4	278	313	591	168
5	355	358	731	123

ที่มา : อบต. 30 พ.ค. 2545

พื้นที่สภาพการถือครองที่ดิน

ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม และมีที่ดอนเป็นบางส่วน และพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ เกษตรกรจะทำการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น เช่นส้มเขียวหวาน ไว้ตอนกิ่งขาย จำปี มะนาว มะกรูด และอื่นๆ ตามสภาพเศรษฐกิจ พื้นที่ทั้งหมดของตำบล 3.56 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,227 ไร่

เกษตรกรมีที่ดินเป็นตามสิทธิของตนเองร้อยละ 80

อีกส่วนหนึ่งจะเช่าที่ทำการเกษตรประมาณร้อยละ 20

ประวัติความเป็นมาของสมาชิกในชุมชน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

ประชาชนตำบลบางขนุน มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบชนบท เดิมมีอาชีพทำสวนผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน มังคุด มะไฟ ฯลฯ ต่อมาสภาพทางเศรษฐกิจและผลผลิตเกิดการเปลี่ยนแปลงไป จึงได้ทำการปลูกส้มเขียวหวาน และใช้กิ่งตอนอีกหลายชนิด และมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การดำเนินชีวิตอยู่ในลักษณะนี้มีความเอื้ออาทรต่อกัน ครอบครัวส่วนใหญ่ยังเป็นครอบครัวขยาย คือ ญาติพี่น้องอยู่ในบ้านหรือที่ดินบริเวณเดียวกัน สภาพบ้านเมืองจะอยู่ริมน้ำ และขยายตัวออกมาอยู่บริเวณริมถนนเพื่อสะดวกในการคมนาคม

ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม อิทธิพลทางความคิด (ค่านิยม)

ชุมชนยังยึดประเพณี และพิธีกรรมตามแบบคนไทยในภาคกลางอย่างเคร่งครัด เช่น ประเพณีสงกรานต์ ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ประเพณีลอยกระทง พิธีกรรมทางศาสนา เช่นการบวชนาค พิธีการแต่งงาน ค่านิยมในเรื่องการทำบุญ นิยมสร้างวัตถุภายในวัด เช่น ศาลาต่างๆ เพื่อเกิดมาชาติหน้าจะได้สุขสบาย

ศาสนายึดเหนี่ยวและข้อห้ามต่างๆ

ประชาชนประมาณ 100 % นับถือศาสนาพุทธ สิ่งยึดเหนี่ยวต่างๆคือข้อห้ามและข้อปฏิบัติในพุทธศาสนา

การศึกษา ศาสนา

ประชากรในเขตตำบลบางขนุน มีจำนวนผู้อ่านออกเขียนได้ 100% ระดับการศึกษาของประชากรในพื้นที่เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 2 แห่ง วัด 2 แห่ง

ผู้นำตามธรรมชาติ กลุ่มตามธรรมชาติ

ผู้นำแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. ผู้นำเป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม้บ้าน กลุ่มยุวเกษตรกร และผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน ตำบล ผู้นำด้านอาชีพ ผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ พระ เกษตรกรผู้นำ เกษตรกรหมู่บ้าน หมอดิน

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ

กลุ่มเกษตรกรประจำตำบล 1 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 1 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกรประจำตำบล 1 กลุ่ม กลุ่มผู้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 2 กลุ่ม กลุ่มผู้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 2 กลุ่ม กลุ่มจัดไร่นาสวนผสม 1 กลุ่ม

องค์กรในชุมชน

ลูกเสือชาวบ้านเฉลิมพระเกียรติ 2 รุ่น

อาสาสมัครต้านยาเสพติด 1 รุ่น

กองทุน

มีกองทุนหมู่บ้านจำนวน 5 กองทุน

กองทุนกลุ่มออมทรัพย์ 5 กลุ่ม

กองทุนศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี 1 ศูนย์

ภูมิปัญญา

การขยายพันธุ์ไม้ผลและไม้ดอกไม้ประดับชนิดต่างๆโดยทำได้หลายวิธีเช่น การตอน ทาบกิ่ง ปักชำ

ปัญหาของชุมชน

ปัญหาและกลุ่มปัญหา	หมู่บ้านหรือชุมชนที่ประสบปัญหา
1. ปัญหาด้านกายภาพ	
- พื้นที่เกษตรเป็นที่ลุ่มประสบปัญหาน้ำท่วมขังในช่วงเดือนตุลาคม-มกราคมของทุกปี	- ทุกหมู่บ้าน
- พื้นที่การเกษตรลดลง	- ทุกหมู่บ้าน
- น้ำเสียของลำคลองสายต่าง	- ทุกหมู่บ้าน
2. ปัญหาด้านชีวภาพ	
- มีการปล่อยพื้นที่รกร้างว่างเปล่าเนื่องจากที่ดินถูกเปลี่ยนมือเป็นของนายทุน	- ทุกหมู่บ้าน
- แมลงศัตรูพืชระบาด	- ทุกหมู่บ้าน
- การใช้สารเคมีไม่ถูกต้อง	- ทุกหมู่บ้าน
- สภาพดินที่ปลูกพืชซ้ำซากไม่ได้รับการปรับปรุง หน้าดินตื้น	- ทุกหมู่บ้าน

3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	- ทุกหมู่บ้าน
- ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา	- ทุกหมู่บ้าน
- วัสดุการเกษตรมีราคาแพง	- ทุกหมู่บ้าน
- ขาดแหล่งจำหน่ายผลผลิต	- ทุกหมู่บ้าน
- ขาดแหล่งเงินทุน	- ทุกหมู่บ้าน
- ไม่มีเป้าหมายการจัดแบบฟาร์มที่แน่นอนทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน	- ทุกหมู่บ้าน
4. ปัญหาด้านสังคม	
- ขาดการรวมกลุ่ม	- ทุกหมู่บ้าน
- ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร	- ทุกหมู่บ้าน
- ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำสวนจะไม่ชอบบอกต่อ	- ทุกหมู่บ้าน

ลำดับความสำคัญของปัญหาสังคม

1. ปัญหาเสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ซ้ำซาก ทำให้อาชีพในภาคการเกษตรต้องประสบกับภาวะที่เสี่ยงต่อการขาดทุน ก่อให้เกิดหนี้สิน
2. สภาพดินเสื่อมโทรม ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
3. ปัญหาการลักขโมยผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีราคาแพง หรือขาดตลาด
4. ต้นทุนการผลิตสูง
5. โรคแมลงศัตรูพืชระบาด
6. การใช้สารเคมีไม่ถูกต้อง
7. ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร
8. ขาดเงินทุน

ศักยภาพของชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

1. เกษตรกรในชุมชนมีความชำนาญในด้านการผลิตไม้ผล การขยายพันธุ์ได้ ส้มเขียวหวานจำปี ฯลฯ
2. สภาพพื้นที่เหมาะสมในการผลิตพืชผัก ไม้ผล ที่มีคุณภาพดี สามารถผลิตได้ตลอดปี
3. อยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลผลิต
4. อยู่ใกล้แหล่งเทคโนโลยี

5. ความสามารถในการผลิตพืช เฉพาะบุคคล

ความต้องการของประชาชน

1. ต้องการราคาผลผลิตให้อยู่ในระดับที่คุ้มทุนและมีกำไร
2. ต้องการปัจจัยทางการผลิตถูกลง
3. ต้องการเขื่อนกั้นน้ำ ตามแนวน้ำท่วม เพื่อความปลอดภัยลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเกษตรกร
4. ความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย
5. ลดการใช้สารเคมี หันมาใช้ชีวภาพเพื่อความปลอดภัยทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต
6. มีตลาดรับซื้อผลผลิตอย่างต่อเนื่อง

ความเป็นไปได้

1. ร่วมกลุ่มกันผลิตและลดการใช้สารเคมี
2. ขอความร่วมมือจากทางราชการหลายหน่วยงานทำคันกั้นน้ำ
3. จัดตั้งร้านค้าชุมชนของกลุ่มส่งเสริมอาชีพต่างๆ โดยมีหน่วยราชการเป็นที่ปรึกษา
4. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ตำบลบางขุนกอง

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ที่ตั้ง

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนกอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่บริเวณถนนนครอินทร์-ราชพฤกษ์ มีระยะทางที่ว่าการอำเภอบางกรวยประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดนนทบุรี ประมาณ 20 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 8 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

เนื้อที่

ตำบลบางขุนกองมีเนื้อที่ประมาณ 6.027 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,767 ไร่

ภูมิประเทศ

พื้นที่เดิมส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมคลองบางกอกน้อยซึ่งเกิดจากที่ดินงอกตามตลิ่งโดยจะเห็นได้ว่าโบราณสถานที่สำคัญ เช่น วัดต่างๆ เดิมตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำ แต่ตอนหลังได้เกิดที่งอกริมตลิ่งทำให้หน้าวัดมีสภาพตื้นเขิน เช่น บริเวณวัดไทยเจริญ เป็นต้น และพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยคลองต่างๆ มากมายหลายคลอง ดังนั้นในแต่ละปีจะเกิดน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ปัจจุบันมีถนนราชพฤกษ์-ถนนนครอินทร์ ซึ่งเป็นถนนต่อเชื่อมของสะพานพระราม 5 ตัดผ่านวงเวียนพระราม 5 รัตนาธิเบศร์ และมีโครงการของหมู่บ้านจัดสรรขึ้นอย่างมากมาย

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	คลองบางกอกน้อย และ ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย

จำนวนหมู่บ้าน

มี 6 หมู่บ้าน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มหมู่บ้าน 6 หมู่บ้านโดยแยกพื้นการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	ชื่อผู้นำ
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านบางขุนกอง	469	528	997	446	นายปฏิพัทธิ์ ทองสุข
2	บ้านวัดซองพลู	298	337	635	234	นายฉัตร์ชัย ขุนกอง
3	บ้านวัดไทยเจริญ	609	615	1,224	429	นางประไพศรี สภาเกตุ
4	บ้านบางนายไกร	649	807	1,456	899	นายสถาพร ช้างเกิด
5	บ้านวัดอุทยาน	346	420	766	259	นายบุญธรรม ปานอ่วม
6	บ้านบางราวนก	353	397	750	467	นายเสน่ห์ แก้วทับ
รวม		2,724	3,104	5,828	2,734	

ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 5,828 คน แยกเป็นชาย 2,724 คน หญิง 3,104 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 967 คน / ตารางกิโลเมตร (ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551 อบต.บางขุนกอง)

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

ประชากรในตำบลเดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก เช่น สวนผลไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ แต่เนื่องจากปัจจุบันมีถนนสายนครอินทร์,ถนนสายราชพฤกษ์ ตัดผ่านทำให้เกิดหมู่บ้านจัดสรรขึ้น พื้นที่ทางการเกษตรลดลง

พื้นที่สวนผลไม้ จำนวน 1,758 ไร่

พื้นที่สวนไม้ดอกไม้ประดับ จำนวน 36 ไร่

ครัวเรือนที่ทำการเกษตร จำนวน 607 ครัวเรือน

ที่มา : อำเภอบางกรวย (เม.ย.51)

หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

- โรงแรม 3 แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม 4 แห่ง
- ร้านอาหาร 22 แห่ง
- ตลาดสด (พระราม 5) 1 แห่ง
- อาคารพาณิชย์ 36 แห่ง
- หมู่บ้านจัดสรร 13 โครงการ
- ห้องเช่า 12 แห่ง

สภาพสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนอนุบาล (เอกชน) 1 แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง

- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง

- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 31 แห่ง

- ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง

สถาบันและองค์การทางศาสนา

- วัด/สำนักสงฆ์ 8 แห่ง

1) วัดซองพลู ตั้งอยู่หมู่ที่ 2

2) วัดจำปา ตั้งอยู่หมู่ที่ 3

3) วัดไทยเจริญ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3

4) วัดบางไกรนอก ตั้งอยู่หมู่ที่ 3

5) วัดบางไกรใน ตั้งอยู่หมู่ที่ 4

6) วัดตะระเก ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 (สำนักสงฆ์)

7) วัดอุทยาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 5

8) วัดโพธิ์เอน ตั้งอยู่หมู่ที่ 6

- โบราณสถาน 1 แห่ง

การสาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล (ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4) 2 แห่ง

- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำร้อยละ 100

- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ตลาดพระราม 5) 1 แห่ง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ป้อมจุดตรวจ (หมู่ที่ 6) 1 แห่ง

- ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลบางขุนกอง 1 แห่ง

- รถดับเพลิง 1 คัน

- เรือดับเพลิง 1 ลำ

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคมทางน้ำ มีเส้นทางหลักอยู่ 4 เส้นทาง คือ

1) คลองบางกอกน้อย สามารถเดินทางออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

2) คลองบางนายไกรเป็นเส้นทางออกสู่คลองบางกอกน้อย

3) คลองวัดจำปาเป็นเส้นทางออกสู่คลองบางกอกน้อย

4) คลองบางราวนก เป็นเส้นทางออกสู่คลองบางกอกน้อย

การคมนาคมทางบก มีเส้นทางหลัก 6 เส้นทาง คือ

1) ถนนนครอินทร์

2) ถนนราชพฤกษ์

3) ถนนซอยร่วมใจพัฒนา

4) ถนนบ้านบางขุนกอง

5) ถนนวัดซองพลู

6) ถนนเข้าวัดบางไกรใน

การโทรคมนาคม

- โทรศัพท์สาธารณะ 12 แห่ง

- สถานีโทรคมนาคมอื่น 2 แห่ง

- การสื่อสารทางโทรศัพท์ ร้อยละ 98 ครัวเรือน

การไฟฟ้า

- การไฟฟ้านครหลวงขยายเขตบริการทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

- ประชาชนใช้บริการไฟฟ้าทุกครัวเรือน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำคลองสายหลัก 5 สาย

- ลำประโดง, บึง, หนอง และอื่น ๆ 32 แห่ง

- ประปาหมู่บ้าน 7 แห่ง

- ประปาภูมิภาค 3 แห่ง

ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

– แม่น้ำ ลำคลอง,ต้นไม้

มวลชนจัดตั้ง

- ลูกเสือชาวบ้าน 1 รุ่น 50 คน

- อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) 1 รุ่น 100 คน

- ตชต.

ตำบลบางคูเวียง

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลบางคูเวียงตั้งอยู่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ร่วมกับตำบลปลายบาง และตำบลมหาสวัสดิ์ จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลปลายบาง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2537 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2537 ต่อมาเนื่องจากสุขาภิบาลมีฐานะการคลังเพียงพอที่จะบริหารงานประจำของสุขาภิบาลได้ กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศให้สุขาภิบาลปลายบาง เป็นสุขาภิบาลที่มีฐานะการคลังเพียงพอที่จะบริหารงานประจำของสุขาภิบาลได้ ได้ลงในประกาศราชกิจจานุเบกาา เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2539 ในปี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 เป็นผลให้สุขาภิบาลทั่วประเทศ เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล สุขาภิบาลปลายบางจึงได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ปัจจุบันมีนายพงษ์ศักดิ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ เป็นนายกเทศมนตรี มีสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน เป็นเทศบาลระดับชั้นที่ 5

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลบางขุนกอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,705 คน เป็นชาย 2,712 คน เป็นหญิง 2,993 คน

ข้อมูลอาชีพของตำบล

อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน ทำไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

1. คลองบางกอกน้อย
2. โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
3. วัดสิงห์
4. วัดตะเคียน
5. วัดโบสถ์
6. วัดหูช้าง

เส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

ตำบลบางคูเวียง มีถนนกาญจนาธิเษก (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) ผ่านทางตอนเหนือของตำบล และมีถนน คสล. ติดต่อระหว่างหมู่บ้านทุกหมู่ นอกจากนี้ยังมีการคมนาคมทางเรือผ่านบริเวณหมู่บ้านที่อยู่ติดกับคลองบางกอกน้อย คือ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

การให้บริการไฟฟ้าในเขตตำบลบางคูเวียง หน่วยงานซึ่งให้บริการไฟฟ้า ได้แก่ การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ปัจจุบันทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน หน่วยงานที่ให้บริการน้ำประปาแก่ประปาแก่ประชาชนในตำบลบางคูเวียง ได้แก่ การประปาบางกอกน้อย สังกัดการประปานครหลวง นอกจากนี้เทศบาลตำบลปลายบาง ยังได้ดำเนินการให้บริการน้ำประปาบ่อบาดาลแก่ประชาชนในพื้นที่ที่การประปานครหลวงเข้าไปไม่ทั่วถึง จำนวน 1 บ่อ ตั้งอยู่บริเวณวัดตะเคียน

ตลาดน้ำบางคูเวียง

ตั้งอยู่ปากคลองบางคูเวียง ตำบลบางคูเวียง ตลาดจะมีช่วงเช้าระหว่างเวลา 06.00 - 08.00 น. ชาวบ้านจะนำผลไม้ตามฤดูกาลบรรทุกเรือมาค้าขายกันที่นี่ นอกจากนี้ยังมีอาหารและสินค้าอื่นๆ ที่

จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ทุกเช้าพระภิกษุจากวัดบริเวณใกล้เคียงจะออกบิณฑบาตโดยใช้เรือลำเล็ก ๆ เป็นพาหนะ นับเป็นภาพชีวิตแบบไทยที่นับวันจะหาดูได้ยาก

ภาคผนวก ค

ข้อมูลถนนนครอินทร์

ถนนนครอินทร์

ถนนนครอินทร์ (Thanon Nakhon In) หรือ ทางหลวงชนบท นบ.1020 (นครอินทร์ (แยกทางหลวงหมายเลข 9)) เป็นเส้นทางการคมนาคมในพื้นที่อำเภอเมืองนนทบุรีและอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยเป็นถนนขนาด 10 ช่องทางจราจร มีเส้นทางเริ่มต้นที่จุดตัดระหว่างถนนติวานนท์กับถนนประชาราษฎร์ (สี่แยกติวานนท์) ในพื้นที่ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมืองนนทบุรี ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ข้ามคลองบางตะนาวศรีเข้าสู่ตำบลบางเขน จากนั้นเข้าเขตตำบลตลาดขวัญอีกครั้งหนึ่ง ก่อนเข้าเขตตำบลสวนใหญ่และตัดกับถนนพิบูลสงครามที่สี่แยกพระราม 5 จากนั้นซ้อนกับแนวซอยพิบูลสงคราม 15 (บุรีรังสรรค์) แล้วข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา (โดยสะพานพระราม 5) เข้าสู่เขตตำบลบางไผ่แบ่งเขตตำบลบางศรีเมือง และเข้าสู่พื้นที่อำเภอบางกรวยที่ตำบลบางสีทอง ซึ่งตัดกับถนนบางกรวย-ไทรน้อย จากนั้นแนวเส้นทางมุ่งไปทางทิศตะวันตก ข้ามคลองบางกอกน้อยเข้าเขตตำบลบางขนุน ก่อนข้ามคลองบางขนุนเข้าเขตตำบลบางขุนกอง ตัดกับถนนราชพฤกษ์ (วงเวียนราชพฤกษ์) ใกล้กับวัดซองพลู จากนั้นข้ามคลองวัดไทยเจริญ ข้ามคลองบ้านนายไกร ข้ามคลองบางราวนกเข้าเขตตำบลบางคูเวียง และข้ามคลองบางคูเวียงไปบรรจบกับถนนกาญจนาภิเษกที่ทางแยกต่างระดับบางคูเวียง ระยะทางทั้งหมด 12.4 กิโลเมตร

ถนนนครอินทร์ตัดขึ้นตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนในท้องที่อำเภอบางบัวทอง อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2537 โดยเป็นหนึ่งในโครงการถนนต่อเชื่อมสายติวานนท์-เพชรเกษม-รัตนาธิเบศร์ (แนวตะวันออก-ตะวันตก) เพื่ออำนวยความสะดวกและความรวดเร็วแก่การคมนาคม การขนส่งและการจราจร แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวได้หมดอายุบังคับใช้ไปก่อนที่กรมโยธาธิการจะสำรวจแนวเขตที่ดินที่จะเวนคืนให้แล้วเสร็จ จึงได้ออกพระราชกฤษฎีกาเดียวกันอีกครั้งในปี พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นจึงเริ่มเวนคืนที่ดินและก่อสร้างเส้นทางถนนรวมทั้งสะพานซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมถนนทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าด้วยกัน

ในปี พ.ศ. 2545 ทางการได้เริ่มเปิดให้ใช้ถนนสายนี้ (ขณะนั้นแล้วเสร็จเพียงช่วงติวานนท์ถึงบางกรวย-ไทรน้อย) พร้อม ๆ กับเปิดการจราจรบนสะพานข้ามแม่น้ำแห่งใหม่ซึ่งได้รับพระราชทานชื่อว่า "สะพานพระราม 5" ประชาชนทั่วไปจึงเริ่มเรียกชื่อถนนว่า ถนนพระราม 5 ตามชื่อสะพาน จนกระทั่งการก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์ทั้งสายในปี พ.ศ. 2546 กรมทางหลวงชนบทผู้รับผิดชอบสายทาง (รับโอนมาจากกรมโยธาธิการ) ได้หารือกับกรมศิลปากรเพื่อตั้งชื่อถนนอย่างเป็นทางการ ในขั้นแรกนั้นทางกรม

ศิลปากรโดยสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ เห็นว่าน่าจะใช้ชื่อมีความสัมพันธ์กับชื่อสะพาน แต่หากนำชื่อสะพานมาใช้เป็นชื่อถนนด้วยนั้นจะซ้ำซ้อนกับถนนที่มีชื่อว่า "พระรามที่ 5" อยู่แล้ว นั่นคือ ถนนพระรามที่ 5 ในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จึงเห็นชอบกับชื่อถนนที่กรมทางหลวงชนบทเสนอไป โดยนำชื่อวัดนครอินทร์ซึ่งตั้งอยู่ที่เชิงสะพานพระราม 5 มาตั้งโดยอนุโลมเป็น ถนนนครอินทร์ (วิกิพีเดีย, 2554 วันที่สบค้น 22 เมษายน 2553 จากhttp://th.wikipedia.org/wiki)

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบกับถนนกาญจนาภิเษก

.....

คำชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม

1) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนก่อนการตัดถนนนครอินทร์กับปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ผลกระทบต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

2) ทำเครื่องหมาย ✓ ใน **( )** ของแต่ละข้อหรือเติมข้อความตามข้อเท็จจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ของท่าน บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....อ. .....จ.นนทบุรี

1. ชื่อ.....นามสกุล.....

2. เพศ.....

3. อายุ.....ปี

4. สถานภาพสมรส.....

( ) 1. โสด ( ) 2. หม้าย

( ) 3. หย่าร้าง ( ) 4. สมรส

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

ลักษณะครอบครัวของท่านเป็นครอบครัวแบบใด ( ) 1. ครอบครัวเดี่ยว ( ) 2. ครอบครัวใหญ่

6. การศึกษาสูงสุด.....

7. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน

( ) 1. เกิดในพื้นที่

( ) 2. เกิดนอกพื้นที่ (ระบุ).....

8.ท่านอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้เป็นเวลา.....ปี

ส่วนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ครัวเรือนก่อนการตัดถนนนครอินทร์กับปัจจุบัน

1. การประกอบอาชีพของท่าน

อาชีพ	**ก่อน**การตัดถนนนครอินทร์	**หลัง**การตัดถนนนครอินทร์
อาชีพหลัก		
อาชีพรอง		

2. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ .....บาทต่อเดือน (โดยประมาณ)
ปัจจุบันท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากอดีต

( ) 1. เพิ่มขึ้น ( ) 2. ลดลง ( ) 3. คงเดิม

3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับรายได้ของท่านก่อนการตัดถนนนครอินทร์เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันรายได้พอเพียงในการใช้จ่าย

( ) 1. พอ ( ) 2. ไม่พอ

ท่านมีเงินเก็บออม

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี

4. ปัจจุบันท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพหรือไม่

( ) 1. ไม่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ

( ) 2. มีปัญหาในการประกอบอาชีพ

ท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพในข้อใดมากที่สุด

( ) 1. ที่ดินทำกินน้อยลง ( ) 2. ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูงขึ้น

( ) 3. รายได้ต่อเดือนไม่พอใช้จ่าย ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ก่อนที่จะมีเส้นทางสายนี้ท่านมีที่ดินถือครองหรือไม่

( ) 1. ไม่มี

( ) 2. มี ถ้ามีเป็นเจ้าของที่ดิน จำนวน.....ไร่

6. ปัจจุบันท่านมีที่ดินถือครองหรือไม่

( ) 1. ไม่มี

( ) 2. มี ถ้ามีเป็นเจ้าของที่ดิน จำนวน.....ไร่

7. หลังตัดถนนนครอินทร์ท่านได้ขายที่ดินหรือไม่

( ) 1. ขายที่ดิน

( ) 2. ไม่ขายที่ดิน

8. ก่อนที่จะมีการสร้างถนนสายนี้ท่านตั้งบ้านเรือนอยู่

( ) 1. ในสวนหรือที่นา และญาติ ( ) 2. ใกล้วัด

( ) 3. ย่านชุมชน ( ) 4. ติดกับถนน

9. ในปัจจุบันท่านตั้งบ้านเรือนอยู่

( ) 1. ในสวนหรือที่นา และญาติ ( ) 2. ใกล้วัด

( ) 3. ย่านชุมชน ( ) 4. ติดกับถนน

10. ก่อนที่จะมีถนนสายนี้ท่านมีหนี้สินหรือไม่

( ) 1. ไม่มี

( ) 2. มี ถ้ามีหนี้สินประมาณ..... บาท

( ) 3. แหล่งกู้ยืม (ระบุ).....

11. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่

( ) 1. ไม่มี

( ) 2. มี ถ้ามีหนี้สินประมาณ..... บาท

( ) 3. แหล่งกู้ยืม (ระบุ).....

12. ถนนนครอินทร์ตัดผ่านที่ดินของท่านหรือไม่

( ) 1. ไม่ผ่าน

( ) 2. ผ่าน

( ) 1. ตัดผ่านที่สวน จำนวน.....ไร่

( ) 2. ตัดผ่านที่อยู่อาศัย

13. ท่านประสบปัญหาอะไรจากการตัดถนนนครอินทร์

( ) 1. ไม่มีปัญหา

( ) 2. มีปัญหา

( ) 1. ต้องย้ายที่อยู่ไปอยู่ที่แห่งใหม่

( ) 2. ได้รับค่าตอบแทนคุ้มค่า

( ) 3. ต้องรื้อบ้านและปลูกสร้างใหม่ในที่ดินเดิม

( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

14. ก่อนที่จะมีการตัดถนนสายนี้ ท่านส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้นหรือไม่

( ) 1. ส่งไปศึกษาต่อ เพราะ.....

( ) 2. ไม่ได้ส่ง เพราะ.....

15. ปัจจุบันท่านส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้นหรือไม่

( ) 1. ส่งไปศึกษาต่อ เพราะ.....

( ) 2. ไม่ได้ส่ง เพราะ.....

16. ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น งานบุญตามประเพณีต่าง ๆ ของไทย เป็นอย่างไรบ้าง

( ) 1. มากขึ้นกว่าเดิม เพราะเหตุใด.....

( ) 2. ลดลงกว่าเดิม เพราะเหตุใด.....

17. ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การไปช่วยงานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ เป็นอย่างไรบ้าง

( ) 1. มากขึ้นกว่าเดิม เพราะเหตุใด.....

( ) 2. ลดลงกว่าเดิม เพราะเหตุใด.....

18. ท่านรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้านท่านจากแหล่งใดมากที่สุด

( ) 1. ผู้ใหญ่บ้าน

( ) 2. เพื่อนบ้าน

( ) 3. อื่น ๆ (ระบุ).....

19. ยานพาหนะที่ท่านเดินทางเข้า-ออกในพื้นที่มีอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (โปรดใส่หมายเลขเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด)

( ) 1. เรือรับจ้าง

( ) 2. รถโดยสารประจำทาง

( ) 3. รถรับจ้างทั่วไป / มอเตอร์ไซด์รับจ้าง

( ) 4. รถยนต์ส่วนตัว / มอเตอร์ไซด์ส่วนตัว

20. ท่านคิดว่าการตัดถนนนครอินทร์ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดกับครอบครัวท่านและหมู่บ้านของท่าน**ทางด้านเศรษฐกิจ (โปรดใส่หมายเลขเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด)**

( ) 1. ราคาที่ดินสูงขึ้น

( ) 2. การเดินทางสะดวกและรวดเร็วขึ้น

( ) 3. การมีอาคารพาณิชย์ /สถานที่ราชการ / สวนอาหารมาตั้งอยู่ในบริเวณนี้มากขึ้น

( ) 4. ประชาชนมีโอกาสประกอบอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น

( ) 5. ที่ดินทำการเกษตรลดน้อยลง

( ) 6. มีเสียงรบกวนและความสั่นสะเทือนมากขึ้น

( ) 7. ได้รับมลพิษทาเสียง น้ำ อากาศ

( ) 8. อื่น ๆ (ระบุ)……

ทางด้านสังคม (โปรดใส่หมายเลขเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด)

( ) 1. ความสามารถในการติดต่อระหว่างกันสะดวกสบายยิ่งขึ้น

( ) 2. ประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนนี้มากขึ้น

( ) 3. ความเป็นชุมชนชนบทลดลง

( ) 4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดน้อยลง

( ) 5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเดิมลดลง

( ) 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

21. ก่อนการตัดถนนนครอินทร์ ระบบการให้บริการของโรงพยาบาล / คลินิก / สถานีอนามัยต่าง ๆ /ในหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

กิจกรรม	มากกว่าปัจจุบัน	เท่ากับปัจจุบัน	น้อยกว่าปัจจุบัน
- จำนวนโรงพยาบาล / คลินิก / สถานีอนามัย			
- การเข้ารับบริการของท่าน			
- ความสะดวกสบายและการบริการในการเข้ารับการรักษาพยาบาล			
- อื่น ๆ (ระบุ)			

22. ก่อนการตัดถนนนครอินทร์ ท่านพบเห็นการป่วยของคนในหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับปัจจุบัน

กิจกรรม	มากกว่าปัจจุบัน	เท่ากับปัจจุบัน	น้อยกว่าปัจจุบัน
- การเจ็บป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจของคนในหมู่บ้าน			
- การเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้านที่พบเห็นมากที่สุดและมีความรุนแรง			
- การเจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ (ระบุ).....			

ส่วนที่ 3 ผลกระทบต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์

1. การตัดถนนครอินทร์ ได้ส่งผลกระทบต่อคนในหมู่บ้านของท่านในด้าน เศรษฐกิจและสังคม อย่างไร

- การประกอบอาชีพและการทำงานของคนในหมู่บ้าน

.....

.....

- ด้านรายได้ของคนในหมู่บ้าน

.....

.....

- ด้านหนี้สินของคนในหมู่บ้าน

.....

.....

- ด้านทรัพย์สินของคนในหมู่บ้าน

.....

.....

- การอพยพย้ายถิ่นของคนในหมู่บ้าน

.....

.....

- ด้านคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน

.....

.....

- ด้านการจราจรในหมู่บ้าน

.....

- อื่น ๆ (ระบุ).....

2. ก่อนการตัดถนนครอินทร์กับปัจจุบัน สภาวะแวดล้อมในหมู่บ้านของท่าน มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่

( ) 1. มี

( ) 2. ไม่มี (ข้ามไปข้อ 5)

3. จากข้อ 2 สภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้น ในหมู่บ้านของท่าน ก่อนการตัดถนนนครอินทร์กับปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร และปัญหาใดเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข (โดยใส่หมายเลขลำดับจากมากไปน้อย)

สภาพปัญหา	ก่อนตัดถนนนครอินทร์	ปัจจุบัน
( ) 1. น้ำ		
( ) 2. เสียง		
( ) 3. ฝุ่นละอองและควันพิษ		
( ) 4. ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ		
( ) 5. กลิ่นเหม็น		
( ) 6. อื่น ๆ (ระบุ).....		

4. ท่านคิดว่า **ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม** ในหมู่บ้านของท่าน เกิดจากสาเหตุใด (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด)

( ) 1. การเพิ่มขึ้นของประชากร

( ) 2. การอพยพแรงงานจากต่างจังหวัด

( ) 3. การคมนาคมที่สะดวกสบาย

( ) 4. การเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรร เพื่อการอยู่อาศัย

( ) 5. เกิดจากรัฐเวนคืนพื้นที่ เพื่อการพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ

( ) 6. รัฐขาดการวางแผนที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ

( ) 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. **ท่านมีความพึงพอใจหรือไม่** จากการตัดถนนนครอินทร์ ทำให้การคมนาคมสะดวกสบาย การเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านจัดสรรเพื่อการอยู่อาศัยและการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คนส่วนใหญ่ละทิ้งอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในหมู่บ้านของท่าน

( ) 1. ไม่มีความเห็น

( ) 2. พึงพอใจเพราะ.....

( ) 3. ไม่พึงพอใจเพราะ.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์เจาะลึก

.....

<u>คำชี้แจง</u> : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลวิถีชีวิตของครัวเรือนในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544

ตอนที่ 3 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2553

ตอนที่ 4 ข้อมูลผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และแนวทางการแก้ไขปัญหา

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดจากการตัดถนนนครอินทร์และแนวทางการแก้ไขปัญหา

ตอนที่ 1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย / นางสาว / นาง) .....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....ระยะเวลาการทำงาน.....ปี

ที่อยู่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ....บางกรวย.....จังหวัด.....นนทบุรี.....

ภูมิลำเนาเดิม.....ระยะเวลาที่อยู่ในหมู่บ้าน.....

อายุ.....ปี ระดับการศึกษา..... อาชีพหลัก.....อาชีพเสริม.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (2538-2544)

1 สภาพวิถีชีวิตของครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน เงินออม

2 สภาพวิถีชีวิตของครัวเรือนด้านสังคมได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย แบบแผนการบริโภค การคมนาคมและการเดินทาง การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ความขัดแย้งในชุมชน การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในหมู่บ้าน

3 สภาพวิถี ชีวิตของครัวเรือนด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ น้ำ อากาศ เสียง ขยะและสิ่งปฏิกูล

ตอนที่ 3 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (2545-2553)

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอาชีพ รายได้ รายจ่าย การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม บริษัทห้างร้าน สถานบันเทิง

2. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย แบบแผนการบริโภค การคมนาคมและการเดินทาง การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ความขัดแย้งในชุมชน การมีส่วนร่วมในชุมชน

3. การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำ อากาศ เสียง ขยะและสิ่งปฏิกูล

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากการตัดถนนนครอินทร์

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ ค่าใช้จ่าย ทรัพย์สิน หนี้สิน เงินออม

2. ผลกระทบด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย แบบแผนการบริโภค การคมนาคมและการเดินทางการเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ความขัดแย้งในชุมชน การมีส่วนร่วมในชุมชน

3. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำ อากาศ เสียง ดิน ขยะและสิ่งปฏิกูล

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดจากการตัดถนนนครอินทร์และแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. หมู่บ้านของท่านมีปัญหาที่เกิดจากการตัดถนนนครอินทร์หรือไม่ อย่างไร

2. หากหมู่บ้านของท่านมีปัญหาที่พบจากการตัดถนนนครอินทร์ ท่านคิดว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร

3. ท่านมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจาการตัดถนนนครอินทร์ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน อย่างไร (แยกย่อยในแต่ละด้าน)

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีดังนี้

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวนิตย์ระดี วงษ์สวัสดิ์

เกิด 21 เมษายน 2506

จังหวัด สงขลา

ที่อยู่ปัจจุบัน 92 / 10 ต. เสาธงหิน อ. บางใหญ่ จ. นนทบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533 บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2548 เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการรับทุน

พ.ศ. 2551 ทุนวิจัยวิทยาลัยราชพฤกษ์ เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงแรม ในเขตกรุงเทพมหานคร